WOODY ALLEN

YAN ETKİLER

Woody Allen

YAN ETKİLER

Side Effects

Çeviren:

Sıla Okur

Kapak Tasarım:

Nazlım Dumlu

SİREN

YAYINLARl

Needleman'ı Anarken

Üzerinden dört hafta geçti ama Sandor Needleman'ın öldüğüne hâlâ inanamıyorum. Cenaze töreninde bulundum ve oğlunun isteği üzerine şekerlemeleri de ben getirdim, ama hemen herkes üzüntüden kendinden geçmişti.

Needleman, cenaze törenini adeta takıntı haline getirmişti ve bir defasında bana, "Yakılmayı, toprağa gömülmeye bin kere, her ikisini de karımla bir hafta sonu geçirmeye sonsuz kere tercih ederim," demişti. Sonunda kendini yaktırdı ve küllerini Heidelberg Üniversitesi'ne bağışladı. Onlar da külleri dört rüzgâra serptiler ve kavanozu hırdavatçıya sattılar.

Kırışık takım elbisesi ve gri süveteriyle hâlâ gözlerimin önünde canlanır. Ağır konulara dalıp gitmeyi seven bu adam, ceketini giymeden içindeki askıyı çıkarmayı bile unuturdu çoğu kez. Princeton'daki bir mezuniyet töreninde onu uyarmıştım, o da sakince gülümsemiş, "İyi ya, fikirlerime saldıracak olanlar en azından geniş omuzlu olduğumu sanırlar," demişti. İki gün sonra, Stravinsky ile tartışırken aniden ters salto atması nedeniyle Bellevue hastanesine kaldırılmıştı.

Needleman, kolay anlaşılacak biri değildi. Ketumluğu sık sık soğukluğa yorulurdu ama merhamet dolu biriydi aslında. Tanık olduğu feci bir maden kazasının ardından, ısmarladığı ikinci waffle'ı bitiremeyecek kadar iştahı kesilmişti. Sessizliği insanları rahatsız ederdi. Oysa o, konuşmayı iletişimin kusurlu bir biçimi olarak algılardı. En mahrem görüşmelerini bile işaret flamalarıyla yürütmeyi tercih etmesi bu yüzdendi.

Dönemin rektörü Dwight Eisenhower ile anlaşamadığı için Columbia Üniversitesi'nin öğretim kadrosundan çıkarıldığında, bir köşeye gizlenip elinde halı tokacıyla ünlü emekli generali beklemiş, yakaladığındaysa Eisenhower bir oyuncakçıya sığınana kadar dövmüştü adamı. (İki adam, ders zilinin bir dersin sonunu mu yoksa yeni dersin başını mı bildirdiğine dair ortalık yerde sıkı bir kavgaya tutuşmuşlardı.)

Needleman, hep sessiz bir ölümü tercih edeceğini söylemişti. "Kardeşim Johann gibi kitaplarımın, defterlerimin arasında." (Needleman'ın kardeşi, uyaklı kelimeler sözlüğünü ararken çalışma masasının derinliklerinde boğularak hayata veda etmişti.)

Öğle arasında bir binanın yıkımını izleyen Needleman'ın başına gülle çarpacağını kim bilebilirdi? Çarpma öyle ağır bir şoka yol açmıştı ki, Needleman yüzünde kocaman bir gülücükle öldü. Son sözleri, "Almayayım; bende penguen var zaten," oldu.

Needleman, her zaman olduğu gibi ölmeden önce de birkaç işle birlikte uğraşıyordu. "Adil davranış, ahlaksal açıdan doğru olmakla kalmaz, telefonda da gösterilebilir," teorisine dayanan bir etik yazmakla meşguldü. Ayrıca, yarıladığı bir anlambilim çalışmasında (şiddetle ısrar ettiği gibi), cümle yapısının doğuştan geldiğini, ancak sızlanmanın öğrenildiğini ortaya koyuyordu. Son olarak, Yahudi soykırımı üzerine bir kitap üzerinde çalışıyordu. Sayfaların içinde üç boyutlu resimler vardı hem! Needleman, kötülük sorununa kafayı takmıştı ve gerçek kötülüğün, ancak arkasındaki uygulayıcının Blackie veya Pete olması durumunda mümkün olabileceğini gayet kuvvetli bir belagatle tartışırdı. Toplumcu milliyetçilik ile cilveleşmesi akademik dünyada infial uyandırmıştı uyandırmasına ama gel gör ki, jimnastikten dans dersine kadar her şeyi denediği halde, kaz adımını kıvıramamıştı.

Nazizm onun için akademik felsefeye bir tepkiden ibaretti; bunu her fırsatta arkadaşlarına dayatmaya uğraşırdı. Sonra birden yapmacık bir heyecanla yüzlerine doğru uzanır ve "Hah, yakaladım burnunu işte!" diye bağırırdı. Hitler'e yönelik duruşunu ilk anda eleştirmek kolaydı, ancak felsefi yazılarını da dikkate almak gerekirdi. Güncel varlık bilimi reddetmiş ve insanın sonsuzluktan önce de var olduğunu, ancak bu sırada çok seçeneğinin bulunmadığını öne sürmüştür. Yazılarında varoluş ile Varoluş arasında bir ayrım yapmış ve birinin diğerine tercih edileceğini iddia etmişse de, bunun hangisi olduğunu hatırlayamamıştır. Needleman için insan özgürleşmesi, hayatın absürtlüğünün farkına varmaktan geçiyordu. "Tanrı suskundur," derdi hep, "şimdi bir de Ademoğlu çenesini kapasa!"

Needleman'a göre biricik Varlık'a ancak hafta sonları, o da bir araba aracılığıyla ulaşılabilirdi. Onun için insan, doğadan ayrı bir "şey" değildi, doğanın "içine karışık"tı. İnsanın kendi varlığını gözlemlemesi için, önce onunla hiç ilgilenmiyormuş gibi yapması, ardından bulunduğu mekanın diğer köşesine seğirtivermesi ve oradan kendisine bakmaya çalışması gerekirdi.

Hayat sürecine verdiği ad olan *Angst Zeit*, yani kabaca bir çeviriyle huzursuzluk zamanı, eylemin "zaman" içinde geçmemesine rağmen,

insanoğlunun zamanda var olma mecburiyetini ileri sürüyordu. Needleman, uzun uzadıya akıl yürütmelerden sonra, entelektüel kudretine de dayanarak, kendisinin var olmadığını, arkadaşlarının var olmadığını, var olan tek gerçeğin, bankaya altı milyonluk borcu olduğuna kanaat getirmişti. Dolayısıyla, toplumcu milliyetçiliğin güç felsefesi onu büyüledi; kendi deyimiyle, "Kahverengi gömleklerden gözünü alamayan bir kişilik" oldu. Toplumcu milliyetçiliğin, tam da Needleman'ın karşı koyduğu cinsten bir şer olduğu anlaşıldığında, Berlin'den kaçtı. Çalı kamuflajına bürünüp sadece kayar adımlarla, bir seferde üç küçük adım atarak sınırı geçti.

Needleman Avrupa'da nereye gittiyse, şöhretine büyük saygı duyan öğrenci ve entelektüellerin yardımıyla karşılaştı. Kaçak hayatı sırasında, *Zaman, Öz ve Gerçeklik: Hiçliğin Sistematik Olarak Yeniden Değerlendirmesi* adlı kitabını ve neşeli, hafif denemesi *Kaçarken Karın Doyurulacak En İyi Yerler'i* yayınlamaya fırsat buldu. Chaim Weizmann ve Martin Buber bir girişim başlatıp Needleman'ın ABD'ye sığınabilmesi için imza topladılar, ancak o tarihte kalmak istediği otelde yer yoktu. Alman askerlerinin Prag'daki sığınağını basmasına ramak kala Amerika'ya gitmeye karar veren Needleman, havaalanında bagaj fazlasından ötürü engellendi. Aynı uçuşta bulunan Albert Einstein ona, ayakkabılarına yerleştirdiği kalıpları çıkarırsa bütün bagajını yanına alabileceğini söyledi. Bundan sonra sık sık yazıştılar. Einstein bir seferinde ona, "İkimizin çalışmaları birbirine çok benziyor ama senin çalışmanın ne olduğunu pek anlayamadım," dedi.

Polemik, Amerika'ya yerleşen Needleman'ın hayatından hiç eksik olmadı. Ünlü *Varlıksızlık: Aniden Başınıza Gelirse Ne Yapmalı?* adlı eserini yayınladı. Ayrıca dilbilim felsefesi üzerine klasikleşen *Tali İşlevlerin Anlambilimsel Konumları* kitabı, *Gece Uçanlar* adıyla gişe rekorları kıran bir filme uyarlandı.

Komünist partiyle ilişkisi nedeniyle Harvard'dan istifasının istenmesi olağan sayıldı. O, ancak ekonomik eşitsizliğin olmadığı bir sistemde gerçek özgürlüğün söz konusu olabileceğine inanıyordu ve örnek toplum olarak karınca çiftliğini gösteriyordu. Karıncaları saatlerce gözlemleyebilir ve büyük bir hasretle, "Hakikaten uyumlular. Bir de kadınları daha güzel olsaydı, kimse ellerine su dökemezdi," derdi. Amerikan Karşıtı Eylemler Komitesi'ne ifade vermeye çağrıldığında, birçok kişinin adını verdi ve bunu arkadaşlarına, felsefesini aktararak haklı gösterdi: "Siyasi edimler herhangi

bir ahlaki sonuç doğurmaz ve hakiki Varlık'ın âleminin dışında yer alır." Akademik çevreler suspus olmuşlardı. Princeton'lı akademisyenler ancak birkaç hafta sonra Needleman'ı katran ve tüye bulamak gerektiğine karar verebildi.

Needleman, bir rastlantı eseri aynı açıklamayı serbest aşkı haklı çıkarmak için de kullandı, ama karşısındaki iki üniversiteli kız buna pek kulak asmadı. Yanlarında olan on altı yaşındaki diğer kız, adamı ihbar etti. '

Nükleer denemelere şiddetle karşı çıkan Needleman, bir grup öğrenciyle Los Alamos'a uçtu ve nükleer deneme sahasında oturma eylemi düzenledi. Zaman azaldıkça ve testin planlandığı gibi gerçekleşeceği ortaya çıkınca, Needleman'ın bıyık altından 'Anam anam!" diye bağırdığı ve koşarak uzaklaştığı bildirildi. Gazetelerin yazmadığı ise, adamcağızın gün boyu ağzına bir lokma koymamış olduğuydu.

Kamuoyu önündeki Needleman'ı hatırlamak kolay. Parlak, kararlı bir adam; *Konumların Tarzları* adlı kitabın yazarı… Ama benim hasretle anacağım, özel hayatındaki Needleman olacak; asla şapkasız çıkmayan Sandor Needleman. O kadar ki, cenazesi şapkalı olduğu halde yakıldı. Bu, galiba bir ilkti. Veya Walt Disney filmlerine aşkla bağlı olan ve Max Planck'ın onca net açıklamasına rağmen Minnie Mouse'un telefon numarasını aramaktan asla vazgeçmeyen Needleman.

Needleman evime konuk olduğunda, belli bir tonbalığı markasını sevdiğini bildiğim için, misafir mutfağını o marka tonbalığı konservesiyle doldururdum. Bunu ne kadar sevdiğini bana açıklayamayacak kadar utangaçtı ama bir seferinde, benim orada olduğumu fark etmeden, bütün kutuları açtı ve onlara "Kuzucuklarım benim!" diye seslendi.

Needleman, kızım ve benle beraber Milano'da opera izlerken locadan aşağıya biraz fazla eğildi ve orkestra çukuruna düştü. Bir kaza olduğunu kabullenemeyecek kadar gururlu olan Needleman, bir ay boyunca aynı operaya gitti ve her gece kendini çukura attı. Kısa süre sonra beyin sarsıntısı geçirdi. Derdini anlattığını ve artık kendini atmaktan vazgeçebileceğini söyledim. "Hayır," dedi, "birkaç kez daha yapayım. Bir şikayetim yok zaten."

Needleman'ın yetmişinci doğum gününü hatırlıyorum. Karısı ona pijama almıştı. Needleman, yeni bir Mercedes istediğini belirtmiş olduğu için, bozulmuştu. Ama öylesine büyük adamdı ki, çalışma odasına çekildi ve

sinir krizini gözlerden uzak geçirdi. Döndüğünde gülümsüyordu. Yeni pijamasını Arabel'in iki kısa oyununun gala gecesine giydi.

Hükümlü

Brisseau, ay ışığında uyuyordu. Yatakta sırtüstü uzanmıştı. Göbeği havaya doğru yükselir, dudakları anlamsız bir gülümseme oluşturur haldeyken cansız bir cismi andırıyordu… Bir futbol topu veya bir çift opera bileti gibi. Bir an sonra, yana dönüp ay ışığını başka bir açıyla aldığında, yirmi yedi parçalık, salata kasesi ve çorba çanağıyla eksiksiz bir yemek takımının tıpkısının aynısı gibi görünür olmuştu.

Rüya görüyor, diye düşündü Cloquet, elinde bir altıpatlarla başucunda beklerken. O rüya görüyor, bense gerçeklikte varım. Cloquet, gerçeklikten nefret ederdi ama başka yerde de adam gibi bonfile yapmadıklarının farkındaydı. Daha önce hiç insan canı almamıştı. Evet, bir seferinde kudurmuş bir köpeği vurmuştu ama bunu yapmadan önce bir psikiyatri konsültasyonuyla köpeğin akli melekelerini yitirdiğine karar verilmişti. (Köpek, Cloquefnin burnunu ısırmaya teşebbüsünün ardından durdurulamaz bir kahkaha krizine girince, manik depresif teşhisi konulmuştu.)

Brisseau rüyasında güneşin altında ışıl ışıl bir kumsaldaydı ve annesinin kollarına doğru koşuyordu; ama tam bu gözü yaşlı, kır saçlı kadını kucaklayacaktı ki, annesi iki top kaymaklı dondurmaya dönüştü. Brisseau inledi ve Cloquet altıpatları indirdi. Camdan girmiş ve tetiği çekme gücü bulamadan iki saat kadar Brisseau'nun başucunda dikilmişti. Bir keresinde horozu bile kaldırmış ve namluyu Brisseau'nun sol kulağına doğrultmuştu. O anda kapıdan bir ses gelince Cloquet çalışma masasının ardına sığınmış, tabancayı adamın kulağında bırakıvermişti.

Çiçekli bir bornoz giymiş olan Madam Brisseau, odaya girmiş, okuma lambasını açmış, kocasının kulağında bir tabancanın durmakta olduğunu görmüştü. Neredeyse anaç bir tavırla iç geçirmiş, tabancayı alıp yastığın yanına bırakmıştı. Yorganın bir köşesiyle tabancanın üstünü örtmüş, ışığı kapatmış ve odadan çıkmıştı.

Baygınlık geçiren Cloquet, bir saat sonra uyanmıştı. Bir anlığına kendini Riviera'daki çocukluğuna dönmüş sanmasına rağmen, on beş dakika zarfında etrafta tek bir turist göremeyince Brisseau'nun çekmecesinin arkasında olduğunu fark etmişti. Yatağa dönmüş, tabancayı almış ve

Brisseau’nun şakağına tekrar dayamıştı, ama azılı faşist muhbirin canını alacak kurşunu yine sıkamamıştı.

Gaston Brisseau, zengin ve sağcı bir ailenin oğlu olarak, erken yaşta profesyonel muhbir olmaya karar vermişti. Gençliğinde, daha akıcı muhbirlik yapabilmek için konuşma dersleri almıştı. Bir keresinde Cloquet’ye itiraf etmişti: “İnsanları ispiyonlamaya bayılıyorum oğlum.”

“Ama neden?” diye sormuştu Cloquet.

“Bilmem. Alınsınlar merkeze, öptürülsünler herkese diye.”

Brisseau zevk olsun diye arkadaşlarını ihbar ediyor, diye düşünüyordu Cloquet. Bağışlanamaz bir kötülük! Bir zamanlar tanıdığı bir Cezayirli, insanların ensesine şaplak indirdikten sonra sırıtarak yaptığını inkâr ederdi. Dünya, iyi ve kötü insanlara ayrılmış gibiydi. İyiler daha huzurlu uyuyorlar, diye düşünüyordu Cloquet. Kötülerse uyanık oldukları saatlerin tadını daha iyi çıkarıyorlar.

Cloquet ve Brisseau yıllar önce, hiç olmayacak koşullarda tanışmışlardı. Deux Magots adlı barda iyice kafayı bulan Brisseau, yalpalayarak nehre doğru ilerlemişti. Evinde olduğunu sanarak soyunmuş ama yatak yerine Seine Nehri’ne girmişti. Üstünü örtmek üzere battaniyeye uzanırken suyu avuçlayınca bağırmaya başlamıştı. O sırada Neuf Köprüsü’nde peruğunun peşinden koşmakta olan Cloquet, buz gibi sulardan yükselen çığlığı duymuştu. O karanlık ve rüzgârlı gecede, bir yabancıyı kurtarmak için hayatını tehlikeye atıp atmayacağına o anda karar vermesi gerekmişti. Böylesine önemli bir kararı aç acına vermeye gönülsüz olduğu için önce bir lokantaya gidip karnını doyurmuştu. Ardından pişmanlığın pençesine düşerek bir olta satın almış ve Brisseau’yu nehirden avlamaya çalışmıştı. Önce kaşık oltası denemişti. Brisseau zokayı yutmayacak kadar akıllı olduğundan, sonunda onu ücretsiz dans dersleriyle kandırarak kıyıya getirmiş, ardından ağ atarak kenara çekmişti. Brisseau’nun boyu ve ağırlığı ölçülürken, iki adam dost olmuşlardı.

Cloquet, Brisseau’nun uyuyan gövdesine tekrar yaklaştı ve horozu kaldırdı. Eyleminin sonuçlarını düşünürken başı döndü. Bu, hayatının şartlara bağımlılığından kaynaklanan varoluşsal bir baş dönmesiydi ve sıradan bir Alka-Seltzer ile geçmeyeceği ortadaydı. Birçok solcu eczanede satılan Varoluşsal Alka-Seltzer haklardı bunu. Jant kapağı büyüklüğünde olan bu devasa hap, suda çözülüp içildiğinde, hayatın aşırı farkında

olmaktan kaynaklanan mide bulantısı ve baş dönmelerinde etkiliydi. Meksika yemeğinden sonra da iyi geldiğini duymuştu.

Brisseau’yu öldürmeyi seçersem, diye düşündü Cloquet, kendimi bir katil olarak tanımlamış olacağım. O zaman, Sorbonne’da Kuş Psikolojisi dersi veren Cloquet yerine, katil Cloquet olacağım. Eylemimi seçerek, tüm insanlık adına bir seçim yapıyorum. Peki ya herkes benim gibi yapsa ve buraya gelip Brisseau’nun sol kulağına bir kurşun sıksa? Kan gölünden geçtim, bütün gece zil susmazdı. Tabii bir otopark kahyası da bulmak gerekirdi. Tanrım, ahlaki veya etik kaygılara saplanan akıl, nasıl da bocalıyor! Çok düşünmemeli. Bedene odaklanmalı; beden daha sağlam. Toplantılara katılır, kruvaze ceket giydiğinde yakışıklı görünür, üstelik en çok da insanın canı masaj çektiğinde işe yarar.

Cloquet ansızın kendi varlığını tekrar doğrulamak istedi ve Brisseau’nun masasının arkasında duran aynaya baktı. (Hiçbir aynanın yanından kendisine bir bakış atmadan geçemezdi ve bir keresinde bir spor salonunda havuzdaki yansımasına öylesine takılmıştı ki, yönetim havuzu boşaltmak zorunda kalmıştı.) Olmayacaktı böyle. Adam vuramazdı. Silahı bırakıp kaçtı.

Sokağa çıktığında, iki tek atmak için La Coupole’a gitmeye karar verdi. Burayı, hep aydınlık ve kalabalık olduğu, üstelik genellikle bir masa bulabildiği için seviyordu. Karanlık ve kasvetli olan, üstelik birlikte yaşadığı annesinin ona bir türlü oturacak yer göstermediği evine kıyasla büyük bir değişiklikti bu. Ama bu gece La Coupole de doluydu. Kim bu suratlar, diye düşündü Cloquet. Bulanıklaşarak bir soyutlamaya dönüşüyorlar ve “İnsanlar” adını alıyorlardı. Ama insanlar yok burada, diye düşündü, bireyler var. Cloquet bunun çok parlak bir saptama olduğunu ve havalı bir yemekte kullanılabileceğini düşündü. Bu tür gözlemlerinden ötürü, 1931’den beri hiçbir sosyal etkinliğe davet edilmemişti.

Juliet’in evine gitmeye karar verdi.

“Öldürdün mü?” diye sordu Juliet, Cloquet eve girerken.

“Evet,” dedi Cloquet.

“Öldüğünden emin misin?”

“Ölü gibiydi. Maurice Chevalier taklidi yaptım. Normalde çok ses getirirdi ama bu sefer hiçbir şey olmadı.”

“İyi. O zaman bir daha Parti’ye ihanet edemeyecek.”

Juliet Marksisttir, diye kendine hatırlatmada bulundu Cloquet. Üstelik de çok ilginç bir Marksist türüdür; uzun bacaklı, bronz tenli filan. Tanıdığı kadınlar arasında, aklında aynı anda iki bağımsız kavram bulundurabilen ender bireylerden biriydi; mesela hem Hegel diyalektiğini, hem de konuşma yapan bir adamın kulağına dilini sokarsan adamın sesinin niye Jerry Lewis'e benzeyeceğini düşünebilirdi. Şimdi karşısında dar bir etek ve bluzla duruyordu. Cloquet kadına sahip olmak istiyordu. Radyosu veya İşgal sırasında Nazıleri taciz etmek için taktığı plastik domuz maskesi gibi mülkiyeti altına almak istiyordu onu.

Ansızın Juliet ile aşk yapmaya başlamışlardı… Yoksa sadece seks miydi bu? Aşk ve seksin farklı şeyler olduğunu biliyordu ama her iki edimin de muhteşem şeyler olduğunun farkındaydı, tabii eşlerden birinin üzerinde ıstakoz önlüğü yoksa. Kadınların yumuşak ve sarmalayıcı bir varlığı var, diye düşündü. Bazen tamamen sarmalıyorlardı insanı. O zaman kurtulmak mümkün olmuyordu, anca annesinin doğum günü gelecek ya da savcılıkta ifade vermesi gerekecek de, öyle. Cloquet, Varlık ile Dünyada Varlık arasında büyük bir fark olduğunu düşünürdü ve kendisi hangi kesimin mensubu olursa olsun, diğer kesimin hep daha çok eğlendiğine inanırdı.

Sevîştikten sonra her zamanki gibi derin uyudu, ama ertesi sabah bir sürprizle uyandı. Gaston Brisseau'yu öldürmekten tutuklanmıştı.

Karakolda suçsuz olduğunu iddia ettiyse de, evin her yerinde ve olay yerinde bulunan tabancada parmak izlerinin olduğu belirtildi. Cloquet eve girdiğinde bir de şeref defterini imzalamıştı üstelik. Durum umutsuzdu. Davanın sonucu baştan belliydi.

Sonraki haftalarda görülen davanın duruşmaları, sirki andırıyordu; gerçi filleri adliyeye sokmak biraz zor olmuştu. Jüri, sonunda Cloquet'yi suçlu buldu ve yargıç idamına hükmetti. Temyiz başvurusu da, Cloquet'nin avukatının temyiz dilekçesini verirken takma bıyık takıyor olması nedeniyle usul yönünden geçersiz sayıldı.

Bundan altı hafta sonra, idamından önceki son gecesinde hücresinde oturan Cloquet, son birkaç ayda yaşadıklarına, özellikle de adliyedeki fillere inanmakta güçlük çekiyordu. Ertesi gün bu saatlerde ölmüş olacaktı. Cloquet ölümü hep başkalarının başına gelen bir şey gibi algılamıştı. "En çok şişmanlar ölüyor," demişti avukatına. Cloquet için ölüm, başka bir soyutlamadan ibaretti. İnsanlar ölür, diye düşünüyordu, peki ya Cloquet? Bu soru aklını karıştırmıştı ama bir gardiyanın bir kağıt parçasına

çiziktirdiği basit şema, durumu aydınlattı. Kaçış yoktu. Kısa süre sonra, artık var olmayacaktı.

Ben yok olacağım, diye düşündü yoğun bir hüzünle, ama suratı bir balık lokantasının menüsündeki resimleri andıran Madam Plotnick varlığını sürdürecek. Cloquet paniklemeye başladı. Kaçıp saklanmak, daha da iyisi, sağlam ve dayanıklı bir şeye dönüşmek istiyordu. Büyük bir sandalyeye örneğin. Sandalye, sorun nedir bilmez, diye düşündü. Öylesine durur, kimse ona bulaşmaz. Kira ödemek, siyasi olaylara girmek zorunluluğu yoktur. Sandalye ayak parmağını taşa çarpmaz, kulaklıklarını ters takmaz. Gülümsemek veya saçını kestirmek zorunda değildir; bir partiye götürürseniz aniden öksürük krizine girer mi, bir rezalet çıkarır mı diye düşünmek zorunda kalmazsınız. İnsanlar sandalyeye oturur, o insanlar ölünce yerlerine başkaları oturur. Cloquet'nin bu mantığı onu rahatlattı ve adam, şafakta gardiyanlar ensesini tıraş etmeye geldiğinde, sandalyeymiş gibi yaptı. Son yemeğinde ne istediği sorulduğunda, "Bir mobilyaya ne yiyeceğini mi soruyorsunuz?" dedi, "Kılıfımı değiştirin yeter." Adamlar boş boş baktığında direncini yitirdi ve ağzından, "Rus salatası kâfi," sözleri döküldü.

Cloquet hep tanrıtanımaz olagelmişti ama Peder Bernard hücresine geldiğinde, hâlâ dine dönme fırsatı olup olmadığını sordu.

Peder Bernard başını salladı. "Bu sezonda büyük dinlerde yer bulunmaz," dedi. "Bu kadar dar zamanda olsa olsa bir Hint dinine filan sokabilirim seni. Vesikalık fotoğrafın var mı?"

Çaresiz, dedi Cloquet kendi kendine. Kaderimle yalnız yüzleşeceğim. Tanrı yok. Hayatın anlamı yok. Hiçbir şey kalıcı değil. Büyük Shakespeare'in eserleri bile evren yanıp tükendiğinde kül olacak; gerçi *Titus Andronicus* gibi oyunları düşününce bu o kadar da kötü bir şey değil ama, ya diğerleri? İnsanlar niye intihar ediyor belli! Niye noktalamıyoruz bu saçmalığı? Niye hayat denen bu berbat müsamereyi oynamak zorundayız? İçimizde bir ses, "Yaşa!" diyorsa desin. Çok ücra bir köşemizden bir komut geliyor sürekli, "Yaşamayı sürdür!" diye. Cloquet, bu sesin sahibini tanıdı. Sigortacısıydı. Tabii ya, dedi, Fishbein tazminat ödemek istemiyor.

Cloquet büyük bir hasretle özgür olmak, hapisten çıkmak, uçsuz bucaksız kırlarda sekmek istiyordu. (Cloquet ne zaman sevinse sekerek dolaşırdı. Hatta bu alışkanlığı yüzünden askere alınmamıştı.) Gerçekten özgür olsam,

imkânlarımı sonuna kadar kullanırdım, diye düşündü. Belki hep istediğim gibi gider vantrilok olurdum. Belki de suratıma takma burunlu bir gözlük uydurup donla Louvre'a girerdim.

Seçeneklerini düşündükçe başı döndü. Tam bayılmak üzereydi ki bir gardiyan kapısını açıp Brisseau'nun gerçek katilinin az önce teslim olduğunu söyledi. Cloquet özgürdü. Dizlerinin üstüne çöktü ve hücresinin zeminini öptü. Fransız milli marşını söyledi. Ağladı. Dans etti. Üç gün sonra, takma burunlu bir gözlük ve donla Louvre'a girmeye teşebbüsten aynı hücreye dönmüş buldu kendini. .

Kaderin Cilvesi

(Sekiz yüz sayfalık bir romanın notları.

Heyecanla beklenen kitap!)

Ön Bilgi - İskoçya, 1823:

Bir adam, ekmek kabuğu çalmaktan tutuklanır. “Yalnız kabuğunu seviyorum,” diye açıklama yapan adamın, kısa zaman önce rozbiflerin tam köşesini çalarak kasapları taciz eden kişi olduğu anlaşılır. Sanık Solomon Entwhistle yaka paça çıkarıldığı mahkemede yargıç tarafından beş ila on yıl (hangisi önce gelirse) ağır kürek cezasına çarptırılır. Entwhistle bir zindana kapatılır ve aydınlanmacı cezalandırma anlayışının ilk örneklerinden biri olması adına zindanın anahtarı yok edilir. Entwhistle, özgürlüğe tünel kazma çabalarına başlar. Bir kaşıkla yavaş yavaş kazarak önce hapishane duvarlarının altından geçer, hızını alamayıp Glasgow'dan Londra'ya kadar uzanır. Liverpool'da şöyle bir dışarı bakar ama tünelden devam etmeyi yeğler. Londra'ya vardığında Yeni Dünya'ya yelken açan bir şilebe kaçak olarak biner ve hayatına baştan başlama hayalleri kurar; bu kez bir kurbağa olarak.

Boston'da karaya çıkan Entwhistle, uzmanlık alanı pişirdiği ekmeği başının üstünde taşımak olan New England asıllı bir ilkokul öğretmeni olan Margaret Figg ile tanışır. Kadına kapılan Entwhistle onunla evlenir ve yeni evliler küçük bir dükkan açarak post ve balina yağı karşılığında balina kemiğinden biblo ticareti yapmaya ve giderek yoğunlaşan anlamsız bir devinim içine girmeye başlarlar. Mağaza anında tutar. 1850 yılına gelindiğinde Entwhistle varlıklıdır, eğitimlidir, saygındır ve karısını büyük bir keseli sıçanla aldatmaktadır. Margaret Figg'den iki oğlu olur; bunlardan

biri normal, diğeri durgun zekalıdır ama ellerine birer yoyo vermezseniz aradaki fark anlaşılmaz. Küçücük dükkanı dev bir alışveriş merkezine dönüşür ve seksen beş yaşında, çiçek hastalığı ve kafasına yediği bir savaş baltası nedeniyle hayata veda ettiğinde, mutlu bir adam olarak ölür.

(Not: Entwhistle'ı sevilesi bir karakter yapmaya dikkat!)

Mekan ve gözlemler, 1976:

Alton Caddesi'nde doğuya doğru yürünürken Costello Biraderler Deposu'nun, Tallis Örücüsü Adelman'ın, Chones Cenaze Levazımatçısı'nın ve Higby Bilardocusu'nun önünden geçilir. Buranın sahibi olan John Higby fırça saçlı, tıknaz bir adamdır ve dokuz yaşında merdivenden yuvarlandığından beri, sırıtmayı kesmesi için iki gün önceden dilekçe verilmesi lazımdır. Higby'nin yerinden kuzeye, yani yukarı (aslında şehir merkezi artık diğer kolda olduğundan aşağı) dönüldüğünde, küçük bir parka gelinir. Vatandaşlar burada dinlenir ve sohbet ederler. Gasp ve tecavüz görülmese de, dilencilere ve Sezar'ı tanıdığını iddia eden adamlara sık rastlanır. Serin sonbahar rüzgarı (yılda bir kez ve aynı zamanda gelip belli bir yaşın üstünde olanları kendilerinden geçirdiği için Santana olarak da bilinir) son kuru yaprakları da ağaçlardan koparır ve ölü yığınlar halinde toplar. İnsan neredeyse somut bir amaçsızlık duygusuna düşmeden edemez, hele de masaj salonları kapatıldığından beri. Çok belirgin bir metafizik "ötekilik" duygusu vardır; anlatmak zordur bunu… Söylenebilecek tek şey varsa, Pittsburgh'de normalde yaşananlara benzemez. Kent başlı başına bir eğretilemedir ama neyin eğretilemesidir? Sadece eğretileme de değil, aynı zamanda bir benzetmedir. "Burada"dır, "Şimdi"dir; aynı zamanda "Sonra"dır. Amerika'daki her kent gibidir ve Amerika'daki hiçbir kent gibi değildir. Bu, postacılar arasında büyük kargaşaya neden olur.

Şu alışveriş merkezinin adı da Entwhistle olacak.

Blanche (Kuzen Tina'ya benzeyecek):

Hareketli ve tombul parmakları olan, şişe dibi gözlük takan, tatlı ama etine dolgun Blanche Mandelstam ("Olimpiyat yüzücüsü olmak istiyordum," demişti doktoruna, "ama su yüzünde kalma sıkıntısı çekiyordum.), saatli radyosunu n sesiyle uyanır.

Yıllar önce, ama bin yıllar önce değil, Blanche güzel bir kadın sayılabilirdi. Ancak kocası Leon için o "dünyada Ernest Borgnine'dan sonra en güzel yaratıktı**.**" Blanche ve Leon lisede bir dansta tanışmışlardı. **(**Çok

iyi dans eder, ancak tango boyunca adımlardan ibaret bir şemaya bakar sürekli.) Uzun uzun konuşmuşlar ve birçok ortak yönleri olduğunu fark etmişlerdi. Sözgelişi, ikisi de sofrada kırıntılar üzerinde uyumayı sevmektedirler. Blanche, Leon'un giyim tarzından çok etkilenmişti; çünkü daha önce üç şapkayı aynı anda takabilen bir adam görmemişti. Bir süre sonra evlenmişler ve hemen ardından ilk ve tek cinsel deneyimlerini yaşamışlardı. "Fevkalade bir şeydi," diye anmaktadır bunu Blanche, "ama niyeyse Leon bileklerini kesmeye kalkışmıştı."

Blanche kocasına, kobay olarak iyi maaş alıyor olsa da, Entwhistle'ın ayakkabı reyonundaki işine devam etmek istediğini söylemişti. Karı parası yiyor durumuna düşmek istememesine rağmen durumu gönülsüzce kabullenen Leon, karısı doksan beş yaşına geldiğinde emekli olmasında ısrar etmişti. Çift şimdi kahvaltıya oturuyordu. Leon her zamanki gibi meyve suyu, kızarmış ekmek ve kahve, Blanche da her zamanki gibi bir bardak sıcak su, bir tavuk kanadı, tatlı-ekşi domuz rostosu ve kaneloni yiyordu. Ardından Entwhistle'a doğru yola çıktı.

(Not: Blanche, Kuzen Tina gibi şarkı söyleyerek dolaşsın ama onun gibi sürekli Japon milli marşını söylemesin.)

Carmen (Fred Simdong, kardeşi Lee ve kedileri Sparky'de görülen belirtiler üzerine bir psikopatoloji incelemesi):

Bodur ve kel Carmen Pinchuck, buharlar içindeki duştan çıktı ve bonesini çıkardı. Hiç saçı olmamasına rağmen saç derisinin ıslanmasından nefret ediyordu. "Niye ıslansın ki?" diyordu arkadaşlarına, "O zaman düşmanlarımın eline koz vermiş olurum." Biri bu tavrının garipsenebileceğini söylediğinde güldü, ardından izleniyor muyum diye çevresine tedirgin bakışlar atarak birkaç kırlent öptü. Pinchuck, boş zamanlarında balığa çıkmasına rağmen 1923'ten beri hiçbir şey tutamamış olan huzursuz bir adamdı. Gülerek, "Kısmet değilmiş," deme huyu vardı. Ama bir tanıdığı, oltasını krema kavanozuna daldırdığına dikkati çekince, rahatsız olmuştu.

Pinchuck çok şey yapmıştır. İnleme huyundan ötürü liseden atıldığından beri çobanlık, psikoterapistlik ve pantomimcilikle uğraşmıştır. Halen çalışmakta olduğu Deniz Canlıları ve Yaban Hayatını Koruma Dairesi'nde, sincaplara İspanyolca öğretmekle görevlidir. Pinchuck, sevenleri arasında "serseri, yalnız, psikopat ve elma yanaklı" olarak bilinir. "Odasında oturup radyosuyla konuşur," dedi bir komşusu. "Çok sadık bir insandır," dedi bir

başkası; “bir keresinde Bayan Monroe buzda kayıp düştüğünde, kadını yalnız bırakmamak için o da kayıp düşmüştü.” Pinchuck siyasi açıdan kendi deyimiyle bağımsızdır ve son başkanlık seçiminde Cesar Romero’ya oy vermiştir.

Pinchuck şimdi başında tüvit şapkası, elinde kahverengi kağıt kaplı bir kutuyla sokağa çıktı. Hemen ardından üzerinde tüvit şapkası dışında hiçbir şey olmadığını fark edip eve geri döndü, giyindi ve Entwhistle’a gitti.

(Not: Pinchuck’ın şapkasına karşı duyduğu öfke ayrıntılarıyla anlatılacak.)

Karşılaşma (taslak):

Mağazanın kapıları saat tam onda açıldı. Pazartesileri genellikle tenha olurdu ama radyoaktif tonbalığındaki indirim yüzünden bugün bodrum kat tıklım tıklımdı. Carmen Pinchuck, elindeki ayakkabı kutusunu Blanche Mandelstam’a uzatıp “Bu mokasenleri değiştirmek istiyorum. Küçük geldiler,” dediğinde, kıyamet havası, ıslak bir branda bezi gibi kaplamıştı ayakkabı reyonunu.

“Fişiniz var mı?” diyen Blanche metin durmaya çalışıyordu, ama sonradan itiraf edeceği gibi dünyasının yıkılmaya başladığını hissetmişti. (“Kazadan beri insanlarla uğraşamıyorum,” dedi arkadaşlarına. Altı ay önce tenis oynarken bir top yutmuştu. O zamandan beri nefes darlığı çekiyor.)

“Şey, yok,” dedi Pinchuck tedirgince. “Kaybettim.” (Hayatındaki en büyük dert, her şeyi ilgisiz yerlere koymasıydı. Bir keresinde sabah uyandığında yatağını bulamamıştı.) Arkasındaki müşteriler sabırsızlanmaya başlayınca, soğuk terler süzüldü ensesinden.

“Bölüm müdürüne onaylatmanız gerekiyor,” diyen Blanche, Pinchuck’ı Cadılar Bayramı’ndan beri ilişkide olduğu Bay Dubinsky’ye yönlendirdi. (Avrupa’nın en iyi daktilo okulundan mezun olan Lou Dubinsky, alkol yüzünden hızı günde bir sözcüğe düşene dek dâhi muamelesi görüyordu. Sonra alışveriş merkezinde çalışmak zorunda kalmıştı.)

“Giydiniz mi onları?” diye sordu Blanche, gözyaşlarına hakim olmaya çalışarak. Mokasenli Pinchuck görüntüsüne dayanamıyordu. “Babam da mokasen giyerdi,” dedi sonra, “iki tekini de aynı ayağına.”

Pinchuck artık kıvranıyordu. “Hayır,” dedi. “Yani evet. Giymemle çıkarmam bir oldu. Banyo yaparken giydim.”

“Madem küçüktü niye aldınız?” diye sordu Blanche. İnsanlığın en büyük paradokslarından birini dile getirdiğinden habersizdi.

İşin aslı şuydu ki, Pinchuck ayakkabıların sıktığını fark ettiği halde satıcıya hayır demeyi başaramamıştı. “Sevilen biri olmak istiyorum,” dedi Blanche’a, “Bir keresinde sırf hayır diyemediğim için canlı bir antilop satın aldım.” (Not: 0.F. Krumgold’un Borneo’daki bazı kabileler üzerine yaptığı bir araştırmanın sonuçlarını anlattığı makalesinde, bu kabile dillerinde “hayır” anlamında bir sözcük bulunmadığı için, bir isteği geri çevirmek gerektiğinde başların aşağı yukarı sallanıp “Size döneceğim,” dendiği bildirilmektedir. Bu da bilim adamının, her ne pahasına olursa olsun sevilen biri olma dürtüsünün öğrenilmiş değil, bir opereti baştan sona izleyebilmek gibi kalıtsal olduğu kuramına destek vermektedir.)

Saat on biri on geçtiğinde, reyon müdürü Dubinsky değişimi onaylamış ve Pinchuck’a bir numara büyük ayakkabıları teslim edilmişti. Pinchuck sonradan, bu olayın onda şiddetli depresyon ve baş dönmesine yol açtığını, ama bunun bir ölçüde de papağanının evlendiği haberine bağlı olduğunu kabul etmişti.

Entwhistle olayından kısa süre sonra işinden ayrılan Carmen Pinchuck, Sung Ching Kanton Sarayı’nda Çinli bir garson olarak işe başladı. Blanche Mandelstam bunun üzerine sinir krizi geçirerek Dizzy Dean’in bir fotoğrafıyla kaçmaya çalıştı. (Not: Düşündüm de, Dubinsky bir el kuklası olsa daha iyi.) Entwhistle, ocak ayının sonuna doğru kapılarını son kez kapattı ve sahibesi Julie Entwhistle, çok sevgili ailesini de alarak Bronx Hayvanat Bahçesi’ne yerleşti.

(Son cümle hiç değişmesin. Harika bir kapanış cümlesi. Birinci Bölüm notlarının sonu.)

UFO Korkusu

UFO’lar yine haberlerde ve artık bu fenomene ciddi bir şekilde eğilmenin zamanı geldi. (Aslına bakarsanız saat sekizi on geçiyor; yani hem birkaç dakika geç kaldık, hem de karnım acıktı.) Uçan daire konusu şimdiye kadar sadece uçuklar ve kaçıklarla özdeşleştirildi. Hatta UFO görenlerin büyük bir bölümü, her iki kesimin de mensubu olduklarını söyleyeceklerdir. Ancak bilinçli kişilerin de bunları görüyor olması, Hava Kuvvetleri ve bilim çevrelerinin geçmişteki şüpheci tavırlarını değiştirmelerine yol açtı ve bu

fenomenin kapsamlı araştırması için tam iki yüz dolarlık bir bütçe ayrıldı. Sorumuz şu: Orada kimse var mı? Varsa, ellerinde ışın tabancası var mı?

UFO'ların hepsi dünya dışından gelmiyor olabilir, ancak uzmanlar, saniyede on beş bin kilometre hızla yükselebilen bu puro şeklindeki ışıldayan hava araçlarının, ancak Plüton'daki yetkili servislerde ve yedek parçacılarda hizmet alabileceği konusunda hemfikir. Eğer bu cisimler gerçekten başka bir gezegenden geliyorsa, bunları tasarlayan uygarlığın bizimkinden milyonlarca yıl ileri olması gerekir. Ya da şansları yaver gitmiştir. Profesör Leon Speciman, uzayda bizden yaklaşık on beş dakika ileri bir uygarlık olduğunu öne sürmektedir. Bu da onlara büyük bir avantaj sağlamaktadır; çünkü randevularına yetişmek için acele etmeleri gerekmemektedir.

Wilson Dağı Gözlemevi'nde çalışan (Wilson Dağı Akıl Hastanesi'nde gözlem altında tutuluyor da olabilir; mektup pek açık değil) Dr. Brackish Menzies, ışık hızına yakın hızlarda ilerleyen canlıların, en yakın güneş sisteminden bile buraya gelmesinin milyonlarca yıl alacağını, Broadway'de sahnelenen oyunları düşününce de buna değmeyeceğini iddia etmektedir. (Işık hızından yüksek hızlarda yolculuk yapmak ne mümkündür, ne de rahat, insanın şapkası uçar ha bire.)

Modern astronomlara göre, uzay bitimlidir. Bu çok rahatlatıcı bir bilgidir; özellikle de sürekli bir şeylerini kaybedenler için. Evreni düşünürken gözetilmesi gereken önemli bir nokta, genişlemekte olduğu ve günün birinde parçalanıp yok olacağıdır. İşte bu yüzden, karşıdaki işyerinde çalışan kız, tüm beklentilerinizi karşılamamasına rağmen bazı iyi özelliklere sahipse, işi daha fazla uzatmayın.

UFO'lar hakkında en sık sorulan soru şudur: Eğer uçan daireler uzaydan geliyorsa, pilotları metruk arazilerde anlamsızca dolanıp durmak yerine neden bizimle temas kurmuyorlar? Bana öyle geliyor ki, başka bir güneş sisteminden gelen yaratıklar için "dolanıp durmak", sosyal açıdan kabul edilebilir bir ilişki biçimidir. Bir keresinde on sekiz yaşında bir aktrisin peşinde altı ay dolanıp durdum ve hayatımın en güzel günlerini yaşadım. Ayrıca unutmamalıyız ki, diğer gezegenlerde hayattan söz ederken amino asitlere sıkça gönderme yapıyoruz ama bunlar partilerde bile çok dost canlısı davranmazlar.

Çoğunluk UFO'ları modern bir sorun sanmaktadır ama acaba bunlar insanlığın yüzyıllardır farkında olduğu bir fenomen olabilir mi? (Yüzyıl

bize çok uzun gelir, hele de elinizde ödenmesini beklediğiniz bir senet varsa… Ama astronomik standartlara göre göz açıp kapayıncaya kadar geçer. Bu yüzden insan diş fırçasını yanında taşımalı ve ha deyince yola çıkmaya hazır olmalıdır.) Araştırmacılar, UFO görme olgusunun, milattan önceye dayandığını söylemektedir. Sözgelişi, Tora Vayikra'da şöyle bir pasaj vardır: "Ve Asur ordularının tepesinde büyük ve gümüşi bir top belirdi ve Babil'in tümünden ağıtlar ve diş gıcırtıları yükseldi; ta ki Peygamberler kalabalığa, akıllı olun, kendinize çekidüzen verin diyene kadar."

Acaba bu olay, yıllar sonra Parmenides'in anlattıklarıyla bağlantılı olabilir mi: "Gökyüzünde ansızın üç turuncu cisim belirdi ve Atina'nın göbeğinde bir tur attı, hamamların üzerinde dolanıp durdu ve bazı bilge filozoflarımızın fellik fellik havlu aramasına yol açtı." Peki, bu üç turuncu cisim, yakın zamanda ortaya çıkan ve on ikinci yüzyıla ait olduğu belirtilen bir Sakson kilisesi elyazmasında anılan şey olabilir mi: "Gobeeni hoplata hoplata guldü, sonra bir bahtıh ki, lan lan goşun gırmızı bir şey dolaşıyür lan depemizde. Herkese teşekkür ederim efendim."

Bu son olay, ortaçağın din adamları tarafından kıyamet alameti olarak değerlendirildiyse de, pazartesi güneş doğduğunda ve işe gitmek gerektiğinde, büyük hayal kırıklığına yol açmıştır.

Son ve en inandırıcı fenomen, 1822 yılında Goethe tarafından yaşanmıştır: "Leipzig Huzursuzluk Festivali'nden eve dönerken," diye yazmıştır, "bir çayırlıktan geçiyordum ki, başımı kaldırıp göğe baktığımda, güneye doğru birkaç kızıl ateş topu gördüm. Olmayacak bir hızla alçaldılar ve beni kovalamaya başladılar. Haykırarak bir dâhi olduğumu, bu yüzden çok hızlı koşamayacağımı söyledim ama sözcüklerim boşa gitti. Öfkelenerek galiz hakaretlerde bulundum, bunun üzerine korkup kaçtılar. Bu olayı, sağır olduğunu o zamanlar henüz fark etmediğim Beethoven'e anlatmıştım; o da gülümsemiş ve başını sallayarak, 'Anlıyorum,' demişti."

Olay yerlerinde yapılan dikkatli incelemelerde, "tanımlanamayan" uçan cisimlerin aslında sıradan fenomenler olduğu ortaya çıkmış ve meteoroloji balonlarına, göktaşlarına, uydulara, hatta bir seferinde Dünya Ticaret Merkezi'nin çatısını uçuran

Lewis Mandelbaum adlı bir adama rastlanmıştır. "Açıklanan" tipik olaylardan biri de, Sir Chester Ramsbottom'ın Shropshire'da 5 Haziran 1961 günü yaşadıklarıdır: "Sabaha karşı ikide yolda arabayla ilerliyordum. Arabamı takip eden puro biçimli bir nesne gördüm. Ne yöne gidersem

gideyim peşimden ayrılmadı ve dik açılarla dönerek beni takip etti. Yakıcı bir kızıllıktaydı ve arabamı hızla kullanmama, virajlar almama rağmen peşimden uzaklaşmadı. Telaşlandım ve ter dökmeye başladım. Dehşetle haykırdım ve sonrasında bayıldım sanıyorum; ama mucizevi bir şekilde burnum bile kanamamış olarak hastanede açtım gözlerimi.” Araştırmanın ardından uzmanlar, “puro biçimli nesnenin” Sir Chester’ın burnu olduğunu belirlediler. Yüzünün bir parçası olduğu için, tüm çabalarına rağmen ondan kurtulamamıştı.

Açıklanan diğer bir olay, 1972 yılı Nisan ayının sonlarında, Andrews Hava Kuvvetleri Üssü’nde görev yapmakta olan Tümgeneral Curtis Memling’in başından geçmiştir: “Bir gece bir tarlada yürürken gökyüzünde gümüş renkli, büyük bir daire gördüm. En çok on beş metre yüksekte uçuyor ve normal bir hava aracında mümkün olmayacak aerodinamik hareketler yapıyordu. Aniden hızlandı ve inanılmaz bir hızla gözden kayboldu.”

Araştırmacılar, Tümgeneral Memling’in bu olayı anlatırken sürekli kıkırdamasından kuşkulandılar. Tümgeneral daha sonra, sinemada *Dünyalar Savaşı* adlı filmi yeni izlediğini ve “etkisinden kurtulamadığını” itiraf edecekti. İlginçtir ki, Tümgeneral Memling 1976’da bir UFO olayı daha bildirmiş, ancak bu sefer Sir Chester Ramsbottom’ın burnunu. uçan daire sandığı ortaya çıkmıştır. Bu olay, Hava KuVvetleri’nde şaşkınlık uyandırmakla kalmamış, Tümgeneral Memling’in tenzili rütbeye uğramasıyla sonuçlanmıştır.

UFO sanılan olayların büyük bölümü güzelce açıklanabiliyorsa, açıklanamayanları ne olacak? Aşağıda, “açıklanamayan” örneklerin en çarpıcılarından birkaçını okuyacaksınız. İlki, Boston’da yaşayan bir adamın Mayıs 1969’da başından geçenler: “Sahilde karımla yürüyordum. Pek çekici bir kadın sayılmaz. Hayli şişmandır. Hatta o sırada kendisini bir yük arabasına bindirmekle meşguldüm. Ansızın yukarı baktım ve büyük bir hızla alçalmakta olan beyaz bir uçan daire gördüm. Paniğe kapılmış olmalıyım ki, arabanın ipini bıraktığım gibi kaçmaya başladım. Daire tam tepemden geçtiği sırada acayip, metalik bir sesin bana, ‘Telesekreteri dinle!’ dediğini duydum. Eve döner dönmez telesekreteri açtığımda, kardeşim Ralph’ın taşındığını ve adına gelecek tüm mektupları Neptün’e göndermemi istediğini öğrendim. Bir daha kendisinden haber alınamadı.

Karım bu olayın ardından ciddi bir sinir krizi geçirdi. Artık elinde kukla olmadan iletişim kuramıyor.”

Georgia’nın Athens kentinde yaşayan I.M. Axelbank’ın Şubat 1971’de başından geçenler: “Deneyimli bir pilot olarak özel uçağımı New Mexico’dan Texas’ın Amarillo kentine, dini görüşlerine pek katılmadığım bir grubu bombalamak üzere uçuruyordum. O sırada yanımda bir cismin uçmakta olduğunu gördüm. Önce başka bir uçak sandım ama bana doğru yeşil bir ışık huzmesi göndererek dört saniye içinde üç bin üç yüz metre irtifa kaybetmeme neden oldu. Peruğum başımdan olanca hızla fırlayarak uçağın tepesinde yarım metrelik bir delik açtı. Telsizle hemen yardım çağırdım ama tek duyabildiğim, radyodaki ‘Mr. Anthony’ programının tekrar bölümlerinden biriydi. UFO, uçağıma tekrar yaklaştı, ardından baş döndürücü bir hızla uçup gitti. Bu olaylar üzerine tüm yön duygumu yitirdim ve otoyola acil iniş yapmak zorunda kaldım. Yoluma uçakla yerden devam ediyordum ki, gişelerden kaçayım derken uçağın kanatlarını kırdım.”

En ürkütücü olaylardan biri, 1975 ağustosunda, Long Island’ın Montauk Point yöresinde meydana geldi: “Yazlık evimde yatıyordum. Buzdolabında, hakkım olan bir parça kızarmış tavuk bulunmasından ötürü uyku tutmamıştı. Karım dalana kadar bekledikten sonra parmak ucunda mutfağa yürüdüm. Saate baktığımı hatırlıyorum. Tam dört on beşti. Kesinlikle eminim çünkü mutfak saatimiz yirmi bir yıldan beri çalışmıyor ve tam bu saatte doğruyu gösteriyor. O sırada köpeğimiz Judas’ın da tuhaflaştığını fark ettim. Arka ayakları üstüne kalkmış, günün popüler şarkılarından birini söylüyordu. Mutfak aniden turuncuya kesti. Karımın gece buzdolabına dadandığı mı fark edip evi ateşe verdiğini düşündüm. Derken pencereden bakınca, ağaçların hemen üzerinde devasa, puro şeklinde bir hava aracının durduğunu ve turuncu bir ışıltı yaydığını gördüm. Dumura uğramış vaziyette birkaç saat dikildiğimi sanıyorum, ama kendime geldiğimde saat hâlâ dört on beşi gösterdiği için, pek emin değilim. Sonunda araçtan büyük ve mekanik bir kol uzandı ve elimdeki iki parça tavuğu kapıp geri çekildi. Ardından araç yükseldi ve muazzam bir hızla gözden kayboldu. Olayı Hava Kuvvetleri’ne bildirdiğimde, bir kuş sürüsü görmüş olduğumu öne sürdüler. İtiraz ettiğimdeyse, Albay Quincy Bascomb, Hava Kuvvetleri’nin bana iki parça kızarmış tavuğumu iade edeceğine yönelik söz verdi. Bugüne kadar sadece bir parça gönderildi oysa.”

Son olay, Ocak 1977’de Louisiana’daki iki fabrika işçisinin başına gelmiştir: “Roy ile bataklıkta kedibalığı avındaydık. Bataklığı severim, Roy da sever. İçmiyorduk ama yanımızda bir galon metil klorür vardı; bunu ya bir dilim limon, ya da küçük bir soğan eşliğinde tüketmeyi severdik. Gece yarısına doğru başımızı kaldırdığımızda parlak sarı bir kürenin bataklığa doğru alçalmakta olduğunu gördük. Roy önce bunu balıkçıl sanıp bir kurşun sıktı, ama ben dedim ki, Roy dedim, o balıkçıl değil, dedim, çünkü gagası yok, dedim. Mesela Roy’un oğlu Gus’ın gagası var, çocuk kendini balıkçıl sanıyor. Neyse, derken bir kapı açıldı ve birkaç yaratık dışarı çıktı. Dişleri ve kısa saçları olan pilli radyolara benziyorlardı. Bacakları da vardı ama ayak parmakları yerine tekerlekler görünüyordu. Yaklaşmamı işaret ettiler, yaklaştığımda ise sırıtmama ve sarsakça davranmama yol açan bir sıvı zerk ettiler. Birbirleriyle tuhaf bir dilde konuştular. Çıkardıkları sesler, arabayla geri geri giderken şişman bir kişiyi ezdiğinizde çıkan sese benziyordu. Beni hava aracına aldılar ve baştan aşağı inceleyip check-up yaptılar. İki yıldır sağlık taramasına gitmediğim için ses çıkarmadım. Bu zaman zarfında dilimizi çok iyi öğrenmişlerdi, ama ‘yadırgamak’ yerine ‘yadsımak’ demek gibi basit hatalar yapıyorlardı. Başka bir galaksiden bize barış içinde yaşamayı telkin etmeye geldiklerini, sözlerini dinlemezsek silahlarını kapıp doğacak ilk erkek çocukları PVC kaplayacaklarını bildirdiler. Kan testimin sonuçlarını bir-iki gün içinde alacağımı, onlardan ses çıkmazsa Clair’le evlenebileceğimi belirttiler.”

Özür Diliyorum

Gelmiş geçmiş ünlü kişiler arasında en çok Sokrates’le tanışmak isterdim. Sadece çok büyük bir düşünür olduğu için değil… Benim de zaman zaman çok derin saptamalarım oluyor, genellikle bir İsveç havayolu hostesi ve kelepçeler ekseninde dönse de. Antik Yunanlıların bu en bilgesinin beni kendisine çeken tarafı, ölüm karşısındaki cesaretidir. Kararı, ilkelerinden vazgeçmek yerine, bir şeyleri kanıtlamak için canını vermekti. Konu ölüm olunca ben bu kadar korkusuz olamıyorum. Geri tepen bir araba egzozu gibi beklenmedik bir ses duyduğumda, karşımdakinin kollarına atıveririm kendimi. Sonuçta Sokrates’in cesur ölümü, onun hayatına biricik bir anlam kattı; işte benim varlığımda tümüyle eksik olan budur, vergi dairesinin bana verdiği önemi saymazsanız. Kendimi bu büyük filozofun

yerine koymaya çalıştığımı, ama bunu ne zaman denesem, uykuya dalıp aşağıdaki rüyayı gördüğümü itiraf etmeliyim:

(Sahne, hapishane hücrem. Genellikle yalnız oturuyorum ve bir nesne aynı zamanda fırın temizlemekte kullanılabiliyorsa sanat eseri sayılabilir mi gibi çok derin konularda tefekküre dalıyorum. O an Agathon ve Simmias ziyaretime geliyorlar.)

Agathon: Ey sevgili dostum ve ulu bilge; nasıl gidiyor tecrit günlerin?

Allen: Tecrit hakkında ne söylenebilir ki Agathon? Yalnız bedenim kapatılabilir bir hücreye; o duvar, duvarınız, vız gelir zihnime, vız! O halde var mıdır tecrit diye bir şey?

Agathon: Yürüyüşe çıkmak istesen ne olacak?

Allen: Güzel soru. Çıkamam.

(Üçümüz, *rölyeflerde sık görülen klasik pozlarda oturuyoruz. Sonunda Agathon konuşuyor.)*

Agathon: Haberler kötü. İdama mahkum edildin.

Allen: Senato'da münakaşaya yol açtığıma üzüldüm.

Agathon: Oy birliğiyle.

Allen: Yapma yahu…

Agathon: İlk oylamada.

Allen: İki ellerini birden kaldırmıştır şerefsizler.

Simmias: Senato, ütopik devlet fikirlerini büyük öfkeyle karşıladı.

Allen: Egemenlerin filozof krallar olması gerektiğini hiç öne sürmemeliydim herhalde.

Simmias: O neyse de, kendini işaret edip öhö öhö demen çok dikkat çekti.

Allen: Ama ben cellatlarımı kötü insanlar olarak görmüyorum.

Agathon: Ben de.

Allen: Ha… Peki madem. Zaten kötülük dediğin, aşırıya kaçmış iyilik değil de nedir?

Agathon: Nasıl yani?

Allen: Şöyle düşün: Bir adam çok güzel bir şarkı söylerse, mest olursun. Hiç aralıksız söylerse, başına ağrılar girer.

Agathon: Doğru.

Allen: Hele de susmamaya kararlıysa, sonunda adamı gırtlaklamak istersin.

Agathon: Kesinlikle doğru.

Allen: İnfaz ne zaman?

Agathon: Saat kaç oldu?

Allen: Bugün mü be?

Agathon: Hücre lazımmış.

Allen: Alsınlar o zaman! Alsınlar canımı! Herkes bilsin ki, hakikate sırt dönüp insanın soru sorma hakkından caymak yerine, canımı verdim ben. Ağlama Agathon.

Agathon: Ağlamıyorum, alerjim var.

Allen: Fikir adamı için ölüm son değil, başlangıçtır.

Simmias: O nasıl oluyor?

Allen: Dur çıkaracağım şimdi.

Simmias: Acele etme.

Allen: Simmias, insanın doğumundan önce var olmadığı kesindir, değil mi?

Simmias: Öyle.

Allen: İnsan ölümünden sonra da var olmamaktadır.

Simmias: Katılıyorum.

Allen: Hmm…

Simmias: Eee?

Allen: Dur yahu, kafam karıştı. Anca kuzu eti veriyorlar burada, onu da adam gibi pişirmiyorlar.

Simmias: İnsanların çoğu, ölümü kesin son gibi görür ve bu yüzden ondan korkar.

Allen: Ölüm, bir varlıksızlık halidir. Varlığı olmayan şey, yoktur. Dolayısıyla ölüm de yoktur. Yalnız hakikat vardır. Hakikat ve güzellik. Bunlar birbirlerinin yerini alabilir ve birbirlerinin suretlerinden ibarettir. Nasıl bir infaz düşünüyorlarmış?

Agathon: Baldıran.

Allen: *(Şaşkın)* Baldıran mı?

Agathon: Hani senin mermer masayı delip geçen kara sıvı vardı ya…

Allen: Ciddi misin?

Agathon: Bir fincancık. Döker saçarsın diye kazan yedekte duracak.

Allen: Acı çektiriyor mudur acaba?

Agathon: Fazla tepinmemeni rica ettiler. Diğer mahkumların sinirleri bozuluyormuş.

Allen: Hmm…

Agathon: Ben herkese, ilkelerinden ödün vermek yerine ölüme cesurca yürüyeceğini söyledim.

Allen: Yürümek mi? Yahu peki sürgün mürgün diyen olmadı mı?

Agathon: Sürgüne geçen yıl son verildi. Dosya tutmaya tahammülleri yokmuş.

Allen: Onlar da haklı be… *(Bunalmış ve kafası karışmıştır ama metin görünmeye çalışır.)* Ee, şey… Peki… Daha daha nasılsınız?

Agathon: Geçende Pisagor'u gördüm. Hipokümes mi ne, bir şeyler anlattı.

Allen: Ya, ya… *(Metinmiş gibi davranmayı ansızın bırakır.)* Bak oğlum, açık konuşacağım. Ölmek istemiyorum! Çok gencim daha!

Agathon: Ama hakikat için ölme fırsatı eline geçti!

Allen: Hayır yanlış anlamayın, hakikate canım feda. Gel gör ki, önümüzdeki hafta Sparta'da bir yemek daveti var. Kesin gitmem lazım. Hesaplar da benden bu sefer. Spartalılar sinirli adamlardır, bir tatsızlık çıkmasın.

Simmias: En bilge filozofumuz, korkağın teki mi?

Allen: Korkak değilim, kahraman da değilim. Arada bir yerdeyim.

Simmias: Kıvranan bir böcek.

Allen: Eh işte, aşağı yukarı.

Agathon: Ama ölümün olmadığını kanıtlayan sendin.

Allen: Yahu benim kanıtlamadığım şey mi var? Çorba parası nerden çıkıyor dersin? Böyle kuramcıklar, gözlemcikler… Ara sıra sivri bir laf.

Aklıma eserse aforizmalar… Zeytin toplamaktan iyi kesinlikle de, o kadar kaptırmamak gerek.

Agathon: Ama ruhun ölümsüz olduğunu defalarca kanıtladın.

Allen: Öyle zaten! Kağıt üstünde. Bak, felsefenin sıkıntısı da bu zaten. Gerçek hayatta ne işimize yarayacak ki bunlar?

Simmias: Peki ya bitimsiz "biçimler"? Her nesnenin her zaman var olduğunu ve hep var olacağını söyledin.

Allen: Abi, büyük nesneler diyordum. Heykeller filan. İnsanlarda biraz farklı.

Agathon: Peki ya uykunun ölümle bir olduğuna dair sözlerin?

Allen: Bir olmaya bir de, insan öldükten sonra, biri

"Kalkın, sabah oldu!" diye ünlediğinde terliklerini bulması zor oluyor.

(Cellat, elinde bir fincan baldıranla girer. Yüzü, İrlandalı komedyen Spike Milligania çok benzemektedir.)

Cellat: Efendiiim, zehir kimeydi?

Agathon: *(Bana işaret ederek.)* Arkadaşın.

Allen: Üf, amma büyükmüş. Duman çıkması normal mi?

Cellat: Evet. Hepsi de bitecek. Zehri dibinde oluyor genelde.

Allen: *(Burada davranışım, Sokrates'inkinden çok farklı oluyor ve rüyamda çığlık attığımı söylüyorlar.)* Hayır, içmeyeceğim! Ölmek istemiyorum! İmdat! Hayır! Yardım edin!

(İğrenç yakarışlarım arasında bana fokurdayan baldıranı veriyor. Tam çarem kalmadı dediğim yerde hayatta kalma içgüdüm devreye giriyor ve işler tersine dönüveriyor. Bir ulak girer)

Ulak: Durdurun infazı! Senato tekrar oyladı! Beraat ettin. Kıymetin tekrar değerlendirildi ve idam yerine taltif edilmene karar verildi.

Allen: Nihayet! Nihayet! Akılları başlarına geldi. Özgürüm be, özgür! Bir de madalya takacaklar. Agathon, Simmias, kapın valizlerimi. Hemen çıkalım. Praxiteles büstüme bir an önce başlamak ister. Ama ayrılmadan önce bir mesel anlatacağım.

Simmias: Amma döndüler be… Yaptıklarının farkındalar mı acaba?

Allen: Karanlık bir mağarada birkaç insan yaşar. Dışarıda güneş olduğunu bilmezler. Tek gördükleri ışık, oradan oraya yürürken yanlarında taşıdıkları mumların titrek alevidir.

Agathon: Mumu nerden bulmuşlar?

Allen: Varmış yanlarında diyelim.

Agathon: Mağarada yaşıyorlar ama mumları var. Pek aklayatkın değil.

Allen: Şimdi karıştırmasan olmaz mı?

Agathon: Tamam ama sadede gel.

Allen: Derken bir gün, mağaradakilerden biri dışarı çıkar ve dış dünyayı görür.

Simmias: Tüm berraklığıyla.

Allen: Aynen. Tüm berraklığıyla.

Agathon: Diğerlerine anlatmaya çalışır ama ona inanmazlar.

Allen: Hayır. Onlara anlatmaz.

Agathon: Anlatmaz mı?

Allen: Hayır, bir kasap dükkanı açar, bir dansözle evlenir ve kırk iki yaşında beyin kanamasından ölür.

(Beni kıskıvrak yakalayıp baldıranı ağzıma dökerler. Bu noktada ter içinde uyanırım ve ancak yumurtayla füme somon yedikten sonra kendime gelebilirim.)

Kugelmass Olayı

City College'da beşeri bilimler profesörü olan Kugelmass, ikinci mutsuz evliliğini yaşamaktaydı. Daphne Kugelmass, bir eblehti. İlk karısı Flo'dan da iki durgun zekalı oğlu olan profesör, boğazına kadar nafaka borcuna batmış durumdaydı.

"Nereden bilecektim bu duruma düşeceğimi," diye yakınmıştı Kugelmass terapistine bir gün. "Daphne gelecek vaat ediyordu. İpin ucunu kaçırıp deniz topu gibi şişebileceği kimin aklına gelirdi? Üstelik üç beş kuruşu da vardı; belki biriyle evlenmek için tek başına sağlıklı bir neden değildir bu, ama benim durumumdayken de zararı dokunmaz. Bilmem anlatabiliyor muyum?"

Kugelmass keldi ve bir ayı kadar kıllıydı, ama hiç değilse ince bir ruhu vardı adamın.

“Başka bir kadınla tanışmam lazım,” diye devam etmişti. “Bir kaçamak yaşamam lazım. Böyle göründüğüme bakma, ben aslında aşk adamıyım. Yumuşaklığa ihtiyacım var, flörte ihtiyacım var. Yaşım ilerliyor artık. Çok geç kalmadan Venedik’te sevişmeli, Kulüp 21’de kulaklara hoş sözler fısıldamalı, mum ışığı ve kırmızı şarap eşliğinde delici bakışlar atmalıyım. Anlıyor musun beni?”

Dr. Mandel sandalyesinde şöyle bir hareket ettikten sonra konuştu: “Kaçamak yaşamak hiçbir şeyi çözmez. Hiç gerçekçi davranmıyorsunuz. Sorunlarınız bundan çok daha derinde.”

“Söz konusu kaçamağın çok gizli olması gerek,” diye devam etti Kugelmass. “İkinci bir boşanmayı kaldıramam. Daphne çamına ot tıkar.”

“Bay Kugelmass…”

“City College’dan kimse olamaz çünkü Daphne de burada çalışıyor. Zaten öğretim üyeleri arasında öyle ahım şahım kimse yok da, bazı öğrenciler var gerçi…”

“Bay Kugelmass…”

“Yardım edin bana. Dün gece bir rüya gördüm. Bir kırda seke seke dolaşıyordum, kolumda da bir piknik sepeti… Sepetin üzerinde ‘Seçenekler’ yazıyordu. Sonra bir baktım ki dibi delikmiş.”

“Yapabileceğiniz en kötü şey, duygularınızı dışa vurmak. Hissettiklerinizi burada bana anlatın, birlikte analiz edelim. Bir gecede iyileşme yaşanamayacağını bilecek kadar uzun süredir hastamsınız benim. Ayrıca ben terapistim, büyücü değil.”

“O zaman benim bir büyücüye ihtiyacım var,” diye koltuktan kalkan Kugelmass, bir daha terapiye gitmedi.

İki hafta sonra, Kugelmass ve Daphne evlerinde iki köhne mobilya gibi somurturlarken telefon çaldı.

“Ben bakarım,” dedi Kugelmass. “Efendim?”

“Kugelmass?” dedi bir ses. “Kugelmass, ben Persky.”

“Kim?”

“Persky. Muhteşem Persky desem tanırsın belki.”

“Pardon?”

“Hayatına biraz heyecan katsın diye yana yakıla büyücü arıyormuşsun diye duydum. Doğru mu, değil mi?”

“Şşşt!” diye fısıldadı Kugelmass. “Kapatma sakın. Nereden arıyorsun, Persky?”

Kugelmass ertesi gün öğleden sonra, Brooklyn’in Bushwick semtindeki bakımsız bir apartmanın üçüncü katına çıktı. Koridorun karanlığına gözü alıştıktan sonra, aradığı kapıyı buldu ve zile bastı. Pişman olacağım, dedi kendi kendine.

Birkaç saniye sonra, karşısında kısa boylu, cılız, soluk benizli bir adam duruyordu.

“Büyük Persky dedikleri sen misin?” diye sordu.

“Muhteşem Persky. Çay ister misin?”

“Hayır, romans istiyorum. Müzik istiyorum. Aşk ve güzellik istiyorum.”

“Ama çay istemiyorsun ha? İnanılmaz. Otur bakalım.” Persky arka tarafa geçti ve Kugelmass’ın kulağına birtakım kolilerin, mobilyaların yer değiştirme sesi geldi. Ardından Persky, küçük rulmanlar üzerine oturtulmuş büyük bir kutuyu iterek ortaya çıktı. Kutunun tepesindeki birkaç eski ipek mendili kaldırdı ve üfleyerek tozları dağıttı. Ucuz görünümlü, kötü cilalanmış, Çin işi bir dolaptı bu.

“Persky,” dedi Kugelmass, “nasıl bir dolandırıcısın sen?” “Dikkat et şimdi,” dedi Persky. “Çok güzel bir nane bu. Geçen yıl Pythias Şövalyeleri toplantısı için yaptırmıştım ama sonra iş yattı. Dolaba gir.”

“Niye, sonra içine kılıç filan sokasın diye mi?”

“Ortada kılıç görüyor musun?”

Kugelmass suratını buruşturdu ve homurdanarak dolaba girdi. Tam yüzüne denk gelen yerde, kontrplağa yapıştırılmış iki çirkin yapay elmas dikkatini çekti. “Eğer dalga geçiyorsan…” dedi.

‘Yok öyle bir şey. Olay şu: Bu dolapta senin yanına bir roman bırakıp dolabın kapağını kapatır, tepesine de üç kez vurursam, o kitabın içine girersin.”

Kugelmass, inanmadığını göstermek için sırıttı.

“Tanrı bana el verdi sanki,” dedi Persky. “Sadece roman da değil. Öykü olur, oyun olur, şiir olur. Dünyanın en iyi edebiyatçılarının yarattığı en şahane kadınlarla tanışabilirsin. İçinden kim geçiyorsa. Gücünün yettiği kadar takılırsın artık. Yeter dediğinde de bana sesleniver, göz açıp kapayıncaya kadar çıkartırım seni.”

“Persky, yakın zamanda akıl hastanesinde bulundun mu?”

“Ciddiyim diyorum sana,” dedi Persky.

Kugelmass hâlâ kuşkuluydu. “Yani evde yaptığın şu uydurma dolap bana böyle maceralar mı yaşatacak?”

“İki onluğa patlar.”

Kugelmass cüzdanını çıkardı. “Görmeden inanmayacağım ya, neyse,” dedi.

Persky paraları cebine tıkıştırdıktan sonra kitaplığına döndü. “Kiminle tanışmak istersin bakalım? Rahibe Carrie? Hester Prynne? Ophelia? Saul Bellow’un yazdığı biri de olabilir. Temple Drake’e ne dersin? Gerçi senin yaşında adamı biraz zorlar.”

“Fransız olsun. Bir Fransız kadınla aşk yaşamak istiyorum.”

“Savaş *ve* Barış’taki Nataşa’ya ne dersin?”

“Fransız dedim. Buldum! Emma Bovary olur mu? Tam bana göre biri.”

“Nasıl istersen Kugelmass. İşini bitirdiğinde sesleniver.” Persky, Flaubert’in romanını dolaba koydu.

“Güvenli bir numara mı bu?” diye sordu Kugelmass, Persky kapakları kapatırken.

“Şu çılgın dünyada güvenli bir şey kaldı mı?” Persky, dolabın tepesine üç kez vurdu ve kapakları tekrar ardına kadar açtı.

Kugelmass kaybolmuştu. Aynı anda, Charles ve Emma Bovary’nin Yonville’deki evlerinin yatak odasında buldu kendisini. Karşısında, ona arkasını dönmüş, yatak toplayan güzel bir kadın vardı. İnanamıyorum, diye düşündü Kugelmass, doktorun yanıp tutuşan karısı karşımda. Tekinsiz bir durum. Ben buradayım. Kadın da o.

Emma, arkasını döndüğünde sıçradı. “Aman Tanrım, beni korkuttunuz,” dedi. “Kimsiniz kuzum?” Romanın çevirisindeki özenli dille konuşuyordu.

Dehşetengiz bir şey, diye düşündü. Derken, kadının onunla konuştuğunu fark edince, “Affedersiniz,” dedi, “Ben Sidney Kugelmass. City College’da öğretim üyesiyim. Beşeri bilimler dalında. CCNY neresi derseniz, şehrin yukarısında kalıyor. Of be!” Emma Bovary cilveli bir gülücük attı ve, “Bir içki ister misiniz?” dedi. “Bir kadeh şarap mesela?”

İşte bu güzel, diye düşündü Kugelmass. Yatağını paylaştığı mağara cücesinden ne kadar da farklıydı! Karşısındaki görüntüyü kollarına almak ve ona hayatının kadını olduğunu söylemek istedi.

“Şarap içerim,” dedi çatlak bir sesle. “Beyaz olsun. Yok, kırmızı. Yok yok, beyaz. Beyaz olsun.”

“Charles bütün gün gelmez,” dedi Emma, niyetini sezdiren işveli bir sesle.

Şaraptan sonra Fransa’nın muhteşem doğasında bir yürüyüşe çıktılar. “Hep esrarengiz bir yabancının çıkagelip beni bu bayağı kırsal hayatın tekdüzeliğinden kurtaracağını hayal etmiştim,” dedi Emma, adamın elini tutarak. Küçük bir kilisenin yanından geçtiler. “Giysilerinizi çok beğendim,” diye mırıldandı. “Buralarda hiç böylesini görmemiştim. Çok… Çok modern.” “Spor ceket diyorlar,” dedi romantikçe. “İndirimdeydi.” Aniden kadını öptü. Sonraki bir saat boyunca, bir ağacın altına uzanıp birbirlerine güzel sözler fısıldadılar ve sözle ifade edemediklerini, çok derin, anlamlı bakışlarla anlattılar. Derken Kugelmass dikildi. Bloomingdale’de Daphne ile buluşacağını hatırlamıştı. “Şimdi gitmem gerek,” dedi kadına. “Ama merak etme, tekrar geleceğim.”

“Umarım,” dedi Emma.

Kadına tutkuyla sarıldı, ardından birlikte eve yürüdüler. Emma’nın yüzünü avuçladı, dudaklarını tekrar öptü ve seslendi, “Tamamdır Persky, al beni! Üç buçukta Bloomingdale’de olmam gerek.”

Hafif bir küt sesinin ardından Kugelmass gözünü Brooklyn’de açtı.

“Dolandırmış mıyım seni?” diye sordu Persky muzafferce.

“Lexington Caddesi’nde prangamla buluşmam lazım, geç kaldım. Tekrar ne zaman gelebilirim? Yarın olur mu?”

“Zevkle. Bir yirmilik getir ve bundan kimseye söz etme yeter.”

“Yok canım. Bir Rupert Murdoch’u arayacağım, o kadar.”

Kugelmass bir taksi çevirdi ve hızla şehir merkezine doğru yol almaya başladı. Kalbi yerinden fırlayacaktı. Âşık oldum, diye geçiyordu içinden, üstelik muhteşem bir sırrım var artık. Bilmediği şeyse, o anda ülkenin yüzlerce okulunda binlerce öğrencinin öğretmenlerine, “Yüzüncü sayfada Madam Bovary ile öpüşen bu kel Yahudi kim?” diye sorduklarıydı. Güney Dakota’nın Sioux Falls kentindeki bir öğretmen içini çekti ve zıkkımın kökünü içsin bu çocuklar, dedi kendi kendine. Akılları başka şeye çalışmıyor.

Kugelmass nefes nefese yetiştiğinde, Daphne Kugelmass, Bloomingdale’in banyo aksesuarları bölümündeydi. “Nerede kaldın?” diye terslendi. “Saat dört buçuk oldu.”

“Trafiğe takıldım.”

Kugelmass ertesi gün de Persky’ye gitti ve birkaç dakika içinde sihir yoluyla Yonville’e ulaştı. Emma, onu gördüğünde heyecanını saklayamadı. Birlikte saatler geçirdiler; birbirinden çok farklı geçmişlerinden konuşarak, gülüşerek. Kugelmass ayrılmadan önce de seviştiler. “Şuna bak yahu, Madam Bovary’le sevişiyorum,” dedi Kugelmass kendi kendine, “Birinci sınıfta edebiyat dersinden çakmıştım oysa ben!”

Geçen aylar içinde, Kugelmass Persky ile defalarca görüştü ve Emma Bovary ile çok yakın, tutkulu bir ilişki yaşamaya başladı. “Beni mutlaka yüz yirminci sayfadan önce sok kitaba,” dedi bir gün Kugelmass. “Rodolphe denen o herife takılmadan önce buluşmam şart kadınla.”

“Niye?” dedi Persky, “hızına yetişemiyor musun?”

“Ne hızı? Herif toprak sahibi asillerden. Bu adamların tek bildiği kur yapıp at binmek. Benim için, uyduruk kadın dergilerinde gördüğün kasıntı heriflerden farkı yok. Ama onun için, ilah, ilah!”

“Kocası hiçbir şeyden kuşkulanmıyor mu?”

“Ruhu duymuyor. Geberesiye çalışan bir sağlık teknisyeni adam. Saat on oldu mu, kütük gibi devrilip uyuyor. Ama bizimki için gece yeni başlıyor. Neyse, hadi görüşürüz.”

Kugelmass bir kez daha dolaba girdi ve Bovary’lerin Yonville’deki evine geçti. “Nasılsın yavrucuğum?” diye sordu Emma’ya.

“Ah, Kugelmass,” diye iç geçirdi Emma, “nelere katlandığımı bilmiyorsun. Dün akşam yemek yiyorduk, Bay Salon Erkeği tam tatlı

esnasında sızıverdi. Maxim’den, baleden konuşuyorum bir heyecanla, bir de ne duyayım, horultu!”

“Üzülme canım, bak yanındayım artık,” dedi Kugelmass, sarılarak. Bunu hak ettim, diye düşündü, Emma’nın Fransız parfümünü içine çekip yüzünü saçlarına gömerken. Yeterince çile çektim. Yeterince terapisti zengin ettim. Bitap düşene kadar aradım. Genç ve tavında bir kadın… Ben de Leon’dan sonra, Rodolphe’tan önceyim. Doğru bölümlerde çıkagelirsem, durum kontrol altında kalır.

Şüphe yok ki Emma da Kugelmass kadar mutluydu. Heyecan için yanıp tutuşan kadının aklı, Broadway’deki gece hayatı, hızlı otomobiller, Hollywood ve televizyon yıldızlarının hikayeleriyle uçup gitmişti.

O gece Kugelmass ile Abbe Bournisien kilisesinin yanından geçerlerken, “Bana 0.J. Simpson’ı tekrar anlatır mısın?” dedi.

“Ne diyebilirim ki? Muhteşem bir adam. Kırmadığı hız ve sayı rekoru yok gibi. Nasıl hareketler, görsen. Dokunamıyorlar bile.”

“Ya Akademi Ödülleri?” dedi Emma hasretle. “Kazanmak için her şeyimi verirdim.”

“Önce aday gösterilmen gerek.”

“Biliyorum, anlattın. Ama bence oyunculuk yapabilirim. Tabii bir iki ders almam gerekecektir. Belki Strasberg’den. Sonra, doğru menajeri bulursam…”

“Bakarız, bakarız. Persky ile konuşurum.”

O gece Persky’nin evine dönen Kugelmass, Emma’yı büyük şehre yanına aldırma düşüncesini adama açtı.

“Bir düşüneyim,” dedi Persky. “Yapabilirim belki. Daha tuhaf şeylerin gerçekleştiği görülmüştür.” Tabii iki adamın da aklına daha tuhaf bir olay gelmiyordu.

“Sen zırt pırt ne cehenneme kayboluyorsun?” diye çemkirdi Daphne Kugelmass, akşam eve dönen kocasına. “Bana bak, bir yerlerde dost mu tuttun yoksa?”

“Tam adamını buldun,” dedi Kugelmass bitkince. “Leonard Popkin ile birlikteydim. Polonya’daki sosyalist tarım politikalarından söz ettik. Popkin’i tanıyorsun. Konunun delisi adam.” “Son zamanlarda bir tuhaflık

var sende," dedi Daphne. "Çok dalgınsın. Babamın doğum gününü unutma da. Bu cumartesi." "Tabii, tabii," dedi Kugelmass banyoya giderken.

"Bütün ailem orada olacak. İkizleri de görürüz. Kuzenim Hamish'i de. Hamish'e biraz daha iyi davransana. Seni sever o."

"Tabii, ikizler," dedi Kugelmass banyo kapısını kapatıp karısının sesini dışarıda bırakırken. Kapıya sırtını yasladı ve derin bir nefes aldı. Birkaç saat sonra yine Yonville'de olacağını, sevgilisine kavuşacağını telkin etti kendine. Üstelik bu kez her şey yolunda giderse Emma'yı yanında geri getirecekti.

Ertesi akşamüstü üçü çeyrek geçe, Persky büyücülüğünü yine konuşturdu. Kugelmass, istekle gülümseyerek Emma'nın karşısına çıktı. Yonville'de Binet ile birkaç saat geçirdikten sonra Bovary ailesinin at arabasına bindiler. Persky'nin talimatlarına uyarak birbirlerine sımsıkı sarıldılar, gözlerini kapadılar ve ona kadar saydılar. Gözlerini açtıklarında, Kugelmass'ın bir gün önceden büyük bir iyimserlikle bir süit oda ayırttığı Plaza Oteli'nin önündeydi faytonları.

Odada dans edercesine dolaşıp pencereden şehri seyreden Emma, "İnanamıyorum! Tam hayal ettiğim gibi her şey!" dedi. "F.A.O. Schwarz şurası. Central Park ileride. Sherry hangisiydi? Hah, gördüm. İlahi bir güzellik bu."

Yatağın üzerinde Halston ve Saint Laurent kutuları vardı. Emma bir kutuyu açtı ve içinden çıkan siyah kadife pantolonu mükemmel vücuduna tuttu.

"Pantolon takım, Ralph Lauren'den," dedi Kugelmass. "İçinde baş döndüreceksin. Gel bakalım şekerim, bir öpücük ver."

"Hiç bu kadar mutlu olmamıştım!" dedi Emma, aynada kendisine bakarken. "Dışarı çıkalım, ne olur. *Chorus* Line'ı, Guggenheim'ı, hep sözünü ettiğin şu Jack Nicholson'ı görmek istiyorum. Filmi oynuyor mu bu aralar?"

"Kafam almadı bir türlü," dedi Stanford Üniversitesi'nde bir profesör. "Önce Kugelmass denen bir karakter çıktı, şimdi kadın kitaptan silindi. İşte bir klasiği klasik yapan, bin kez okusan da hep yeni bir şeyler bulabilmen."

İki âşık, muhteşem bir hafta sonu geçirdiler. Kugelmass Daphne'ye, bir sempozyum için Boston'a gideceğini ve pazartesi döneceğini söylemişti. Her anın tadını çıkarmak için, Emma ile sinemaya gittiler, Çin

Mahallesi’nde yemek yediler, bir diskotekte iki saat dans ettiler ve televizyonda film izleyerek uyuyakaldılar. Pazar günü öğlene kadar uyudular, Soho’ya gittiler ve Elaines’de takılan ünlülere baktılar. Pazar gecesi süitlerinde şampanya eşliğinde havyar yiyip gün ağarana kadar konuştular. O sabah takside Persky’nin evine giderlerken, Kugelmass kendisine, çok yorucu oldu ama değdi, dedi. Onu buraya sık getiremem ama arada bir gelmesi Yonville’deki hayata kıyasla çok hoş bir değişiklik olur.

Persky’nin evinde Emma dolaba girdi, yeni elbiselerinin kutularını çevresine dizdi ve Kugelmass’a tutkulu bir öpücük verdi. “Bunu saymam, bize beklerim,” dedi gözünü kırparak. Persky dolaba üç kez vurdu. Hiçbir şey olmadı.

“Hmm,” dedi Persky, kafasını kaşıyarak. Tekrar vurdu ama yine büyü tutmadı. “Bir yanlışlık olacak,” diye homurdandı.

“Dalga mı geçiyorsun Persky?” diye bağırdı Kugelmass. “Nasıl çalışmaz?”

“Dur iki dakika. Hâlâ içeride misin Emma?”

“Evet.”

Persky bu kez daha da sert vurdu.

“Hâlâ buradayım Persky.”

“Biliyorum güzelim. Sıkı dur.”

“Persky, kadını göndermek zorundayız,” diye fısıldadı Kugelmass. “Ben evli barklı bir adamım ve üç saat sonra dersim var. Şu aşamada ihtiyatlı bir kaçamaktan başka bir şeye hazır değilim.”

“Anlamıyorum ki,” dedi Persky. “Çok da güvenilir bir numaradır halbuki.”

Ama hiçbir şey yapamadı. “Biraz zaman alacaktır,” dedi Kugelmass’a. “Söküp bakmam lazım. Ben ararım seni.”

Kugelmass, Emma’yı apar topar bir taksiye bindirip Plaza Oteli’ne geri götürdü. Dersine zor yetişti. Bütün gün Persky’le ve metresiyle telefonda konuştu. Büyücü, sorunun kökenine inmesinin birkaç gün sürebileceğini söyledi.

“Sempozyum nasıldı?” diye sordu Daphne o gece.

“İyiydi, iyi,” dedi sigarasını tersten yakarken.

“Neyin var? Barut gibisin.”

“Ben mi? Güldürme adamı. Bir yaz gecesi kadar sakinim. Bir yürüyüş yapıp geleceğim.” Kapıdan usulca çıktı, bir taksi çevirdi ve Plaza’ya uçtu.

“Durum kötü,” dedi Emma. “Charles yokluğumu fark edecek.”

“Dayan biraz şekerim,” dedi Kugelmass. Solgun ve terliydi. Kadını tekrar öptü, koşarak asansöre bindi ve lobideki bir telefondan bağıra çağıra Persky ile konuştuktan sonra gece yarısı olmadan evine döndü.

“Popkin’e göre Krakova’da arpa fiyatları 1971’den beri bu kadar istikrarlı olmamış,” dedi Daphne’ye ve yatağa girerken boş bir gülücük attı.

Bütün hafta böyle geçti.

Cuma akşamı Daphne’ye, bu sefer Syracuse’daki bir sempozyuma katılması gerektiğini söyledi. Tekrar Plaza Oteli’ne geçti ama bu hafta sonu, öncekine hiç benzemiyordu. “Ya beni kitaba gönder, ya da evlen benimle,” dedi Emma. “Bu arada ben de bir iş bulmak veya derse gitmek istiyorum. Bütün gün televizyon izlemekten fenalık geldi.”

“Para kazanmana hayır demem,” dedi Kugelmass. “Oda servisi faturaları senin boyunu aştı.”

“Dün Central Park’ta Broadway dışında çalışan bir yapımcıyla tanıştım, bana aklındaki bir proje için çok uygun olduğumu söyledi,” dedi Emma.

“Kimmiş bu şaklaban?” diye sordu Kugelmass.

“Şaklaban değil. Hassas, ince ve şirin bir adam. Adı Jeff Bilmemne, ayrıca Tony Ödülü’ne aday gösterilmiş.”

Kugelmass o akşamüstü Persky’ye gittiğinde sarhoştu. “Rahat ol biraz,” dedi Persky. “Kalp krizi geçireceksin.”

“Ha, rahat. Rahat diyor herif. Bir roman karakterini otel odasına kapatmış haldeyim ve karımın peşime özel dedektif taktığından şüpheleniyorum.”

“Tamam, anladık, bir sorun olduğunun farkındayız.” Persky dolabın altına girdi ve bir şeylere büyük bir İngiliz anahtarıyla vurmaya başladı.

“Vahşi hayvanlara döndüm,” diye devam etti Kugelmass. “Kentte oradan oraya gizlice seğirtiyorum ve Emma ile birbirimizi parçalamak üzereyiz. Otel faturası da faturadan çok askeri bütçeyi andırmaya başladı.”

“Elimden ne gelir ki? Sihir dünyası bu,” dedi Persky. “Her şey nüanslardan ibaret.”

“Yemişim nüansını. Karıya içirmediğim Dom Perignon, yedirmediğim siyah havyar kalmadı. Yediği bitti kıyafetleri başladı. Derken dallamanın biri kafaya almış bunu, oyuncu ajansına yazdırmış, bir de profesyonel fotoğraf çekimi derdi çıktı. Bitmiyor ki Persky. Bir de beni hep kıskanmış bir adam var, karşılaştırmalı edebiyatçı, Fivish Kopkind diye. Flaubert’in romanında ara sıra ortaya çıkan karakterin ben olduğumu tespit etmiş. Daphne’ye söylemekle tehdit ediyor beni. Yıkım ve nafaka var önümde, belki hapis. Madam Bovary ile zina yüzünden Daphne beni sokaklarda dilenecek hale düşürür.”

“Ne diyeyim sana? Sabah akşam uğraşıyorum işte. Ayrıca kişisel dertlerine ben derman olamam. Sihirbazım ben, terapist değilim ki!”

Pazar akşamüstü, Emma kendisini banyoya kilitlemişti ve Kugelmass’ın seslenmelerine cevap vermiyordu. Kugelmass camdan buz pateni pistine baktı ve intiharı düşündü. Bu kadar alçak bir katta olmasaydık çoktan atlamıştım, dedi kendi kendine. Avrupa’ya kaçsam, hayata baştan başlasam… Belki o genç kızlar gibi *International Herald Iribune* satarak para kazanabilirim.

Telefon çaldı. Kugelmass, ruhsuz bir hareketle aldı ahizeyi.

“Getir kızı,” dedi Persky. “İfadesini aldım sonunda.”

Kugelmass’ın kalbi durayazdı. “Ciddi misin?” dedi. “Hallettin mi?”

“Şanzımanında pislik varmış. Nerden bileceksin kardeşim? ”

“Sen var ya, dahisin Persky. Bir dakika sonra ordayım. O kadar sürmez bile.”

Âşıklar tekrar aceleyle Persky’nin evine gittiler ve Emma Bovary dolaba kutularıyla birlikte bir kez daha girdi. Bu kez öpüşmediler. Persky kapakları kapattı ve dolabın tepesine üç kez vurdu. İçlerini ferahlatan pat sesi geldi ve Persky dolaba baktığında kadının ortadan kaybolduğunu gördü. Madam Bovary, romanına dönmüştü. Kugelmass ciğerlerini patlatırcasına iç geçirdi ve sihirbazın elini büyük bir şevkle sıktı.

“Bitti bu iş,” dedi. “Dersimi aldım. Bir daha karımı asla aldatmayacağım. Yemin ederim.” Persky’nin elini tekrar sıktı ve adama bir kravat armağan etmesi gerektiğini aklının bir köşesine yazdı.

Persky bu olaydan üç hafta sonra, güzel bir ilkbahar gününün akşamında, zilin çalması üzerine kapıyı açtığında, karşısında mahcup mahcup sırıtan bir

Kugelmass buldu.

“Evet Kugelmass,” dedi büyücü, “Bu sefer nereye?”

“Tek seferlik bir şey,” dedi Kugelmass. “Hava çok güzel, eh, benim de yaşım ilerliyor… *Portnoy’un Feryadı*’nı okumuş muydun? Oradaki Maymun’u hatırlıyor musun?”

“Enflasyon dolayısıyla fiyat ayarlaması yaptık, yirmi beş dolar oldu, ama geçen seferki talihsizliklerden ötürü sana bir kerelik ücretsiz.”

“Delikanlı adamsın,” dedi Kugelmass, dolaba girerken kalan birkaç tel saçını tarayarak. “Çalışacak mı peki?”

“Umarım. Ama o tatsız olaydan sonra pek denemedim.”

“Aşk ve seks,” dedi Kugelmass dolabın içinden. “Bir gül yüzlü uğruna ya Rab, ne güneşler batıyor!”

Persky içeri *Portnoy’un Feryadı’nı* attı ve dolabın üstüne üç kez vurdu. Ancak bu sefer, alışılmış pat sesi yerine, kof bir patlama duyuldu ve ardından çatırtılar, uçuşan kıvılcımlar ortaya saçıldı. Persky bir adım geri sıçradı, o anda kalbi sıkıştı. Adam yere yığılıp can verdi. Dolap alev aldı ve sonunda bütün ev yanıp kül oldu.

Bu felaketten habersiz olan Kugelmass’ın başı büyük dertteydi. Ne *Portnoy’un Feryadı*’na, ne de başka bir romana girebilmişti. *Yabancılar İçin İspanyolca* adlı eski bir ders kitabının içine sıkışıp kalmıştı ve çorak, taşlı bir arazide, canını kurtarmak için koşuyordu. Peşinde, tüylü ve büyük bir kuralsız eylem olan *tener* (sahip olmak) vardı.

Mezunlara

Yaptığım Konuşma

İnsanlık, her zamankinden daha önemli bir kavşakta bulunmaktadır. Yollardan biri, çaresizliğe ve umutsuzluğa gitmektedir. Diğeriyse, soyumuzun tükenişine. Tanrı’ya dua edelim ki, doğru seçimleri yapmamız için bize akıl versin. Boşuna konuşmuyorum burada. Varlığın mutlak anlamsızlığını telaş içinde idrak etmiş olmanın verdiği ruh hali, kötümserlik olarak yorumlanabilir. Değildir. Bu sadece, modern insanın içinde bulunduğu talihsiz durumla ilgili sağlıklı bir kaygıdır. (Burada modern insan, Nietzsche’nin “Tanrı öldü,” deyişinden sonra, Beatles’ın “I Wanna

Hold Your Hand” parçasından önce doğmuş kişiler kast edilerek kullanılmaktadır.) Bu talihsizlik, iki şekilden biriyle ifade edilebilir; ancak bazı dilbilimci felsefeciler, bunu bir matematik denklemine indirgeyip kolayca çözmeyi, hatta cüzdanlarında taşımayı yeğlemektedir.

En basit haliyle ifade edecek olursak, sorun şudur: Bitimli bir dünyada, benim alt ve üst bedenim dikkate alındığında, anlamlı bir şey bulmak nasıl mümkün olabilir? Bilimin bizi yarı yolda bıraktığını düşünürsek, bu çok zor bir sorudur. Evet, birçok hastalığı alt etmiştir, genetik şifreyi kırmıştır, insanı Ay’a bile götürmüştür ama seksen yaşında bir adamı on sekizinde iki garson kızla odaya kapattığınızda pek bir şey olmamaktadır. Çünkü gerçek sorunlar hiç değişmez. Hem insan ruhunu bir mikroskopla incelemek mümkün müdür? Olabilir belki, ama onun için de o çift dürbünlü, pahalı modellerden almanız gerekir. Dünyanın en gelişkin bilgisayarının, bir karıncanın beynine dahi sahip olamadığını biliyoruz. Aynı şeyi birçok akrabamız için de söyleyebiliriz ama en azından onları sadece düğünlerde ve özel günlerde görmek zorunda kalıyoruz. Bilim, sürekli bağımlı olduğumuz bir şeydir. Göğsüm ağrırsa, röntgen çektirmem gerekir. Peki ya röntgen ışınları bende daha büyük sorunlara yol açarsa? Ne oluyoruz demeden ameliyata alırlar. Tam oksijen verilirken intörnlerden biri sigara yakmaya kalkar. Sonra bir de bakmışsın pijamalı halimle Dünya Ticaret Merkezi’nin tepesinden göklere doğru süzülüyorum. Bilim bu mudur? Tamam, bilim bize peyniri pastörize etmeyi öğretmiştir. Bunu arkadaşlar arasında denemek eğlenceli de olabilir. Ya hidrojen bombaları ne olacak? Bunlardan biri yanlışlıkla masadan düştü mü meydana gelenleri gördünüz mü hiç? Sonsuz bilmecelere kafa yorarken insan, bilim nerede? Evren nasıl doğdu? Ne zamandır var? Madde, bir patlamayla mı, yoksa Tanrı’nın kelamıyla mı ortaya çıktı? Tanrı’nın kelamıysa, iki hafta önce söylense de güzel havalardan faydalanılmış olsa olmaz mıydı yani? İnsan ölümlüdür derken ne demek istiyoruz? İltifat etmediğimiz açıkça ortada.

Din de bizi yarı yolda bıraktı ne yazık ki. Miguel de Unamuno, “bilincin sonsuz ısrarı” diye yazıyor tasasızca, ama bu kolay bir iş değil. Özellikle de Thackeray okumaya çalışırken. Eskiçağ insanları, her şeyi gözeten güçlü ve iyiliksever bir Yaradan’a inandıkları için ne kadar rahattılar diye düşünüyorum bazen. Karılarının kilo almaya başladığını gördüklerinde nasıl hayal kırıklığına uğramışlardır kimbilir! Tabii modern insan, bu rahatlıktan uzak. Kendisini sürekli bir inanç krizinin ortasında buluyor. Yeni moda deyimle, yabancılaşmış oluyor. Modern insan, savaşın yıkımını, doğal

afetlerin dehşetini görmüş, herkesin tek gittiği barlara gitmiş… İyi dostum Jacques Monod, evrenin rasgeleliğinden söz ederdi sık sık. Var olan her şeyin sadece rastlantı sonucunda ortaya çıktığına, buna tek istisnanın, hizmetçisi tarafından hazırlandığını bildiği kahvaltısı olduğuna inanırdı. Tanrısal bir plana inanmak insana huzur verir elbette. Ancak bu bizi, insani sorumluluklarımızdan kurtarmaz. Ben, kardeşimin bakıcısı mıyım? Evet. İlginçtir ki, bu unvanı Prospect Park Hayvanat Bahçesi ile paylaşıyorum. Tanrısız kaldığımızı hissederek, teknolojiyi yeni tanrımız kıldık. Peki yakın iş arkadaşım Nat Zipsky'nin kullandığı yeni Buick, Chicken Delight'ın vitrinine dalıp yüzlerce müşterinin çil yavrusu gibi dağılmasına yol açtığında, teknoloji bir cevap olabilir mi? Ekmek kızartma makinem, dört yıldır bir kez olsun doğru çalışmadı. Tüm talimatları uyguluyorum, iki dilim ekmeği yuvasına sokuyorum ama ekmekler birkaç saniye sonra ok gibi yukarı fırlıyor. Bir keresinde, çok sevdiğim bir kadının burnunu kırdılar. Sorunlarımızı çözmek için cıvata, somun ve elektriğe mi güveniyoruz? Tamam, telefon güzel bir şey, buzdolabı da, klima da. Ama her klima değil. Mesela kız kardeşim Henry'nin kliması. Çok gürültü çıkarmasına rağmen soğutmuyor. Onarsın diye adam çağırıyor, daha beter oluyor. Ya da adam, değiştir bunu diyor. Kız şikayet edecek oluyor, beni bunaltma diyor. İşte bu adam gerçekten yabancılaşmış. Yabancılaşmakla kalmamış, sürekli sırıtıyor.

Sorun, yöneticilerimizin bizi mekanize bir topluma iyi hazırlamamış olması. Politikacılarımız ya beceriksiz, ya sahtekâr. Bazen bir günde ikisi birden olabiliyorlar. Hükümet, sokaktaki adamın ihtiyaçlarına duyarsız. Sokakta yürüyen bir milletvekili gördüğünüzde onunla konuşmanız yasak. Demokrasinin hâli hazırda en iyi yönetim biçimi olduğunu yadsımıyorum. Demokrasilerde en azından vatandaşlık hakları gözetiliyor. Hiçbir yurttaş işkenceden geçirilemez, kanunsuz hapsedilemez ve bazı Broadway temsillerini zorla izlemek zorunda bırakılamaz. Ancak bu, Sovyetler Birliği'nde yaşananlardan fersah fersah uzakta. Onların totaliter rejiminde, ıslık çalarken suçüstü yakalanan bir insan, otuz yıl ağır kürek cezasına çarptırılıyor. On beş yılın ardından hâlâ ıslık çalıyorsa da vuruyorlar adamı. Bu vahşi faşizmle kol kola yürüyen terörizm var sonra. İnsanoğlu, hayatı boyunca pirzolasını kesmekten hiç bu kadar korkmamıştı. Ya patlarsa? Şiddet şiddeti doğuruyor ve bazı tahminlere göre 1990 yılına gelindiğinde adam kaçırma, sosyal etkileşimin en yaygın yolu olacak. Nüfus patlaması, sorunları kırılma noktası erişilene dek katlayacak. Rakamlara göre dünyanın

nüfusu, en ağır piyanoyu bile taşımak için gerekli olan sayının şimdiden çok üstünde. Üremeyi durdurmazsak, 2000 yılında akşam yemek yiyecek yerimiz kalmayacak ve tek çaremiz tanımadığımız insanların tepesine sofra kurmak olacak. Biz yemek yerken onlar bir saat hareketsiz duracaklar. Tabii enerji kıtlığı da başlayacak ve her otomobil sahibine ancak bir karış geri gidebilecek kadar benzin verilecek.

Bu güçlüklerle yüzleşmek yerine uyuşturucu ve seks gibi dikkat dağıtıcı şeylere yöneliyoruz. Yaşadığımız toplum, haddinden fazla hoşgörülü. Pornografi hiç böyle gemi azıya almamıştı. Filmlerde kullanılan ışık da berbat! Tanımlanmış hedefleri olmayan bir toplumuz. Sevmeyi hiç öğrenemedik. Liderimiz ve kapsamlı programlarımız yok. Ruhani bir merkezimiz yok. Evrende yapayalnız gezinip duruyoruz ve içine düştüğümüz bunaltı ve acıyla birbirimize canavarca şiddet uyguluyoruz. Neyse ki izan duygumuzu yitirmedik. Özetlemek gerekirse, geleceğin büyük fırsatlar barındırdığı kesin. Ayrıca tuzakları da var. Önemli olan, tuzaklardan kaçınmak, fırsatları yakalamak ve akşam trafiğine kalmadan eve dönmek.

Rejim

F. bir gün görünüşte hiçbir nedeni yokken rejimini bozdu. Amiri Schnabel ile bazı konuları görüşmek üzere bir kafede öğle yemeğine gitmişlerdi. “Bazı konular” neydi, F. de bilmiyordu. Schnabel bir gece önce F.’yi aramış ve öğle yemeğine çıkmayı teklif etmişti. “Birtakım sorunlar var,” demişti telefonda, “Çözülmeyi bekleyen sorunlar… Tabii biraz daha bekleyebilir. Daha sonra konuşuruz.” Ama F., Schnabel’in davetinin biçimi ve içeriği nedeniyle öyle karşı konulmaz bir heyecana kapılmıştı ki, derhal buluşmalarında ısrarcı oldu.

“Şimdi gidelim yemeğe,” dedi.

“Gece yarısı oldu,” diye cevapladı Schnabel.

“Olsun,” dedi F. “Tabii lokantanın kapısını kırmamız gerekir.”

“Saçmalama canım, bekleriz,” dedi sertçe Schnabel ve telefonu kapattı.

F.’nin şimdiden nefesi daralmıştı. Ne yaptım ben, diye düşündü. Schnabel’in önünde gülünç duruma düştüm. Pazartesiye kadar bütün şirkete yayılır bu. Üstelik bu ay ikinci kez gülünç duruma düşüyorum.

F., üç hafta önce, fotokopi odasında ağaçkakan gibi davranırken görülmüştü. İşyerinde birileri arkasından mutlaka iş çeviriyor olurdu. Bazen hızla ardına dönecek olsa, dibine kadar sokulmuş belki otuz kırk kişinin ona dil çıkardığını görürdü. İşe gitmek bir kâbustu. Bir kere masası çok gerilerde, pencereden uzaktaydı ve girecek temiz hava, daha ona ulaşmadan önde oturulanlarca sömürülüp tüketilirdi. Her gün koridordan geçerken, defterlerin ve dosyaların ardından düşmanca gözler bakar, onu dikkatle süzerdi. Bir defasında, alt tarafı bir memur olan Traub, saygıyla baş selamı vermişti. F. selamını iade ettiğinde ise ona bir elma fırlatmıştı. Traub bundan önce F.'nin hakkı olan terfiyi elde etmiş ve yeni bir koltukla ödüllendirilmişti. Öte yandan, F.'nin koltuğu yıllar önce çalınmış ve bitip tükenmeyen bürokrasi nedeniyle yeni bir koltuk istemesi de mümkün olmamıştı. O zamandan beri masasının başında ayakta duruyor ve daktilo yazarken iki büklüm eğiliyordu. Milletin alay konusu olduğunu fark edince, yeni bir koltuk istemişti.

"Kusura bakma," demişti Schnabel, "ama bunun için Bakan'la görüşmen gerek."

"Tabii, kesinlikle," diye onaylamıştı F., ama Bakan'la görüşeceği gün geldiğinde, randevusu ertelenmişti. "Bugün sizi kabul edemeyecekler," demişti sekreteri. "Alınan karar üzerine bugünlerde kimseyi kabul etmiyorlar." Haftalar geçti, F. defalarca Bakan'la görüşmek istedi ama nafile.

"Tek istediğim bir koltuk," dedi babasına. "Çalışırken iki büklüm durmak neyse de, ayağımı masaya uzatacak olsam sırtüstü devriliveriyorum. "

"Geç bunları," dedi babası anlayışsızca. "Seni daha çok önemseselerdi, şimdiye bir koltuk vermişlerdi altına."

"Anlamıyorsun ki!" diye bağırdı F. "Bakan'la görüşmeye çalışıyorum ama hep meşgul diyorlar. Oysa ne zaman penceresinden baksam çarliston provası yaptığını görüyorum."

"Bakan seni hiçbir zaman kabul etmeyecek," dedi babası bir şeri koyarken. "Beceriksiz zavallılara harcayacak zamanı yok. Öte yandan, Richter'in iki koltuğu olduğu kulağıma çalındı. Birine çalışırken oturuyormuş, diğerini ise okşayıp ona şarkılar söylüyormuş."

Richter! dedi F. içinden. O ruhsuz ahmak, belediye başkanının karısıyla yıllar yılı yasak aşk yaşamıştı da, kadın farkına varmasa kimsenin

öğreneceği yoktu! Önceleri bankada çalışan Richter, birtakım kirli olaylara karışmıştı. Zimmetine para geçirmekle suçlanmış, ardından paraları şapır şupur yediği ortaya çıkmıştı (mecazi anlamda değil!). “Lifli gıda tüketmek lazım ama, değil mi?” diye sormuştu polise masumca. Bankadan atılmış ve F.’nin şirketinde çalışmaya başlamıştı. Akıcı Fransızcası nedeniyle, Paris müşterileriyle ilgilenecek en uygun kişi olduğuna karar vermişlerdi. Beş yıl sonra, tek kelime Fransızca bilmediği, bütün yaptığının bazı anlamsız heceleri dudaklarını büzerek uydurma bir aksanla tekrarlamak olduğu anlaşıldı. Kıdem indirimine uğradıysa da, tekrar patronun gözüne girmeyi başardı. Bu sefer işverenini, ön kapıları açıp müşterilerin içeri girmesine izin verirlerse kârlarını ikiye katlayabileceklerine ikna etmişti.

“Akıllı adam bu Richter,” dedi babası. “Bu yüzden iş hayatında o hep önde olacak, sen de onun gerisinde, kıllı bacaklı, mide bulandırıcı, görüldüğü yerde ezilmesi şart bir böcek gibi bunalım içinde kıvranarak ömür tüketeceksin.”

F., farklı bir bakış açısı sunduğu için babasına teşekkür etti ama o akşam tarifsiz bir bunalıma girdiğini hissetti. Rejim yapmayı ve daha düzgün bir görünüme kavuşmayı kafasına koydu. Şişman sayılmazdı, ama kentte kulağına gelen bazı dedikodular, birtakım zümrelerin onun hakkında “yararsız biri“ diyor olabileceği yönünde kaçınılmaz bir kanı edinmesine yol açmıştı. Babam doğru söylüyor, dedi F. İğrenç bir böcek gibiyim. Demek zam istediğimde Schnabel ondan bana şeltoks sıktı. Berbat, zavallı, herkesin nefretine layık bir haşereyim. Ayaklar altında ezilmeyi, vahşi hayvanlarca paramparça edilmeyi hak ediyorum. Bir yatağın altında toz toprak içinde yaşamalıyım veya tükenmez bir hicapla kendi gözlerimi oymalıyım. Yarın mutlaka rejime başlıyorum.

F. o gece rüyasında muhteşem şeyler gördü. İncecik olmuştu, ancak belirli şöhrete sahip erkeklerin içinde hoş görülebileceği türden pantolonlara sığabiliyordu. Büyük bir zarafetle tenis oynuyor, en popüler kulüplerde mankenlerle dans ediyordu. Rüyanın sonunda F., New York Borsası’nın ortalık yerinde, çıplak halde, Bizet’nin “Toreador’un Şarkısı” parçasıyla dans edercesine yürüyor ve “İdare eder, değil mi?” diyordu.

Ertesi gün kabına sığmayarak uyandı ve birkaç hafta rejim yapıp dokuz kilo verdi. Kendini daha iyi hissetmesi bir yana, şansı da açılmaya başladı.

“Sayın Bakan sizi kabul edecekler,” dediler bir gün.

Sevinçten uçarak büyüğünün huzuruna çıkan F., takdir edildi.

“Protein diyetine girdiğ ini duydum,” dedi Bakan.

“Yağsız etler ve elbette salata,” diye cevapladı F. “Ara sıra bir dilim ekmeğe izin var elbette ama tereyağı veya diğer nişastalı besinler kesinlikle yasak.”

“Etkileyici,” dedi Bakan.

“Sadece daha çekici olmakla kalmadım, kalp krizi geçirme veya şeker hastalığına yakalanma riskimi de büyük ölçüde azalttım,” dedi F.

“Bilmez miyim,” dedi Bakan sabırsızca.

“Belki şimdi bazı konularla ilgilenmenizi arz edebilirim,” dedi F. “Yani mevcut kilomu da korursam.”

“Bakarız, bakarız,” dedi Bakan. “Peki kahve?” diye şüpheyle sordu. “Hâlâ kremalı mı içiyorsun?”

“Kesinlikle hayır,” diye cevapladı F. “Sadece yağsız sütle. Sizi temin ederim ki efendim, artık tüm yemeklerim zevkten tamamen arınmış süreçlerden ibaret.”

“Çok iyi. Yakında görüşürüz yine.”

F. o gece Frau Schneider ile nişanı attı. Ona bir mektup yazarak trigliserid düzeyindeki ani düşüşün, bir zamanlar yaptıkları planları uygulamasına olanak bırakmadığını anlattı. Anlayış göstermesi için yalvardı ve kolesterol düzeyi yeniden yüz doksanın üzerine çıkarsa onu arayacağına söz verdi.

Ardından Schnabel ile öğle yemeği geldi. F. için bu, tuzsuz peynir ve bir şeftaliden ibaret ruhsuz bir beslenme biçimiydi. F., onu neden çağırdığını sorduğunda, yaşlı adam kaçamak cevaplar verdi. “Bazı alternatifleri gözden geçirmek için,” dedi.

“Hangi alternatifler?” diye sordu F. Hatırlayabildiği, çözüm bekleyen hiçbir konu yoktu; tabii hatırlayamadığı varsa, başka.

“Bilmem. Her şey birbirine karışmaya başladı ve buraya neden geldiğimizi bile unuttum.”

“Benden bir şeyler sakladığınızı hissediyorum,” dedi F.

“Saçmalama. Tatlı yer misin?” diye karşılık verdi Schnabel.

“Teşekkür ederim, Herr Schnabel. Yani rejimdeyim de, ondan.”

“Şöyle leziz bir eklerin tadına bakmayalı ne kadar zaman oldu?”

“Birkaç ay olmuştur,” dedi F.

“Özlemiyor musun?” diye sordu Schnabel.

“Özlüyorum. Elbette ki ben de bir yemeği bir miktar tatlı ile kapatarak lezzetin doruğunda tamamlamaktan zevk alırım. Ancak disiplin ihtiyacı da var ki… Beni anlıyorsunuzdur.”

“Sahi mi?” diye sordu Schnabel. Önündeki çikolata kaplı tatlıyı öyle bir aşkla yiyordu ki, F. adamın almakta olduğu zevki iliğinde kemiğinde hissediyordu. “Bu kadar katı olman ne acı. Hayat kısa. Bir lokma olsun almak istemez misin?” Schnabel, şeytanca gülümsüyordu. F.’ye çatalıyla bir lokma tatlı ikram etti.

F., başının döndüğünü hissetti. “Ne var canım,” dedi, “rejime yarın da devam edebilirim.”

“Tabii ya,” dedi Schnabel, “bak ne güzel dedin onu.”

F., direnebilirdi ama boyun eğdi. “Garson,” dedi titreyerek, “bana da bir ekler lütfen.”

“Aferin, aferin,’’ dedi Schnabel. “İşte böyle! Bizden biri gibi davranacaksın. Geçmişte biraz daha esnek davranmış olsan, şimdiye çoktan çözülmüş olması gereken birçok konuyu nihayete erdirirdik. Bilmem anlatabildim mi?”

Garson ekleri getirdi ve F.’nin önüne koydu. F., garsonun Schnabel’e göz kırptığını sandı ama emin olamadı. Ağır ve şekerli tatlıya yumulurken, aldığı her lokmada hazzı katlanıyordu.

“Güzelmiş, değil mi,” diye sordu Schnabel, bilmiş bir sırıtmayla. “Tabii kalori deposu.”

“Evet,” diye kekeledi F., gözleri belermiş ve titrer halde, “olduğu gibi basenlerime gidecek.”

“Basenlerinden mi alıyorsun sen de?” diye sordu Schnabel. F.’nin nefesi daralmıştı. Pişmanlık bir anda tüm vücudunu sardı. Ulu Tanrım, ne yaptım ben, diye düşündü. Rejimimi bozdum! Bütün sonuçlarını gayet iyi bildiğim halde hamur işi tükettim! Yarın takım elbiselerimi eskiciye vermem gerekecek!

“Bir sorun mu var efendim?” diye sordu garson, Schnabel ile birlikte gülümseyerek.

“Evet, neyin var?” dedi Schnabel. “Suç işlemiş gibi bir halin var.”

“Şimdi konuşmayalım, lütfen! Hava almam lazım. Bu hesabı siz ö der misiniz, bir sonrakini ben öderim.”

“Elbette,” dedi Schnabel. “Ofiste görüşürüz. Bakan’ın seninle bazı iddiaları görüşmek istediğini duydum.”

“Ne iddialarıymış?” diye sordu F.

“Tam bilmiyorum. Bazı dedikodular var. Kesin bir şey yok. Yetkililerin cevaplanmasını istediği bazı sorular. Tabii hâlâ açsan daha kalabiliriz, duba seni!”

F. hızla masadan kalktı ve sokaklarda delice koşarak evine döndü. Babasının ayaklarına kapandı ve ağlamaya başladı. “Baba, rejimimi bozdum!” diye haykırdı. “Bir zaaf anında tatlı ısmarladım. Lütfen affet beni! Merhamet diliyorum senden!” Babası anlatılanı sakince dinledi ve donuk bir sesle konuştu: “Seni, ölüme mahkum ediyorum.”

“Beni anlayacağını biliyordum,” dedi F. ve bunun ardından iki adam birbirlerine sımsıkı sarılarak boş zamanlarını başkalarıyla uğraşarak geçirmeye kararlılıklarını yinelediler.

Delinin Öyküsü

Delilik, göreli bir ruh durumudur. Hangimizin gerçekten deli olduğunu kim bilebilir? Şimdi üzerimde güve yeniği dolu elbiseler, suratımda bir ameliyat maskesiyle Central Park’ta dolanır, avazım çıktığı kadar bağırarak devrimci sloganlar atar ve çıldırmışçasına gülerken, yaptıklarımın gerçekten de o kadar akıldışı olup olmadığını merak ediyorum. Çünkü sevgili okuyucu, ben, halk arasında “evsiz New York delisi” olarak bilinen, çöp bidonlarını açıp açıp elindeki torbaya ip parçaları ve şişe kapakları dolduran tiplerden değildim. Hayır; ben eskiden, yukarı doğu yakasında oturan, kahverengi Mercedes’iyle oradan oraya seğirten, çeşitli Ralph Lauren takım elbiseleriyle arzı endam eden başarılı bir doktordum. Tiyatro galalarında, Sardi’de, Lincoln Center’da ve hem muhteşem zeka, hem de olağanüstü oyun yeteneği sergilediğim Hamptons’da tanıdık bir sima olan ben Dr. Ossip Parks’ın şimdi tıraşı gelmiş bir halde, sırtında çantası, kafasında acayip bir şapkayla Broadway’de paten kaydığına inanmak mümkün değil sahiden.

Zirveden düşüşüme yol açan ikilem, çok da basit bir şeydi. Çok sevdiğim, çok sıcak ve huzur verici bir kişiliği olan; kültürlü, esprili, zeki, birlikte zaman geçirmesi her açıdan mutluluk anlamına gelen bir kadınla birlikteydim. Ama bu kadın (bunun için feleğe isyanlardayım), beni cinsel yönden çekmiyordu. Bu nedenle her gece, şehrin öbür ucuna giderek, kanımı donduran aptallığı vücudunun her gözeneğinden sızan erotik radyasyonla ters orantılı olan Tiffany Schmeederer adlı bir fotomodelle buluşuyordum. Sevgili okuyucum, “çıkarmadan beş” lafını duymuşsunuzdur ya, Tiffany söz konusu olduğu zaman, ne beşi, ne beşi? Ben diyeyim on, siz deyin on beş! Cildi ipek saten gibi; saçları sanki aslan yelesi; bacakları upuzun sütun gibi; vücudu ise öyle kıvrımlı, öyle ele gelir ki, insan şöyle azıcık okşayacak olsa fırtınaya kapılmış bir sandal gibi alabora oluverir. Bu tabii, birlikte yaşadığım parlak ve derin insan Olive Chomsky’nin fizik açısından patates çuvalına benzediği anlamına gelmesin. Hiç değildi. Aksine, akıllı, kültürlü ve güngörmüş bir kadından beklenecek tüm asalete sahip, gayet düzgün yapılı bir insandı. Belki beni düşündüren, ışığı belirli bir açıyla aldığında, teyzem Rifka’yı şaşılacak derecede çok andırmasıydı. Olive, annemin kardeşinin tıpkısı değildi elbette. (Rifka, Yahudi folklorunda Golem adıyla anılan bir karaktere çok benzerdi tip olarak.) Gözleri benziyordu sadece, o da gölgeler tam o şekilde düşerse. Belki beni ensest kaygısına iten bu benzerlikti aramızdaki soğukluğun nedeni… Belki de Tiffany Schmeederer’ın vücudunun dünyaya ancak birkaç milyon yılda bir, o da buzul çağının başladığını veya kıyametin kopacağını işaret etmek için gelecek türde olmasıydı. Sonuç olarak, her iki kadının en iyi yönlerini buluşturmaya ihtiyacım vardı.

İlk Olive ile tanıştım. Öncesinde yaşadığım zincirleme ilişkilerde, eşlerimin hep eksik bir tarafı olmuştu. İlk karım pırıl pırıl bir insandı, ama espri anlayışından yoksundu. Marx Biraderlerin komik olanının Zeppo olduğuna inanmıştı bir kere. İkinci karım güzeldi, ama tutkudan yoksundu. Hatırlıyorum da, bir keresinde sevişirken, ışık öyle bir yansımış, öyle bir yanılsama yaratmıştı ki, kısacık bir an boyunca kadının hareket ettiğini sanmıştım. Üç ay birlikte yaşadığım Sharon Pflug, çok hırçındı. Whitney Weisglass fazla hoşgörülüydü. Tam bir şen dul olan Pippa Mondale, Laurel ve Hardy şeklinde yapılmış mumları savunmak gibi ölümcül bir suç işledi.

İyi niyetli arkadaşlarım, beni birbiri ardına kızlarlarla tanıştırmıştılar; bütün buluşmalarımız, H.P. Lovecraft’ten alınmış sayfalar gibi geçmişti. Çaresizlikle yalnız kalpler köşesinden seçtiğim ilanlar aynı derecede

yararsız çıktı; “otuzlarındaki şair”, altmışlarındaydı; “Bach ve Beowulf’tan hoşlanan üniversite öğrencisi”, Grendel tipliydi; “Körfez’in biseksüeli” ise her iki cinsel eğilimine de hitap etmediğimi söyledi. Arada sırada dişe dokunur bir kadın da çıkmamış değildi elbette; ama kadim metinlerde, belki Eski Ahit’te, belki Mısırlıların *Ölüler Kitabı*’nda yazması muhtemel bir kural işledi ve bu sefer de onlar beni geri çevirdi. Gele gele, erkeklerin en sefili haline düştüm. Yüzeyde, tatlı bir hayatın tüm gereklerine sahip olan bir şanslı azınlık mensubuydum. Derinlerde ise, tatmin edici bir aşk peşinde umarsız bir çaba veriyordum.

Yalnız geçirdiğim gecelerde, mükemmelliğin estetiğini düşünmeye başlamıştım. Doğada “mükemmel” olan bir şey var mıydı, Hyman amcamın aptallığını saymazsak? Ben kimdim ki mükemmeli arıyordum? Bunca kusurum varken üstelik. Kusurlarımın listesini çıkaracak oldum ama bir numaralı olanda takıldım kaldım: 1) Bazen şapkasını unutur.

Tanıdığım kimse “anlamlı bir ilişki” yaşıyor muydu? Annemle babam kırk yıllık evliydiler ama merhamettendi bu. Bizim hastanede doktor olan Greenglass, “çok şefkatli” olduğu gerekçesiyle beyaz peynire benzeyen bir kadınla evlenmişti. Iris Merman, kocasını çevre eyaletlerin seçmeni olarak kayıtlı herkesle aldatmıştı. Hiç kimsenin ilişkisine mutlu denemezdi. Kısa süre sonra kâbuslarım başladı.

Kâbuslarda, bekarların gittiği bir barda, azgın bir sekreter çetesinin saldırısına uğruyordum. Ellerindeki bıçaklarla beni tehdit edip Queens mahallesi hakkında güzel şeyler söylemeye zorluyorlardı. Terapistim, uzlaşma ve ödün verme telkininde bulundu o zaman. Haham, “Durul artık biraz,” dedi. “Bayan Blitzstein gibi bir kadına ne dersin? Çok güzel olmayabilir ama gettoda yiyecek ve ateşli silah kaçakçılığı yapmakta onun üzerine bulamazsın.” Gerçek hedefinin bir kahvede garsonluk yapmak olduğuna beni inandıran bir aktris umut vaat ediyordu, ama o da kısa bir akşam yemeği boyunca her söylediğime “Ay, çok acayipmiş,” diye cevap vermişti. Derken bir akşam, hastanede geçen çok yorucu bir günün ardından kafa dinlemek isteyerek tek başıma bir Stravinsky konserine gittim. Antraktta Olive Chomsky ile tanıştım ve hayatım değişti.

Okumuş yazmış, eksantrik bir kadındı, Eliot’tan alıntılar yapar, tenis oynar, piyanoda Bach’ın İki Bölümlü Doğaçlamalarını çalardı. Kesinlikle “Ay inanmıyorum!” falan demez, üzerinde Pucci Gucci yazan hiçbir şey giymez, Country ve Western müzik çalan, sohbet programı yapan radyo

dinlemezdi. Üstüne üstlük, ha deyince en ayıpçı şeyleri bile yapar, hatta kendisi başlatırdı. Cinsel isteğim (galiba Guinness Rekorlar Kitabı'nda yer alıyor) azalana kadar ne mutlu aylar geçirdik, bilseniz! Konserler, sinemalar, akşam yemekleri, hafta sonları, Pogo'dan Rig-Veda'ya kadar her türlü konuda doyulmaz tartışmalar… Ağzından bir de gaf çıksın, mümkün mü? Sadece bilgiler, görgüler, bir de espriler. Ayrıca hak eden tüm hedeflere karşı ölçülü bir düşmanlık: Siyasetçiler, televizyon, estetik ameliyat, toplu konut mimarisi, polyester takım elbiseli adamlar, sinema kursları ve her cümlesine "yani" diye başlayan insanlar…

Ahlaksız bir ışık huzmesinin o hatasız yüz çizgilerini eğip bükerek Rifka teyzeme benzettiği o uğursuz güne lanet olsun! Soho'daki o çatı katında verilen partide, Tiffany Schmeederer gibi tuhaf bir adı olan erotizm timsalinin, baklava desenli diz boyu çorabını düzeltirken bana çizgi filmlerdeki farelerin sesine benzer bir sesle, "Burcunuz nedir?" diye sorduğu o güne de lanet olsun! Türümden beklendiği gibi yüzümdeki bütün tüyler havalanır ve dişlerim meydana çıkarken, ona astroloji konusunda kısa bir konuşmayla kur yapmak, bu arada da elektro şok terapisi, alfa ışınları ve yer cücelerinin altın bulmaktaki başarısı gibi ağır konularla yüklenmiş, bunalmış zihnimi biraz hafifletmek istedim.

Birkaç saat sonra, üzerindeki son parça giysi de sessizce sıyrılıp ayak bileklerinin dibindeki yerini alırken, kendimi pelte gibi gevşek hissediyordum ve bir anda, anlamsız ve açıklanamaz bir şekilde, Hollanda milli marşını söylemeye başladım. Uçan Hollandalılar şeklinde seviştik o gece. Her şey böyle başladı.

Olive'e bahaneler. Tiffany ile kaçamak görüşmeler. Sevdiğim kadına mazeret uydururken şehvetimi başka yerde tatmin etmeler. Başka yer dediğim, bir dokunuşuyla tepemin tasının fırlayıp havada uçan daire gibi gezinmesine yol açan, zekadan yana hiç derdi olmayan bir süs bebeği… Emil Jannings'in *Mavi Melek'te* yaşadıklarından çok da farklı olmayan bir fiziksel takıntı uğruna, hayallerimin kadınına yönelik sorumluluklarımı ihmal ediyordum. Bir keresinde hasta gibi yapıp Olive'in bir Brahms senfonisine annesiyle birlikte gitmesini sağlayarak, baş döndürücü tanrıçamın gerzekçe kaprislerine boyun eğdim. Televizyonda "İşte Hayatınız" programını izledik; çünkü "Johnny Cash vardı!" Ancak programa katlanarak harcadığım emeğin karşılığını, program bitince ışıkları karartıp libidomu Neptün gezegenine yollayarak ödedi. Bir keresindeyse

Olive’e gazete almaya çıktığımı söyledim, Tiffany’nin yedi sokak ötedeki evine uçarcasına gittim ama şansa bakın ki, cehennemlik asansörde mahsur kaldım. Kafese kapatılmış vahşi bir hayvan gibiydim; hem alevlenmiş arzularımı tatmin edemiyordum, hem de makul bir sürede eve dönemeyecektim. Nihayet itfaiyeciler beni kurtarınca, Olive’e içinde benim, iki gaspçının ve Loch Ness Canavarı’nın geçtiği bir hikaye uydurdum can havliyle.

Neyse ki şans yüzüme güldü ve eve döndüğümde onu uyuyor buldum. Kadının içindeki büyük dürüstlük, onu başka bir kadınla aldatabileceğimi düşünmesine engel oluyordu. Öte yandan, fiziksel birleşmelerimizin sıklığı azalmış olsa da, onu kısmen de olsa tatmin edebilecek kadar gücüm kalmasına özen gösteriyordum. Sürekli suçluluk duygusundan kurtulamayarak, işte aşırı yorulmaya bağlı bazı zayıf bahaneler uyduruyordum, o da bunları bir melek masumiyetiyle yutuyordu. Bu ikilem, aylar geçtikçe beni iyiden iyiye yıpratmaya başlamıştı. Giderek, Edvard Munch’ın “Çığlık” resmindeki herifi andırıyordum.

Acı bu ikileme, sevgili okuyucu! Benim yaşımdaki adamların büyük bölümünü pençesine alan bir felakettir bu. Karşı cinsten tüm beklediğinizi tek bir kişide asla bulamamak nedir, bilir misiniz? Bir tarafta, ödün vermenin insanı ürküten boşluğu. Diğer tarafta, yasak aşkın ayıplanan ve sinirleri allak bullak eden varlığı. Fransızlar haklı mıydı acaba? İnsanın bir karısı bir de metresi olmalı, böylece farklı ihtiyaçlar için iki taraf arasında iş bölümü mü yapılmalıydı? Bu düşüncemi Olive’e açsam, ne kadar anlayışlı bir kadın olursa olsun, beni kazık niyetine İngiliz şemsiyesine oturtacağından emindim. Yıprandım, bunaldım ve intiharı düşünmeye başladım. Başıma bir silah dayadım ama son anda kendime hakim olamayarak havaya ateş ettim. Kurşun tavanı deldi geçti ve üst komşum Bayan Fitelson’ın korkuyla kitaplığın tepesine çıkıp bir aylık tatil dönemi bitene kadar orada kalmasına yol açtı.

Derken bir gece her şey aydınlığa kavuştu. İnsanların genellikle LSD ile özdeşleştirdiği bir zihinsel berraklık anında, yapmam gerekenler apaçık belirdi önümde. Olive’i, Elgin sinemasında oynayan bir filme götürmüştüm. Bela Lugosi’nin eski bir filmini yeniden yorumlamışlardı. Filmin dönüm noktasında, kaçık bir bilim adamını oynayan Lugosi, yıldırımlı bir gecede ameliyat masasına bağladığı kurbanı ile bir gorilin beyinlerini değiştiriyordu. Eğer kurmaca dünyasındaki bir senarist böyle bir şey

yazabiliyorsa, tıp dünyasındaki bir cerrahın bunu uygulaması da mümkün olmalıydı.

Sevgili okuyucum, sizi alabildiğine teknik olan ve meslek dışındakilerin anlamakta zorlanacağı ayrıntılarla sıkmayacağım. Şu kadarını söyleyeyim ki, fırtınalı ve yıldırımlı bir gecede, karanlık bir tipin, ilaçla uyutulmuş iki kadını (ki bunlardan biri, gören sürücünün kaldırıma çıkmasına yol açan bir vücuda sahipti), hastanenin metruk ameliyathanesine soktuğunu görebilirdiniz. Ardından aynı tip, gökyüzü yıldırım üstüne yıldırımla şahrem şahrem yarılırken, daha önce sadece kurmaca dünyasında, o da kalıpta çapak kalmasının bıraktığı lekeyi bir sanata dönüştürecek bir Macar oyuncu tarafından denenmiş bir ameliyatı uyguladı.

Sonuç mu? Beyni artık Olive Chomsky'nin daha az dikkat çekici vücudunda yaşayan Tiffany Schmeederer, bir arzu nesnesi olmaktan kurtulmanın muhteşem özgürlüğünü tattı. Darwin'in bize öğrettiği gibi, kısa zamanda keskin bir zekaya sahip oldu ve Hannah Arendt'le boy ölçüşemeyecek olsa bile, astrolojinin anlamsızlığını çözdü ve mutlu bir evlilik yaptı. Diğer olağanüstü Tanrı vergilerinin yanında bir de ilahi bir vücut yapısına kavuşan Olive Chomsky ise karım oldu ve ben herkesin gıpta ettiği adam haline geldim.

Tek sıkıntı şuydu ki, Olive ile geçirdiğim ve ancak Binbir Gece Masalları'ndakilere kıyaslanabilecek birkaç aydan sonra, bu mükemmel kadından giderek sıkıldım ve erkeksi, tahta gibi düz vücudu, ağdalı Alabama aksanı kalbimi yerinden hoplatan bir hostes olan Billie Jean Zapruder'e âşık oldum. İşte bu noktada hastaneden istifa ettim, rüzgargüllü şapkamı ve sırt çantamı takıp Broadway'de paten kaymaya başladım.

Anımsamalar:

Mekanlar ve insanlar

Brooklyn: Ağaçlı caddeler. Köprü. Her yerde kiliseler ve mezarlıklar. Bir de şekerlemeciler. Küçük bir çocuk, yaşlı bir adamı karşıdan karşıya geçiriyor ve "İyi Şabatlar," diyor. Yaşlı adam gülüyor ve piposunu çocuğun kafasına boşaltıyor. Çocuk ağlayarak eve koşuyor. (. ..) Boğucu sıcak ve rutubet, mahallenin üstüne çöküyor. Mahalle sakinleri, yemekten sonra oturup konuşmak için şezlonglar atıyorlar caddeye. Birden kar bastırıyor.

Ortalık karışıyor. Bir işportacı, kapı kapı gezerek sıcak çörekler satıyor. Köpekler peşine düşüp kovalıyor adamı; adam bir ağaca tırmanıyor. Kör talih işte; ağacın tepesinde de köpekler var.

“Benny! Benny!” Bir anne, oğluna sesleniyor. Benny on altı yaşında ama şimdiden sabıkalı. Yirmi altısında, elektrikli sandalyeye gidecek. Otuz altısında, asılacak. Ellisinde, bir kuru temizlemeci açacak. Şimdi annesi kahvaltı hazırlamakla meşgul ve taze ekmek alacak paraları olmadığı için, marmeladı gazeteye sürüyor.

Ebbets Field: Taraftarlar, stadyumun Bedford Caddesi duvarına sıralanarak o yöne doğru yapılacak uzun bir vuruşta tribünleri aşıp çıkabilecek bir topu yakalamayı umuyorlar. Sekiz puansız vuruştan sonra içerdeki kalabalıktan bir uğultu yükseliyor. Bir top duvarı aşıp caddeye düşüyor ve taraftarlar bunun için birbirlerini çiğniyor. Her nedense, bir futbol topu bu; kimse nedenini bilmiyor. Ligin sonraki günlerinde, Brooklyn Dodgers takımının sahibi, savunma oyuncusunu Pittsburgh’un sol kanat oyuncusuyla takas ediyor. Daha sonra da, kendisini Boston Braves takımının sahibi ve en küçük iki çocuğuyla takas edecek.

Sheepshead Körfezi: Kırışık suratlı bir adam yürekten gülümsüyor ve yengeç sepetlerini çekiyor. Dev bir yengeç, adamın burnunu kıstırıveriyor. Adam gülmüyor artık. Adamın arkadaşları onu bir tarafa çekerken, yengecin arkadaşları öbür tarafa çekiyor. Nafile. Güneş batıyor. Hâlâ uğraşıyorlar.

New Orleans: Bir cazbant, mezarlıkta yağmur altında acıklı bir ezgi tutturmuşken, bir cenaze mezara indiriliyor. Şimdi coşkulu bir marşa geçiyorlar ve kente dönüş başlıyor. Yarı yoldayken biri yanlış adamı gömdüklerini fark ediyor. Üstelik yanından bile geçmemişler; gömdükleri adam, değil ölü, hasta bile değilmiş; olay sırasında gırtlaktan şarkı söylemekle meşgulmüş. Mezarlığa dönüp zavallı adamı topraktan çıkarıyorlar. Adam onları mahkemeye vermekle tehdit ediyor ama takım elbisesinin kuru temizleme faturasını ödemeyi teklif edince sulh oluyorlar. Bu arada kimin ölü olduğunu kimse bilmiyor. Cazbant çalmaya devam ederken, kortejdeki herkes sırayla gömülüyor. En ölünün en itirazsız gömüleceği varsayımıyla hareket ediyorlar. Kısa süre sonra kimsenin ölü olmadığı anlaşılıyor; üstelik mesai saati bittiği için yeni ölü bulmak da mümkün değil.

Mardi Gras şenlikleri başlamış. Her taraf Creole mutfağının örnekleriyle dolu. Kostümlü kalabalıklar sokakları doldurmuş. Karides kostümlü bir adamı kaynayan bir kazana atıyorlar. Adam bağırıp çağırıyor ama kimse onun bir deniz kabuklusu olmadığına inanmıyor. Sonunda ehliyetini çıkarınca serbest bırakıyorlar.

Beauregard Meydanı, turistlerle tıklım tıklım. Zamanında Marie Laveau burada kara büyü yapıyordu. Şimdi yaşlı bir Haitili adam, bebekler ve madalyonlar satıyor. Bir polis memuru tezgahı toplamasını söyleyince tartışma başlıyor. Tartışma bittiğinde polisin boyu on santime düşmüş oluyor. Hâlâ adamı tutuklamak için çırpınıp dursa da sesi o kadar tiz ki hiç kimse ne dediğini anlayamıyor. O sırada bir kedi karşıdan karşıya geçmeye başlayınca, polis canını kurtarmak için kaçıyor.

Paris: Islak kaldırımlar. Ve ışık, her yerde ışıklar! Bir sokak kahvesinde bir adamla karşılaşıyorum. Andre Malraux bu. Ne -tuhaftır ki, o, benim Andre Malraux olduğumu düşünüyor. Ben kendisinin Malraux olduğunu, benimse öğrenci olduğumu anlatmaya çalışıyorum. Bunu duyunca rahatlıyor çünkü Madam Malraux’dan çok hoşlanıyor ve onun benim karım olmasından büyük rahatsızlık duyacağını söylüyor. Ciddi konulardan konuşuyoruz ve bana, insanın kaderini tayin etmekte özgür olduğunu ve ölümün hayatın bir parçası olduğu idrak edilene kadar varlığın tam olarak anlaşılamayacağını söylüyor. Ondan sonra bana bir tavşan ayağı satmaya çalışıyor. Yıllar sonra birlikte yemeğe çıkıyoruz ve yine benim Malraux olduğumu söylüyor. Bu kez bozmuyorum onu ve sonunda meyve salatasını ben yiyorum.

Sonbahar. Paris’te yine grev var. Bu sefer sıra akrobatlarda. Oradan oraya sıçrayan olmayınca, kentte hayat felç oluyor. Grev kısa süre sonra jonglörlere, onlardan da vantriloklara sıçrıyor. Parisliler bunları temel hizmetler olarak algıladığından öğrenciler arasında gösteriler başlıyor. İki Cezayirli, amuda kalkma denemesi yaparken yakalanıyor ve zorla tıraş ediliyor.

Lepiska saçlı, yeşil gözlü, on yaşında bir kız, İçişleri Bakanı’nın çikolatalı musuna bir plastik patlayıcı yerleştiriyor. Bakan, ilk ısırıkla birlikte Fouquet’nin tavanından çıkıp burnu bile kanamadan Les Halles’e iniyor. Artık Les Halles diye bir yer yok.

Otomobille Meksika yolculuğu: Yoksulluk, hayret verici. Sombrero öbekleri, Orozco’daki duvar resimlerini çağrıştırıyor.

Sıcaklık gölgede kırk dereceyi aşmış. Yoksul bir Kızılderili, bana domuz kızartmalı enchilada satıyor. Lezzetli bir şey; buzlu suyla gövdeye indiriyorum. Hafif bir mide bulantısının ardından Hollandaca konuşmaya başlıyorum. Derken, ani bir karın ağrısıyla, bir kitap gibi ortadan katlanıveriyorum. Gözlerimi altı ay sonra bir Meksika hastanesinde açtığımda kelim ve elimde bir Yale flaması duruyor. Çok korkulu bir deneyim yaşıyorum ve ateşten ötürü sayıkladığım, ölümden döndüğüm söylendiğinde, Hong Kong'dan iki takım elbise ısmarlıyorum.

Bazıları ileride yakın arkadaşım olacak birçok köylünün bulunduğu bir koğuşta nekahet devresini geçiriyorum. Annesinin matador olmasını istediği Alfonso var. Önce boğa tarafından yaralanmış. Sonra annesi tarafından. Juan ise, ismini dahi yazmaktan aciz olduğu halde, bir şekilde I.T.T.'yi altı milyon dolar dolandırabilmiş. Yaşlı Hernandez ise yıllar boyu Zapata'nın yakın silah arkadaşı olduktan sonra, devrimci lider tarafından, onu sürekli tekmelediği için tutuklattırılmış.

Yağmur. Altı gün boyunca yağmur. Ardından sis. Willie Maugham ile bir Londra barında oturuyorum. İlk romanım *Mağrur Kusturucu* eleştirmenlerce soğuk karşılandığı için sıkıntıdayım. Övgü sayılabilecek tek yazı Times'da çıkmıştı, onun da son cümlesi her şeyi berbat ediyordu: "Batı edebiyatında benzeri görülmemiş eşekçe basmakalıplarla dolu bir çöplük.''

Maugham, bu alıntının çeşitli şekillerde yorumlanabileceğini, ama dergi ilanlarında kullanılmamasının daha doğru olduğunu söylüyor. Yürüyerek Old Brompton Sokağı'na çıkıyoruz ve yağmur yine başlıyor. Şemsiyemi Maugham'a teklif ediyorum, o da alıyor; elinde bir şemsiye daha olmasına rağmen. Maugham iki açık şemsiyeyle dolaşırken ben yanında koşuyorum.

"İnsan eleştirmenleri çok ciddiye almamalı," diyor bana. "İlk kısa öyküm, bir eleştirmen tarafından yerden yere vurulmuştu.

Karalar bağladım ve adam hakkında sert sözler söyledim. Derken bir gün öyküyü tekrar okudum ve adamın haklı olduğunu gördüm. Sahiden de sığ ve kötü kurguluydu. Olayı asla unutmadım ve yıllar sonra, Luftwaffe Londra'yı bombalarken, adamın evine fener tuttum."

Maugham durup üçüncü bir şemsiye satın alıyor ve açıyor. "Yazar olabilmek için," diye devam ediyor, "insan risk alabilmeli ve aptal durumuna düşmekten korkmamalı. *Şeytanın Kurbanlarını* kafamda kağıt bir külahla yazdım. Yağmur'un ilk taslağında, Sadie Thompson bir papağandı. *İnsan Esaretine Dair*'e başlarken aklımda sadece 've' bağlacı vardı. İçinde

‘ve’ geçen bir öykünün çok başarılı olabileceğini biliyordum. Gerisi kendiliğinden geldi.”

Bir esinti, Maugham’ı savurup bir binaya çarpıyor. Kıkırdıyor. Ardından, genç bir yazara verilebilecek en iyi öğüdü veriyor bana: “Soru cümlelerinin sonuna soru işareti koymayı unutma. Nasıl etkili olduğunu tahmin edemezsin.”

Yaşadığımız

Şu Fena Günler

İtiraf ediyorum. Bir zamanlar uysal ve gelecek vaat eden bir adam olan ben Willard Pogrebin, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı’na suikast girişiminde bulundum. İlgilenenleri rahatlatmak için belirtmeliyim ki, izleyicilerin arasından bir kişi elimdeki Luger’e çarparak kurşunun bir McDonald’s tabelasından sekip Himmelstein’ın Sosis Sarayı’nın vitrininde duran bir bratwurst’a saplanmasını sağladı. Birkaç FBI ajanının soluk boruma sekiz gemici düğümü attığı kısa bir arbededen sonra derdest edildim ve gözaltına alındım.

Nasıl oldu da bu duruma geldim diye mi soruyorsunuz? Baskın bir siyasi görüşü olmayan, hayattaki en büyük hedefi viyolonselle Mendelssohn çalmak veya dünyanın büyük başkentlerinde dans etmek olan ben, nasıl böyle oldum? Her şey iki yıl önce başladı. Bilgim olmadan üzerimde yapılan bazı bilimsel deneylerin sonucunda ordudan malulen emekli edilmiştim. Daha doğrusu, bir adamın Dünya Ticaret Merkezi’nin üstünden atlamadan önce kullanması gereken LSD miktarını belirlemek amacıyla, liserjik asitle yüklenmiş tavuk çevirme yedirilmişti bize. Gizli silahlar geliştirmek Pentagon için çok önemli bir amaç olduğundan, bundan bir hafta önce ilaçlı bir okla vurulmuş ve ilacın etkisiyle aynı Salvador Dali gibi görünmeye ve konuşmaya başlamıştım. Katlanarak büyüyen yan etkiler bana fena halde zarar vermeye başladı ve kardeşim Morris ile iki katı yumurta arasındaki farkı göremez hale gelince ordudan atıldım.

Asker Hastanesi’nde yapılan elektroşok tedavisi işe yaradı, ama kablolar davranışsal psikoloji laboratuarının sistemleriyle karışınca, bir grup şempanzeyle birlikte *Vişne Bahçesi*’ni kusursuz bir İngilizceyle oynadık. Taburcu olduğumda beş parasız ve yalnız olduğum için batıya doğru

otostop çekmeye başladım ve iki Kaliforniya'lının arabasına bindim. Rasputin gibi sakalı olan karizmatik bir genç adam ve Svengali gibi sakalı olan karizmatik bir genç kadındı bunlar. Tam aradıkları kişi olduğumu söylediler; çünkü Kabala'yı kanlarıyla parşömene geçiriyorlarmış ve kanları tükenmek üzereymiş. Onlara, namusumla çalışmak üzere Hollywood'a gitmek istediğimi söylesem de, hipnotize edici bakışlarının ve kolum kadar bir bıçağın etkisiyle samimi olduklarına inandım. Metruk bir çiftlik evine götürüldüğümü, orada büyü yapılmış gibi davranan bazı genç kadınların bana zorla organik gıdalar yedirdiğini ve alnıma pentagram dövmesi yapmaya çalıştığını hatırlıyorum. Ardından gördüğüm bir zenci ayininde, cüppeli ve kapüşonlu ergen inançlıların, Latince "Vay anasını" diye zikir yaptıklarına tanık oldum. Peyote ve kokain çekmek, kaynatılmış kaktüsten elde edilen ve başımı radar anteni gibi döndüren beyaz bir nesne yemek zorunda bırakıldım. Diğer ayrıntıları hatırlamıyorum ama aklım hakikaten başımda değilmiş ki, iki ay sonra bir istiridyeyle evlenmeye kalkıştığım için Beverly Hills'de tutuklandım.

Serbest bırakıldığımda, bir gıdım kalmış aklımı korumak için biraz iç huzuru bulmaya çalıştım. Lao Tze'nin öğretilerini Robert Vesco'nun sözleriyle birleştirmiş ay suratlı bir ruhban olan Rahip Chow Bok Ding'in müridi olarak kurtuluş yolunu aramaya bizleri davet eden inançlı elçilerle birçok kez karşılaştım. Charles Foster Kane'in sahip olduğunun üstünde kalan tüm dünyevi değerlerden elini çekmiş estetik bir adam olan Rahip Ding, iki makul hedefinden söz etti: Birincisi, tüm müritlerine dua, oruç ve kardeşlik değerlerini aşılamak, ikincisi de NATO ülkelerine karşı dini bir savaş başlatmak. Birkaç ayine katıldıktan sonra, Rahip Ding'in kendisine kukla gibi biat edilmesiyle ayakta durduğunu ve ilahi coşkuda en küçük bir azalmanın bile ayıplandığını gördüm. Rahip'in müritlerinin megaloman bir dolandırıcı tarafından beyinsiz hortlaklara dönüştürüldüğünü düşündüğümü ifade ettiğimde, bunu bir eleştiri olarak kabul ettiler. Bir an sonra, alt dudağımdan çekilerek götürüldüğüm bir sadakat tapınağında, Rahip'in sumo güreşçisine benzeyen bazı adamları, içinde bulunduğum durumu su ve yemek gibi dünyevi akıl çeliciler olmadan birkaç hafta düşünmemi salık verdiler. Tavrımdan ne kadar rahatsız olunduğunu iyice vurgulamak için, bir avuç dolusu bozuk para, makine düzeni ve şaşmazlığıyla dişetlerime uygulandı. Ne tuhaftır ki, aklımı kaçırmamak için tutunabildiğim tek dal, özel mantramı tekrarlamaktı: "Iyyş!" Sonunda dehşete boyun eğdim ve

halüsinasyonlar görmeye başladım. Frankenstein'in peşinde kızaklara oturtulmuş bir hamburgerle Covent Garden'da dolaştığını gördüm.

Dört hafta sonra gözlerimi açtığım hastanede, bazı küçük zedelenmeler ve İgor Stravinski olduğuma dair kesin bir inanç dışında, pek bir arızam yoktu. Rahip Ding'in, on beş yaşında bir Maharişi tarafından, hangisinin Tanrı olduğuna, dolayısıyla sinemaya ücretsiz girebileceğine dair bir münakaşa sonucunda mahkemeye verildiğini öğrendim. Olay, dolandırıcılık masası polislerinin karışmasıyla çözülmüş ve iki guru da sınırı geçerek Meksika'nın Nirvana kentine ulaşmaya çalışırken tutuklanmışlar.

Başımdan geçen bu olayların ardından, bedensel açıdan sağlam olsam da, duygusal açıdan Caligula'ya yakındım ve duman olmuş psikolojimi düzeltmek amacıyla, karizmatik kurucusu Gustave Perlemutter'ın adını verdiği Perlemutter Ego Terapisi (PET) diye bir programa gönüllü oldum. Eski bir saksafoncu olan Perlemutter, psikoterapiye hayatının sonraki yıllarında el atmıştı. Yöntemleri, kendilerini *Cosmopolitan'ın* burçlar sayfasından çok daha hızlı ve derinlemesine değiştirdiğine inanan birçok ünlü film yıldızı tarafından çok benimsenmişti.

Olağan tedavilerden umudu kalmamış bir grup nevrotik, kentin uzağındaki hoş bir spa merkezine götürüldü. Dikenli teller ve doberman köpekleri bana bir şeyler anlatmalıydı aslında; ama Perlemutter'ın adamları, duyduğumuz çığlıkların tedavi amaçlı olduğuna inandırdılar bizi. Dimdik sandalyelerde yetmiş iki saat hiç kalkmadan oturtulduktan sonra direncimiz kırıldı ve bundan bir süre sonra da Perlemutter bize Kavgamdan bölümler okumaya başladı. Zaman içinde anlaşıldı ki herif, tüm tedavi anlayışı ara sıra "Yüzün gülsün biraz!" diye uyarıda bulunmak olan zırdelinin tekiymiş.

Hayal kırıklığına uğrayanların bazıları kaçmaya çalıştılarsa da, dikenli tellerin elektrikli olduğunu görüp bir kez daha yıkıldılar. Her ne kadar Perlemutter bir ruh doktoru olduğunda ısrar etse de, Yaser Arafat ile sık sık telefonda görüştüğünü fark ettim. Simon Wiesenthahn ajanları son dakikada evi basmasalardı, başımıza neler gelirdi, kim bilir…

Olaylardan ötürü bir hayli gerilmiş ve kötümserleşmiş olarak San Francisco'ya yerleştim ve geçinmek için bulabildiğim tek işte çalışmaya başladım. Berkeley Üniversitesi'nde provokatörlük ve FBI muhbirliği yapıyordum. Birkaç ay boyunca, federal ajanlara bazı bilgi kırıntılarını ısıtıp ısıtıp tekrar yutturdum. Bunların önemli bir bölümü, CIA'in New York sakinlerinin dayanıklılığını sınamak amacıyla su şebekesine potasyum

siyanür katma planıyla ilgiliydi. Bu işin yanında bir tecavüzlü porno filminde diyalog koçluğu teklifi aldığım için, iki yakam bir araya ancak geliyordu. Derken bir akşam, çöpü çıkarmak için kapımı açmıştım ki, iki adam karanlıkta üstüme atladı, kafama bir çuval geçirdi ve beni bir arabanın bagajına attı. Etime bir iğne saplandı ve kendimden geçmeden önce Patty'den ağır, Hoffa'dan hafif olduğumu konuştuklarını duydum. Uyandığımda kendimi bulduğum karanlık odada, üç hafta boyunca mutlak bir duyusal yoksunlukta yaşadım. Bunun ardından uzmanlar tarafından gıdıklandım ve iki adam, beni ne derlerse yapmak zorunda bırakana kadar country ve western müziği söylediler. Bundan sonra anlatacaklarım, geçirdiğim beyin yıkaması operasyonunun etkilerinden ötürü pek doğru olmayabilir; ama bir odaya getirildim, Başkan Gerald Ford elimi sıktı ve çıkacağı ülke turunda yanında olmamı, ona ara sıra bir iki el kurşun sıkmamı ama ıskalamaya özen göstermemi söyledi. Bunun kendisini cesur göstereceğine ve gündemi, ilgilenmek için yeterli donanıma sahip olmadığı olaylardan uzaklaştıracağına inanıyordu. Öylesine zayıf bir haldeydim ki, kabul ettim. İki gün sonra da Himmelstein'ın Sosis Sarayı'ndaki olay meydana geldi.

İnsanlık İçin

Büyük Bir Adım

Dün öğlen vakti şehirdeki en sevdiğim lokantanın spesiyali irinli tavuktan yerken, oyun yazarı bir tanıdığımın, son eserini, *Tibet'in Ölüler Kitabı*'nı andıran eleştirilere karşı savunmasını dinlemek zorunda kaldım. Sofokles'in diyaloglarıyla kendisininkiler arasında zorlama bağlar kuran Moses Goldworm, sebzeli kotletini gövdeye indirirken, New York'un tiyatro eleştirmenlerine karşı Carrie Nation gibi hücuma kalktı. Benimse tek yapabileceğim, onu anlayışlı bir şekilde dinlemek ve "sıfır umut vaat eden bir tiyatro yazarı" sözünün birkaç şekilde yorumlanabileceğine ikna etmek oldu. Derken, huzurdan kargaşaya geçiş için gerekli kısacık sürede, bizim Pinero özentisi, koltuğundan fırlamaya çalıştı. Konuşamaz haldeydi. Kollarını çılgınca sallayarak ve ardından boğazını tutarak, değişmez bir biçimde Thomas Gainsborough ile özdeşleştirilen mavi bir renge döndü.

Çatal bıçak yerlere düşerken ve her masadan başlar bize doğru dönerken, biri, "Aman, ne oluyor?" diye bağırdı.

"Kalp krizi geçiriyor!" diye bağırdı bir garson.

"Yok yok, nöbet geldi," dedi yanımdaki locada oturan adam.

Goldworm mücadeleye ve kollarını sallamaya devam etse de, görselliğini yitiriyordu. Derken, salondaki iyi niyetli yaygaracılar birbirlerini dışlayan çözüm önerilerini telaşlı ve çatlak seslerle haykırırken, oyun yazarı, bir çuval perçin gibi yere yığılarak garsonun tanısını doğruladı. Umarsız bir yığın haline gelmiş Goldworm'un cankurtaran yetişemeden ruhunu teslim edeceği kesindi ki, astronotların ağır ve mağrur adımlarıyla yürüyen bir seksen boyundaki bir yabancı sağdan girdi ve dramatik bir tonlamayla, "Bana bırakın millet," dedi, "Doktor lazım değil. Kalp krizi filan geçirmiyor. Bu arkadaş, boğazını tutarak, evrensel olan ve dünyanın her yerinde anlaşılan bir işaret verdi ve boğulmakta olduğunu bildirdi. Belirtileri kalp kriziyle aynı olabilir. Ama sizi temin ederim ki bu adam Heimlich Manevrası ile kurtarılabilecektir!"

Bunu söyledikten sonra, arkadaşımın arkasına geçip iki koluyla onu karnından kavradı ve dik duruma getirdi. Yumruğunu Goldworm'un göğüs

kafesinin hemen altına koyduktan sonra adamı aniden sıktı ve garnitür olarak servis edilmiş bir fasulye tanesinin kurbanın yutağından mermi gibi fırlayıp portmantodan sekmesine yol açtı. Goldworm hızla kendine geldi ve kurtarıcısına teşekkür etti. Adam dikkatimizi, Sağlık Bakanlığı'nın duvara asılmasını zorunlu tuttuğu bir tabelaya çekti. Tanık olduğumuz şey, gerçekten de boğulmanın evrensel belirtisiydi ve kurbanın üç aşamalı sıkıntısını ortaya koyuyordu: (1) Konuşamaz ve soluk alamaz, (2) Morarır, (3) Yere yıkılır. Panoda durumu tasvir eden resimlerin yanında, hayat kurtaran yöntemin uygulanması için açık ve net bilgiler de bulunuyordu: Goldworm'u “son veda” formalitesinden kurtaran kucaklama hareketinin ve bunun sonucu olarak havalanan protein parçasının tıpkısının aynısı görülebilirdi.

Birkaç dakika sonra Beşinci Cadde'den evime doğru yürürken, adı ulusal belleğimizde, az önce tanık olduğum gerçeküstü manevranın mucidi olarak altın harflerle kazılı Dr. Heimlich'in, yemek zamanında yaşanan bu ölümcül travmaya bir derman bulmak için aylarca ter döken ve hâlâ alabildiğine isimsiz kalan üç bilim adamı tarafından atlatılmaya ne kadar yaklaştığını bilip bilmediğini düşündüm. Aynı zamanda, bu öncü üçlünün isimsiz bir üyesi tarafından tutulan ve bir mezatta sadece hatayla, üzerine iki aylık maaşımı yatırdığım *Haremdeki Cariyeler* adlı bir kitaba renk ve boyut açısından tıpatıp benzediği için elime geçen günlükten haberdar olup olmadığını da merak ettim. Aşağıda bu günlükten bazı alıntılar bulacaksınız. Bunları sadece bilim adına kayda geçiriyorum.

3 Ocak.

İki meslektaşımla bugün tanıştım ve ikisini de etkileyici buldum, ancak Wolfsheim, hayal ettiğim gibi değil. Bir kere, resmindekinden şişman (galiba eski bir fotoğraf kullanıyor). Sakalı orta uzunlukta ama ayrıkotunun umarsızlığıyla uzuyor sanki. Buna kalın ve uzun kaşlar ve kurşungeçirmez kalınlıkta gözlük camlarının ardında yerinde duramayan küçücük ve boncuk gibi gözler eklenecek. Sonra tikleri var. Adamın yüzünde öyle bir tik ve göz kırpma repertuarı vardır ki, Stravinski oturup konçerto yazsa yeridir. Ancak tüm bunlara rağmen Abel Wolfsheim, yemek masasında boğulma üzerine çalışmalarıyla dünya çapında efsaneleşmiş, parlak bir bilim adamı. Sırasız Tıkanma üzerine yazdığı makaleyi okuduğumu söylediğimde çok memnun oldu ve bana, zamanında büyük kuşkuyla yaklaşılan bir varsayımının artık

MIT gibi kurumlarda kabul gördüğünü söyledi. Hıçkırığın içten geldiğini öne sürüyormuş.

Wolfsheim tuhaf görünebilir ama üçlü araştırma grubumuzun diğer üyesi, çalışmalarından edindiğim izlenimle bire bir örtüşüyor. Rekombinant DNA üzerine yaptığı araştırmalarla şarkı söyleyebilen bir kobay fare geliştiren Shulamith Arnolfini adlı kadın, sımsıkı topuz yaptığı saçları, gaga burnunun ortasına kadar indirdiği kemik çerçeveli gözlükleriyle, sapına kadar İngiliz. O kadar ağız sulandıran bir konuşma güçlüğü var ki, "sistematik" gibi bir kelimeyi söylerken önünde durmak, muson yağmurlarına yakalanmaya benziyor. İkisini de sevdim ve büyük keşifler yapabileceğimize inanıyorum.

5 Ocak.

İşler umduğum kadar sorunsuz başlamadı çünkü Wolfsheim ile prosedür konusunda küçük bir anlaşmazlığa düştük. Ben ilk deneylerimizi fareler üzerinde yapmayı teklif ettim ama o bunu gereksizce çekingen bir adım olarak değerlendirdi. Onun fikri, hükümlülere beşer saniye arayla büyük et parçaları vermek ve çiğnemeden yutmalarını istemek. Sorunu tüm açılarıyla ancak bu şekilde değerlendirebileceğimize inanıyor. Ben ahlaki açıdan karşı koydum ve Wolfsheim savunmaya geçti. Bilimi ahlakın üzerinde mi gördüğünü sordum ve insanlarla kobay fareleri bir tutmasını eleştirdim. Ayrıca benim için bir bakıma duygusallıkla yaptığı "cins geri zekalı" değerlendirmesine de katılmadım. Neyse ki Shulamith benim tarafımı tuttu.

7 Ocak.

Bugün Shulamith ve benim için verimli bir gündü. Bütün gece çalışarak bir fareye boğulma durumu yaşatmayı başardık. Bunun için kemirgeni önce iri parçalı Gouda peyniri yemeye teşvik ettikten sonra güldürdük. Tahmin ettiğimiz gibi, yiyecek yanlış boruya girdi ve tıkanma meydana geldi. Fareyi kuyruğundan sıkıca tuttum ve kamçı gibi şaklattım. Peynir parçası fırlayıp çıktı. Shulamith ile deneye ilişkin çok kapsamlı notlar tuttuk. Eğer bu kırbaç hareketini insanlara uygulayabilirsek bir şeyler elde edebiliriz. Ama henüz çok erken.

15 Şubat.

Wolfsheim, deneyeceğim diye tutturduğu bir teori geliştirdi ama bunu çok basite indirgenmiş buluyorum. Boğazına yiyecek takılmış bir kişinin, (kendi sözleriyle) "bir bardak su ikram edilerek" kurtarılabileceğini öne sürüyor. Önce dalga geçiyor sandım ama kararlı tutumu ve deli gözleri, fikri

geliştirmeye niyetlendiğini açıkça belli etti. Bu fikirle uzun zamandır uğraşıyor olmalı ki, laboratuvarının her yerinde çeşitli doluluk oranlarında su bardakları var. Konuya kuşkuyla yaklaştığımda beni olumsuzlukla suçladı ve disko dansı şiddetinde tiklere boğuldu. Benden nefret ettiği açık.

27 Şubat.

Bugün izin günümüzdü ve Shulamith ile arabaya atlayıp şehir dışına çıktık. Doğayla baş başa kalınca, boğulma fikri çok uzaklara gitti. Shulamith bana dul olduğunu, eski kocasının radyoaktif izotoplar üzerine öncü çalışmalar yürüttüğünü ve bir gün, bir Senato komitesine ifade verirken silinip ortadan kaybolduğunu anlattı. Özel zevklerimizden ve tercihlerimizden söz ettik, ikimizin de aynı bakteriden hoşlandığını keşfettik. Shulamith'e, onu öpersem nasıl hissedeceğini sorduğumda, "Sjiper," cevabı vererek konuşma bozukluğuna özgü tükürmesiyle yüzümü sırılsıklam etti. Şimdi fark ediyorum ki hayli güzel bir kadınmış; özellikle de X ışını geçirmeyen kurşun bir levhanın ardından bakıldığında.

1 Mart.

Artık Wolfsheim'ın delirdiğini söyleyebilirim. "Bir bardak su" projesini ondan fazla kez denedik ama hiç sonuç alamadım. Değerli zamanımızı ve paramızı harcamaya son vermesini söylediğimde tam burun kemiğime bir numune camı fırlattı ve onu etkisiz hale getirmek için gaz ocağının ardına saklanmak zorunda kaldım. Haliyle, işler zorlaşınca sıkıntı baş gösteriyor.

3 Mart.

Tehlikeli deneylerimize kobay bulamadığımızdan, boğulmak üzere olan birini görürüz ve hızla müdahale ederiz umuduyla lokantaları ve kafeleri dolaşmaya başladık. Sans Souci Deli adlı bir yerde, Bayan Rose Moscowitz adlı bir kadını ayak bileklerinden tutup baş aşağı salladım. Boğazından bir tabağa yakın bulgur çıkardıysam da, kadının takdirini kazanamadım. Wolfsheim, kurbanların sırtına vurabileceğimizi söyledi ve bu sırta vurma fikrinin kendisine Fermi tarafından otuz iki yıl önce, Zürih'teki bir sempozyumda verildiğini anlattı. Ancak hükümet nükleer çalışmalara öncelik verince bu araştırma için burs bulamamış. Bu arada Wolfsheim, Shulamith ile ilişkimde de bana rakip çıktı ve dün biyoloji laboratuvarında ondan hoşlandığını söyledi. Onu öpmeye kalkıştığında ise Shulamith adamın kafasına buzlu milk shake'i boca etti. Çok tuhaf ve yalnız bir adam.

18 Mart.

Bugün Marcello’s Villa’da Bayan Guido Bertoni adlı bir kadının, kaneloni veya- pinpon topu olduğunu tespit ettiğimiz bir nesne yüzünden boğulmakta olduğunu gördük. Öngördüğüm gibi, sırtına vurmak yararlı olmadı. Eski teorilerinden vazgeçemeyen Wolfsheim, bir bardak su vermeyi denediyse de, suyu çimento ve müteahhitlik işinde ün kazanmış saygın bir beyefendinin masasından kaptığı için, üçümüze servis girişinden dışarıya kadar eşlik ettiler ve bizi bir sokak lambasının direğine kadar geçirdiler.

2 Nisan.

Bugün Shulamith, soluk borusuna kaçan nesneyi çıkarmak için cımbız, daha doğrusu uzun ve ince bir maşa veya forseps gibi bir nesne kullanma fikrini öne sürdü. Herkes böyle bir aleti yanında taşımak zorunda olacak ve Kızılhaç’tan bunun eğitimini alacakmış. Bunun heyecanıyla Belknap’s Salt of the Sea adlı deniz ürünü lokantasına gittik ve Bayan Faith Blitzstein’ın soluk borusuna fena yerleşmiş olan bir yengeç köftesini çıkarmaya çalıştık. Ancak uzun ve korkunç görünümlü pensi çıkardığımda kadın korkuya kapılarak bileğimi ısırdı ve pensi boğazına düşürmeme neden oldu. Kocası Nathan’ın kadını ayak bileklerinden kavrayıp yoyo gibi aşağı yukarı sallaması, mutlak bir ölümü önledi.

11 Nisan.

Projemiz sona eriyor… Ne yazık ki başarısızca. Desteğimiz kesildi ve vakfımızın yönetim kurulu, kalan paranın şaka aletlerine yatırılmasının daha fazla kazanç sağlayacağına karar verdi. Görevimize son verildiği haberini öğrendikten sonra biraz hava almaya çıktım ve gece vakti Charles Nehri boyunca yürürken, bilimin de sınırları olduğunu düşündüm. Belki insanların yemek yerken ara sıra boğulması, kaçınılmazdı. Belki bu, evrenin anlaşılamaz kurallarından biriydi. Araştırmanın ve bilimin her şeyi çözebileceğine inanacak kadar ukalalaştık mı biz? Adam haddinden çok büyük bir et parçasını yutmaya kalkışır ve boğulur. Bundan daha basit şey var mı? Evrenin hatasız işleyişi konusunda başka ne söylenebilir? Tüm cevapları öğrenmemize olanak yok.

20 Nisan.

Dün akşam son günümüzdü. Kantinde Shulamith’e rastladım. Yeni geliştirilen herpes aşısına dair bir bildiriyi okurken, akşam yemeğine kadar idare etsin diye ringa balığı lakerdası yemekle meşguldü. Arkasından gizlice yaklaştım ve şaşırtmak için kollarımla onu sessizce sardım; ancak bir âşığın duyabileceği mutluluk ve hazzı yaşayarak. Ringanın bir

parçasının soluk borusuna takılmasıyla birlikte boğulmaya başladı. Kollarım hâlâ onu sarıyordu ve kaderin cilvesine bakın ki, ellerim tam göğüs kafesinin altında birleşmişti. İster can havli deyin ister bilimsel talih, bir şey beni ellerimi yumruk yapmaya ve göğsüne doğru aniden bastırmaya itti. Ringa hemen o anda yerinden kurtuldu ve sevdiğim kadın bir an sonra yeniden doğmuş gibi oldu. Wolfsheim'a bunu anlattığımda, "Elbette," dedi, "ringayla işe yarar. Ama bakalım metallerle işe yarayacak mı?"

Ne demek istediğini bilmiyorum, umursamıyorum da. Proje sona erdi ve belki biz başarısız olduk ama başkaları bizim ayak izlerimizi takip edecek, bizim başlattığımız ilkel ve kabataslak çalışmayı geliştirecek ve sonunda başarıya ulaşacak. Bir gün gelecek ki, çocuklarımız yetişmese bile torunlarımız, dini, dili, ırkı, rengi ne olursa olsun hiç kimsenin kendi ana yemeğinin ölümcül tuzağına düşmediği bir dünyada yaşayacak. Günlüğüme, özel bir notla son veriyorum: Shulamith ile evlenmeye karar verdik. Ekonomi biraz toparlanıncaya kadar da Wolfsheim, Shulamith ve ben, çok büyük ihtiyaç olan bir hizmet alanına girerek birinci sınıf bir dövme stüdyosu açmayı düşünüyoruz.

Dünyanın

En Yüzeysel Adamı

Kafeteryada oturmuş tanıdığımız en yüzeysel insanları tartışırken, Koppelman'ın aklına Lenny Mendel geldi. Koppelman, Mendel'in tanıdıkları arasında hiç tartışmasız en yüzeysel adam olduğunu söyledikten sonra aşağıdaki öyküyü anlattı.

Aşağı yukarı aynı kişilerden oluşan bir ekip, yıllar boyu her hafta bir araya gelip poker oynamışlar. Bir otel odasında, eğlenmek ve dinlenmek için küçük paralara oynarlarmış. Bahis sürer ve blöf yapar, yer içer, spordan, işten ve seksten konuşurlarmış. Bir süre sonra (kaçıncı hafta olduğundan kimse emin değil), aralarından Meyer Iskowitz adlı birinin pek iyi görünmediğini fark etmişler. Bunu dile getirdiklerinde, Iskowitz geçiştirmiş.

"Yok bir şeyim," demiş, "kime ne?"

Aradan geçen birkaç ayda durumu giderek kötüleşmiş ve bir hafta oyuna gelmeyince, sarılık nedeniyle hastaneye kaldırıldığı öğrenilmiş. Herkes

bunun altında yatan korkunç gerçeği sezmiş nasılsa. Sol Katz bundan üç hafta sonra Lenny Mendel'i çalışmakta olduğu televizyon stüdyosundan arayıp "Meyer, kansere yakalanmış meğerse. Lenf kanseri. Hem de çok fena. Tüm vücuduna yayılmış. Sloan-Kettering hastanesinde yatıyormuş," dediğinde, kimse şaşırmamış.

"Çok feci," diyebilen Mendel, telefonun öbür ucunda mayalı sütünü yudumlarken bir anda çok sarsılmış ve bunalmış.

"Bugün onu görmeye gittik. Kimi kimsesi yok. Durumu da çok fena. Hep metin görünürdü, biliyorsun. Şansa bak yahu… Neyse, dediğim gibi, Sloan-Kettering'de. York Caddesi, 1275 numara, ziyaret saatleri de on ikiyle sekiz arası."

Katz telefonu kapattı ve Mendel'i kederiyle baş başa bıraktı. Mendel, kırk dört yaşındaydı ve bildiği kadarıyla sağlıklıydı. (Nazar değmesin diye dilini ısırıyordu.) Iskowitz'ten altı yaş küçüktü. Yakın arkadaş olmasalar da, beş yıldır her hafta kart oynarken gülüyor eğleniyorlardı. Zavallı adam, diye düşündü Mendel. Çiçek göndereyim bari. NBC'nin sekreterlerinden Dorothy'yi arayıp çiçek işini ayarlamasını söyledi. Iskowitz'in ölüm döşeğinde olduğu haberi, Mendel'in üzerinde bütün gün kara bir bulut gibi dolaştıysa da, içini asıl kemiren, poker arkadaşını ziyaret etme mecburiyetinin farkındalığından bir türlü kurtulamamasıydı.

Ne berbat bir görev, diye düşündü Mendel. Olaydan tamamen sıyrılma arzusu nedeniyle suçluluk duyuyordu ama lskowitz'i o koşullarda görmek de kâbus gibiydi. Tüm insanların bir gün öleceğini anlıyordu elbette. Hatta bir zamanlar okuduğu bir pasajdaki, ölümün hayatın karşıtı değil, doğal bir parçası olduğu iddiasına sığınarak kendisini rahatlatmaya çalışıyordu… Ama kendisinin de sonsuza dek yok olacağı gerçeğine odaklandığı zaman, sınırsız panik duymaya başlıyordu. Dindar değildi; kahraman da, metin de sayılmazdı… Gündelik hayatında cenazeler, hastaneler ve ölümcül hastalık koğuşlarından haber almak istemezdi. Sokakta yanından cenaze arabası geçse, görüntünün dehşetinden saatlerce kurtulamazdı. Şimdi Meyer lskowitz'in bitik vücudunu gözünün önüne getiriyor ve yanında espri yaptığını, sohbet etmeye çalıştığını hayal ediyordu. Hastanelerden, onların steril fayanslarından ve soğuk flüoresanlarından nasıl nefret ettiğini düşünüyordu. O sessizlik, sükunet… Boğucu sıcak… Yemek tepsileri, lazımlıklar, yaşlı ve kırık insanların beyaz pijamalarla koridorlarda sessizce dolanması, ağır havayı dolduran bin bir türlü mikrop… Ya kanserin bir

virüs olduğu iddiaları doğruysa üstelik? Meyer Iskowitz ile aynı odada bulunmalı mıyım? Bulaşmayacağını kim biliyor? Eğri oturup doğru konuşalım. Bu korkunç hastalık hakkında ne biliyorlar? Hiçbir şey. Günün birinde, bilinen onca çeşidinden birinin, Iskowitz'in suratıma doğru öksürmesiyle veya elimi göğsüne bastırmasıyla bulaştığını bulacaklar. Iskowitz'in gözünün önünde ölebileceği düşüncesi onu dehşete düşürüyordu. Bir zamanlar iri yarıyken şimdi tükenmiş olan tanıdığının (bir anda arkadaşlıktan tanıdıklığa düşmüştü) son nefesini verirken elini Mendel'e uzattığını ve "Bırakma beni! Bırakma!" diye yalvardığını hayal etmekteydi. Alnında oluk oluk ter birikirken, hayır, diye düşündü Mendel. Meyer'i ziyaret etmek istemiyorum. Neden gideyim ki hem? O kadar yakın değildik. Herifi haftada bir görüyordum yahu. Sadece kağıt oynamak için. Birkaç kelimeden fazla konuşmazdık. Pokerden ibaret o benim için. Beş yıl boyunca otel odasının dışında görüşmedik bile. Şimdi ölüyor diye adamı ziyaret etme yükümlülüğüm doğdu. Birden dost oluverdik. Sıkı fıkı hem de. O ekipteki diğer herkesle daha yakındı yahu. En mesafeli olduğu kişi bendim. Onlar ziyaret etsin. Hem hasta adam ha bire rahatsız edilmez ki! Adam ölüyor işte. Huzura ihtiyacı var, birbiri ardına anlamsızca şifa dileyen insanların tantanasına değil. Zaten bugün gidemem çünkü kostümlü prova var. Boş gezenin boş kalfası mı sanıyorlar beni? Yapımcı yardımcılığına daha yeni terfi ettim. Aklımda milyon tane iş var. Önümüzdeki birkaç gün de olmaz çünkü Noel programını çekiyoruz ve burası tımarhaneye dönecek. Önümüzdeki hafta giderim. Ne olmuş yani? Önümüzdeki hafta sonuna doğru… Kim bilir o zamana hâlâ hayatta olacak mı? Olursa, giderim ziyaretine; olmazsa zaten ne fark eder? Çok mu acımasızım? Ben değil, hayat acımasız. Bu arada programın açılış monologunu elden geçirmek lazım. Biraz gündem esprisine ihtiyaç var. Bu kadar klişe espri sıkar adamı.

Lenny Mendel, şu veya bu gerekçeye dayanarak, Meyer Iskowitz'i ziyaret etmeyi iki buçuk hafta boyunca erteledi. Yükümlülüğü giderek şiddetlenmeye başlayınca büyük suçluluk duydu, hele de gizliden gizliye lskowitz'in ölüm haberini almayı, böylece bu görevden kurtulmayı umduğunu fark ettiğinde, iyice ezildi. Zaten ölecek, diye düşündü, o zaman niye hemen ölmesin?

Niye can çekişsin, acı çeksin? Kalpsizlik gibi geldiğinin farkındayım, dedi kendi kendine, zayıf olduğumu da biliyorum, ama bazıları bu işlerin altından diğerlerine göre daha iyi kalkıyor. Ölüm döşeğinde yatanları

ziyaretten diyorum. İnsanı bunalıma sokar. Sanki aklımda yeterince şey yokmuş gibi.

Ama Meyer'in ölüm haberi gelmedi. Tek gelen, poker arkadaşlarının suçlayıcı yorumlarıydı.

"Hâlâ gitmedin mi? Gitmen lazım arkadaş. Çok az ziyaretçisi var ve gidildiğinde çok memnun oluyor. "

"Hep sana gıpta ederdi Lenny."

"Evet, Lenny'yi çok severdi."

"Programdan ötürü çok yoğunsundur biliyorum ama gerçekten iki saatini ayırıp gitmen lazım. Adam bugün var yarın yok zaten."

"Yarın giderim," dedi Mendel, ama günü geldiğinde yine erteledi. Aslına bakılırsa, hastaneye on dakikalık bir ziyaret için nihayet cesaretini topladığında, bunu Iskowitz'e karşı en ufak bir şefkatle değil, sırf aynada kendi yüzüne bakabilsin diye yapmıştı. Korkudan veya tiksintiden ötürü adamı ziyaret edemeden Iskowitz ölürse, korkaklığından pişmanlık duyabilirdi. Dönüşü olmazdı bunun. Tabansızlığımdan ötürü kendimden nefret ederim, diye düşündü, çevremdekiler de benim ne denli bencil, ne biçim rezil olduğumu iyice anlarlar. Öte yandan, Iskowitz'i ziyaret edersem ve kararlı davranırsam, hem kendi gözümde, hem de başkalarının gözünde daha iyi bir adam olacağım. Sonuç olarak, ziyaretin ardında yatan neden, Iskowitz'in dostluk ve teskin edilme ihtiyacı değildi.

Şimdi öyküde bir dönüm noktasına geldik; çünkü yüzeysellikten söz ediyoruz ve Lenny Mendel'in rekorlar kıran yüzeyselliğinin boyutları yeni yeni ortaya çıkıyor. Soğuk bir salı akşamı (istese de on dakikadan fazla kalamasın diye) saat 19.50'de hastane güvenliğinden ziyaretçi kartını alan Mendel, Meyer Iskowitz'in hastalığın geldiği ileri aşamaya rağmen şaşırtıcı derecede iyi durumda ve yalnız yattığı 1501 numaralı odaya girdi.

"Ne var ne yok Meyer?" dedi Mendel usulca ve yatakla arasına makul bir mesafe koymaya çalıştı.

"Kim o? Mendel? Sen misin Lenny?"

"Çok yoğundum, yoksa daha önce gelirdim

"Zahmetine çok teşekkür ederim. Seni gördüğüme çok sevindim."

"Nasılsın Meyer?"

“Nasıl mıyım? Yeneceğim bu illeti Lenny. Bak görürsün. Bu illeti yeneceğim.”

“Elbette yeneceksin Meyer,” dedi Lenny, gerginlikten çatlayan sesiyle. “Altı ay sonra pokerde hile yapmaya döneceksin. Heh heh, dalga geçiyorum, hiç hile yapmazsın sen.” İyi gidiyor, diye düşündü Lenny, kısa esprilere devam. Ölecek değilmiş gibi davran, diye düşündü Mendel, konuyla ilgili okuduklarını hatırlayarak. Küçücük ve havasız odada, Iskowitz’ten yükselen ve sıcakta çoğalan kanser mikroplarını içine çektiğini hayal etti. “Sana gazete getirdim,” dedi ve elindeki gazeteyi etajere bıraktı.

“Otur, otur. Nereye kaçıyorsun? Daha şimdi geldin,” dedi Meyer sıcakça.

“Kaçmıyorum yahu; hastane kuralları, hastaları rahatsız etmemek için ziyaretlerin kısa tutulmasını gerektiriyor.”

“Bırak yahu,” dedi Meyer.

Sekize kadar muhabbet etmekten kaçarı olmadığını gören Mendel, (çok yaklaştırmadan) bir sandalye çekip poker, spor, gündem maddeleri ve ekonomiye dair konuşmaya çalıştı. Ama lskowitz’in olanca iyimserliğine rağmen buradan sağ çıkamayacağının ağır ve dehşetengiz bilincinin verdiği huzursuzluktan bir türlü kurtulamadı. Terlemeye ve fenalaşmaya başladı. Üzerindeki baskı, zorlama neşe, içini kemiren hastalık hissi ve kendi kırılgan halinin, ölümlülüğünün farkına varmış olmak, kaslarının gerilmesine, ağzının kurumasına yol açtı. Gitmek istiyordu. Saat sekizi beş geçmişti ve henüz çıkmasını isteyen olmamıştı. Ziyaret kuralları gevşekti. Iskowitz yumuşak bir sesle eski günlerden söz ederken sandalyesinde beş dakika daha kıvrandı. Artık bayılacağını hissetmeye başlamıştı. Tam daha fazla katlanamayacağını düşündüğü anda, mucizevi bir olay meydana geldi. Yirmi dört yaşında, sarışın, mavi gözlü, uzun saçlı, olağanüstü güzel yüzlü bir kız olan Hemşire Hill içeri girdi, büyüleyici bir gülümsemeyle gözlerini Lenny Mendel’e dikti ve “ Ziyaret saati sona erdi. Arkadaşınıza veda etmeniz gerek,” dedi. Hayatında bundan daha hoş bir yaratık görmemiş olan Lenny Mendel, o anda âşık oldu. Bu kadar basit. Düşlerindeki kadın nihayet gözlerinin önünde belirmiş bir adam gibi, gözlerini ayıramadı kadından. Mendel’in kalbi, en derin ve köklü özlemlerin dayanılmaz ağırlığıyla sızlıyordu. Filmlerdeki gibi oldu yahu, diye düşündü. Hemşire Hill, gerçekten tapılacak kadındı, ötesi yok. Beyaz üniformasıyla bütün kıvrımları ortadaydı, badem gözleri, dolgun ve kışkırtıcı dudakları vardı. Elmacık kemikleri çıkıktı. Göğüsleri diri ve tam kararındaydı. Bir yandan

yatağı toplayıp diğer yandan Meyer Iskowitz'le şakalaşır, hasta adama içtenlikle şefkat gösterirken sıcacık ve büyüleyici bir sesi vardı. Sonunda yemek tepsisini aldı ve kapıya yöneldi; son anda durup Lenny'ye göz kırptı ve "Gitseniz iyi olur, dinlenmesi lazım," diye fısıldadı.

"Sana hep bu mu bakıyor?" diye sordu Mendel, kız gittikten sonra.

" Hemşire Hill mi? Yeni geldi. Çok neşeli bir kız. Pek seviyorum. Bazıları gibi ekşi suratlı değil. Çok sıcakkanlı. Espri anlayışı da yerinde. Neyse, git artık bari. Seni gördüğüme çok sevindim Lenny."

"Haklısın. Ben de seni gördüğüme sevindim."

Mendel sersemlemiş vaziyette kalktı ve asansöre varmadan Hemşire Hill'e rastlamak umuduyla koridorda yürüdü. Kızı hiçbir yerde bulamayan Mendel, sokağa çıkıp serin havayla ciğerlerini doldurduğunda, onu mutlaka bir daha görmesi gerektiğinden emindi. Hale bak, dedi kendi kendine, Central Park'ın yanından taksiyle geçerken, o kadar oyuncu tanıyorum, manken tanıyorum ama bir genç hemşire, onların topunu geride bırakıyor. Neden konuşmadım onunla? Biraz sohbet etmeliydim. Evli mi acaba? Yüzüğü yoktu, değildir. Meyer'e sormam lazımdı aslında. Gerçi yeni geldiyse o da bilmez… Aklından geçen tüm keşkeleri ortaya döküp büyük bir fırsatı kaçırdığına hayıflandıktan sonra, en azından kızın nerede çalıştığını bildiği ve kendisini toparladığı zaman onu tekrar görmeye gidebileceği düşüncesiyle avundu. Tanıyınca, televizyon dünyasında tanıştığı onca güzel kadın gibi aptal veya sıkıcı olduğunu fark edebileceğini de düşündü. Ama kız hemşire; daha derin, daha insancıl, daha az bencilce kaygıları olabilir. Ya da bir bakmışsın, ruhsuz bir ördek taşıyıcısından başka bir şey değilmiş. Hayır; hayat bu kadar zalim olamaz. Hastanenin kapısında beklemek aklına geldiyse de, vardiyalar değişebileceği için kızın giriş çıkış saatini kaçıracağını düşündü. Hem takip ediyor gibi görünürse kızı korkutabilirdi.

Ertesi gün yine Iskowitz'i ziyaret etti ve gelişinin daha az şüphe çekmesi için yanında *Sporda Başarı Öyküleri* adında bir kitap da getirdi. Iskowitz onu gördüğüne şaşırmış ve sevinmişti ama o gece Hemşire Hill nöbetçi değildi. Caramanulis adında şirret bir kadın içeri girip çıkıyordu. Mendel hayal kırıklığını gizleyemedi ve Iskowitz'in anlattıklarına ilgi gösteriyormuş gibi yapmaya çalıştıysa da beceremedi. Sakinleştirici verilmiş olan Iskowitz, Mendel'in gitmeye can attığını hissetmedi.

Mendel bir sonraki gün geldiğinde, hayallerindeki meleği Iskowitz ile ilgilenirken buldu. Kekeleyerek de olsa biraz sohbet etti ve odadan çıktığında koridorda kızın yanından geçmeyi başardı. Başka bir genç hemşireyle konuşmalarına kulak kabartan Mendel, kızın bir sevgilisi olduğunu ve ertesi gün bir müzikale gideceklerini duyar gibi oldu. Asansörü beklerken umursamaz davranmaya çalışan Mendel, ilişkinin ne kadar ciddi olduğunu anlamaya çalıştıysa da tüm ayrıntıları duyamadı. Kızın nişanlı olduğu izlenimini edindi. Yüzüğü olmamasına rağmen oğlandan "nişanlım" diye söz ettiğini işitmişti. Şevki kırıldı ve kızı, ortak mesleki ilgi alanlarının çok olduğu genç bir doktorun, belki de parlak bir cerrahın yere göğe sığdıramadığı sevgilisi olarak hayal etti. Asansör kapıları kapanırken zemin kata indirebildiği son görüntü, koridorda diğer hemşireyle neşe içinde konuşurken yürüyen Hemşire Hill'in baştan çıkarıcı kırıtması ve koğuşun ölüm sessizliğini parçalayan müzikli kahkahası oldu. Özlem ve tutkuyla yanıp tutuşan Mendel, onu elde etmeliyim, diye düşündü, ve geçmişteki onlarca örneğinin aksine elimden kaçırmamalıyım. Dikkatli hareket etmeliyim. Hep yaptığım gibi aceleci davranmamalıyım. Damdan düşer gibi girmemeliyim. Hakkında daha çok şey öğrenmeliyim. Gerçekten hayal ettiğim kadar harika mı bakalım? Eğer öyleyse, o erkeğe ne kadar bağlı? Bir erkek yoksa bile, benim ne kadar şansım olur? Eğer yalnızsa, kur yapıp onu tavlamamam için hiçbir sebep göremiyorum. Hatta belki bu adamın elinden bile alabilirim. Ama zamana ihtiyacım var. Onu tanımak, üzerinde çalışmak için zaman lazım. Onunla konuşmalıyım, espritüelliğimi ve anlayışlılığımı ona sergilemeliyim. Mendel, bir Medici prensi gibi ellerini ovuşturuyor ve ağzının sularını akıtıyordu. Mantıklı olan, Iskowitz'i ziyarete gittiğimde onunla karşılaşmak ve yavaş yavaş, sıkboğaz etmeden gözüne girmek. Dolaylı hareket etmeliyim. Dayatmacı ve ısrarcı tavrım geçmişte çok başarısızlığa yol açtı. Ölçülü hareket etmeliyim.

Kararını veren Mendel, Iskowitz'i her gün ziyarete geldi. Hasta, bu kadar sevgi dolu ve sadık bir dostu olduğu için çok memnundu. Her gelişinde de değerli ve iyi düşünülmüş bir hediye getirdi. Hemşire Hill'in gözüne girmesini sağlayacak bir hediye. Güzel çiçekler, Tolstoy'un biyografisi (kızın *Anna Karenina*'yı ne kadar çok sevdiğini söylediğini duymuştu), Wordsworth şiirleri, havyar… Iskowitz, bu hediyeler karşısında apışıp kalmıştı. Havyardan nefret ederdi ve Wordsworth'ün adını duymamıştı. Mendel az daha, Hemşire Hill'in bayılacağından emin olduğu bir çift antika küpe getiriyordu ki, kendisine engel oldu.

Aşk sarhoşu olan adam, Iskowitz'in hemşiresiyle sohbet etmek için her fırsatı değerlendiriyordu. Evet, nişanlıydı kız, ama geleceğinden pek emin değildi. Nişanlısı avukattı ama o sanatla daha haşır neşir biriyle evlenmek istiyordu. Nişanlısı Norman, uzun boylu, esmer, yakışıklı bir adamdı; bu tarif, fiziksel açıdan o kadar şanslı olmayan Mendel'i üzmüştü. Mendel, başarılarını ve gözlemlerini, durumu kötüleşen Iskowitz'e, Hemşire Hill'in duyabileceği bir sesle anlatıyordu. Onu etkileyebildiğini hissediyordu ama ne zaman konumu sağlamlaşmış gibi görünse, Norman ile gelecek planları konuşmaya dahil oluyordu. Ne şanslı adam bu Norman, diye düşündü Mendel. Onunla zaman geçiriyor, gülüşüyorlar, plan yapıyorlar, dudak dudağa geliyorlar, sonra adam kızın hemşire üniformasını çıkarıyor, belki hepsini değil… Tanrım, diye iç geçirdi Mendel; yüzünü göğe çevirdi ve sıkıntıyla başını salladı.

"Bu ziyaretler Bay Iskowitz'e nasıl iyi geliyor anlatamam," dedi hemşire bir gün Mendel'e. Güzel gülümsemesi ve parlak gözleriyle Mendel'in aklını başından alıvermişti. "Ailesi yok, arkadaşları da pek zaman ayıramıyor. Tabii bana göre, insanların çoğu, ölümcül bir vakayla zaman geçirecek cesarete veya şefkate sahip değiller. İnsanlar ölüm döşeğindeki hastayı yok sayıyorlar ve onu düşünmek istemiyorlar artık. İşte bu yüzden sizin davranışınız bence… Muhteşem!"

Mendel'in Iskowitz'e bu kadar ilgi göstermesi bir anda duyuldu ve haftalık poker oyununda herkes Mendel'den takdirle söz etti.

"Harika bir iş yapıyorsun," dedi Phil Birnbaum, kağıt oynarlarken. "Meyer, hiç kimsenin senin kadar sık gelmediğini söylüyor, hatta gelirken giyimine özen gösterdiğini bile düşünüyor." Mendel'in aklı o sırada Hemşire Hill'in kalçalarındaydı ve bu görüntü bir türlü gitmiyordu gözlerinin önünden.

"Nasıl peki? Cesur mu hâlâ?" diye sordu Sol Katz.

"Kim cesur mu?" diye sordu Mendel, dalgınca.

"Kim mi? Kimden söz ediyoruz? Zavallı Meyer'den."

"Ha, şey, evet. Çok cesur. Evet," dedi Mendel, elinde ful olduğunun bile farkına varmayarak.

Haftalar geçtikçe, Iskowitz eriyip gitti. Bir keresinde, iyice zayıf düşmüşken, tepesinde dikilmekte olan Mendel'e baktı ve, "Seni çok seviyorum Lenny. Sahiden çok," dedi. Mendel, Meyer'in uzattığı elini aldı

ve, “Sağol Meyer. Baksana, Hemşire Hill geldi mi bugün? Ha? Biraz yüksek sesle konuşur musun, duyamıyorum,” dedi. Iskowitz halsizce başını salladı. “Ya,” dedi Mendel, “ne konuştunuz peki? Benim adım geçti mi?”

Mendel tabii Hemşire Hill’e yönelik hiçbir hareket yapamıyordu çünkü kızın bu kadar sık ziyaretin altında Meyer Iskowitz’i görmek dışında en ufak bir amaç olduğunu sezmeyi bırakın, hayal etmesini bile göze alamıyordu.

Bazen hasta, ölüm döşeğinde olmasının getirdiği filozofça bir aydınlanmayla, tuhaf şeyler söylerdi: “Buradayız ama niye geldiğimizi bilmiyoruz. Ne olduğumuzu anlamadan gidiyoruz. Önemli olan, anın keyfini sürmek. Yaşamak, mutlu olmaktır. Ama ben Tanrı’ya inanıyorum ve çevreme baktığımda, pencereden giren güneş ışığını veya geceleri göz kırpan yıldızları gördüğümde, onun daha büyük planları olduğunu ve iyi şeyler tasarladığını biliyorum.”

“Ya, ya,” diye cevaplardı Mendel. “Hemşire Hill’den ne haber? Norman’la görüşüyor mu hâlâ? Sana sorduğum şeyleri öğrenebildin mi? Yarın testlerini yapmaya geldiklerinde bir fırsatını bulabilirsen öğren.”

Iskowitz, yağmurlu bir nisan günü hayatını kaybetti. Son nefesini vermeden önce yine Mendel’i çok sevdiğini ve son aylarda ona gösterdiği yakın ilginin, hayatı boyunca herhangi bir insanla yaşadığı en derin ve en dokunaklı deneyim olduğunu dile getirdi. İki hafta sonra, Hemşire Hill ve Norman ayrıldı ve Mendel kızla çıkmaya başladı. Bir yıl süren ilişkilerinin ardından kendi yollarına gittiler.

“İlginç bir öyküymüş,” dedi Moscowitz, Lenny Mendel’in yüzeyselliğinin öyküsünü anlatan Koppelman sözünü bitirdiğinde. “Bazı insanların ciğerinin beş para etmediği ortada işte.”

“Ben öyle düşünmüyorum,” dedi Jake Fishbein. “Hem de hiç. Bu bence, bir kadına duyulan aşkın, insanın ölüm korkusunu bile bir süreliğine de olsa yenebileceğini gösteriyor.”

“Ne diyorsunuz siz yahu?’’ diye araya girdi Abe Trochman. “Bu öykünün ana fikri, ölüm döşeğindeki bir adamın, arkadaşının bir kadına duyduğu büyük aşktan yarar görmesidir.”

“Ama arkadaş değillerdi,” diye itiraz etti Lupowitz. “Mendel sadece zorunluluktan gitmişti. Daha sonra da kendi çıkarları için gitmeyi sürdürdü.”

“Ne farkı var ki?” diye sordu Trochman. “Iskowitz’e yoldaş oldu. Rahat öldü. Bu Mendel’in hemşireye duyduğu şehvetten dolayıysa ne olmuş?”

“Şehvet mi? O da nereden çıktı? Mendel çok yüzeysel bir adam olsa da hayatında ilk kez âşık oluyordu.”

“Yahu ne fark eder?” dedi Bursky. “Ne diye kıssadan hisse çıkarmaya çalışıyorsunuz? Dinledik bitti işte. Eğlenceli bir anekdottu. Hadi sipariş verelim.”

Soru

(Aşağıda, Abraham Lincoln’ın hayatında meydana gelmiş bir olaya dayalı tek perdelik bir oyun bulunmaktadır. Olay doğru olabilir de, olmayabilir de. Şu var ki, bunları yazarken çok yorgundum.)

I

(Lincoln, basın sekreteri George Jennings’i çocuksu bir heyecanla odaya çağırır.)

Jennings: Beni çağırtmışsınız Bay Lincoln.

Lincoln: Evet Jennings. Gel, otur lütfen.

Jennings: Buyurun Sayın Başkan.

Lincoln: *(Sırıtmasına hakim olamaz.)* Bir fikrimi paylaşmak istiyorum.

Jennings: Tabii efendim.

Lincoln: Bir daha basın mensubu beylerle toplantı yaptığımızda…

Jennings: Evet efendim.

Lincoln: Sorulara geçtiğimizde…

Jennings: Evet Sayın Başkan…

Lincoln: Sen elini kaldıracaksın ve bana şöyle soracaksın: Sayın Başkan, sizce bir insanın bacakları ne uzunlukta olmalıdır?

Jennings: Pardon efendim?

Lincoln: Bana, bir insanın bacaklarının ne uzunlukta olması gerektiğini düşündüğümü soracaksın.

Jennings: Nedenini sorabilir miyim efendim?

Lincoln: Neden mi? Çünkü çok iyi bir cevabım var.

Jennings: Öyle mi efendim?

Lincoln: Yere değecek kadar.

Jennings: Af buyurun?

Lincoln: Yere değecek kadar. Cevap bu. Anladın mı? Bir insanın bacakları ne uzunlukta olmalı? Yere değecek kadar!

Jennings: Anlıyorum.

Lincoln: Komik değil mi sence?

Jennings: Açık fikrimi söyleyebilir miyim Başkanım?

Lincoln: *(Sinirli)* Bugün herkes çok güldü ama.

Jennings: Sahi mi?

Lincoln: Kesinlikle. Bazı arkadaşlarımla kabinedeydim ve bir adam bu soruyu sordu, ben de cevabı yapıştırdım, millet yerlere yattı gülmekten.

Jennings: Bu sorunun size ne bağlamda sorulduğunu sormamda bir sakınca var mı Sayın Başkan?

Lincoln: Anlayamadım.

Jennings: Anatomi mi tartışıyordunuz? Adam bir cerrah veya heykeltıraş mıydı?

Lincoln: Ee, ne bileyim, yok herhalde. Yok canım. Çiftçi filandı galiba.

Jennings: Peki neden sormuş bunu?

Lincoln: Bilmem ki… Tek bildiğim, benimle acilen görüşmek isteyen bir adam olduğu.

Jennings: *(Kaygılı)* Anlıyorum.

Lincoln: Ne oldu Jennings, yüzün sarardı?

Jennings: Çok tuhaf bir soru da…

Lincoln: Evet, ama iyi güldük. Taşı gediğine koydum.

Jennings: Buna kimsenin itirazı yok efendim.

Lincoln: Hem de nasıl güldük… Bütün kabine yerlere yattı.

Jennings: Adam sonra bir şey söyledi mi?

Lincoln: Teşekkür edip çıktı.

Jennings: Bunu neden sorduğunu öğrenmek istemediniz mi?

Lincoln: Doğrusunu istersen ben cevabımdan çok memnun kaldım. Yere değecek kadar. Bir anda söyleyiverdim. Hiç düşünmeden.

Jennings: Anladım efendim, anladım. Bu olay genel olarak beni endişelendirdi de…

II

(Lincoln ve Mary Todd, gece yarısı yatak odalarmdadırlar.

Mary yataktadır, Lincoln gergince volta atıyordur.)

Mary: Yatsana artık Abe. Neyin var?

Lincoln: Bugünkü adam… Sorduğu soru… Aklımdan çıkmıyor. Jennings içime bir kurt düşürdü.

Mary: Unut artık Abe.

Lincoln: Unutmak istiyorum Mary. İstemiyorum mu sanıyorsun? Ama o ürkütücü gözler… Yalvaran bakışlar… Ne yol açmış olabilir buna Bir içki alacağım.

Mary: Hayır, Abe.

Lincoln: Evet.

Mary: Hayır dedim! Son zamanlarda çok huzursuzsun. Şu iç savaş da bitemedi ki!

Lincoln: Savaştan değil. Bana soru soran bir insana cevap vermedim. Hazırcevaplıkla milleti güldüreyim dedim. Kabinedekiler kahkaha atacak diye karmaşık bir konuyu deşmekten kaçındım. Zaten nefret ediyorlar benden.

Mary: Seni seviyorlar Abe.

Lincoln: Çok kibirliyim. Ama yine de iyi laf oturttum.

Mary: Katılıyorum. Çok zekice bir cevaptı. Gövdesine değecek kadar.

Lincoln: Yere değecek kadar.

Mary: Hayır, benim dediğim gibi söyledin.

Lincoln: Hayır. O hiç komik değil ki!

Mary: Bana göre çok daha komik.

Lincoln: Bu mu daha komik?

Mary: Kesinlikle.

Lincoln: Senin ağzından çıkanı kulağın duymuyor Mary.

Mary: Bacakların yerden gövdeye yükselmesi geliyor da aklıma…

Lincoln: Yeter artık! Konuyu kapatabilir miyiz? Burbon nerde?

Mary: *(Şişeyi saklayarak)* Hayır Abe. Bu gece içmeyeceksin. İzin vermiyorum.

Lincoln: Bize ne oldu Mary? Ne çok eğlenirdik eskiden…

Mary: *(Şefkatle)* Gel yanıma Abe. Bak, dolunay var. Tıpkı tanıştığımız gecedeki gibi.

Lincoln: Hayır Mary. Tanıştığımız gece yeni ay vardı.

Mary: . Dolunaydı.

Lincoln: Yeni aydı.

Mary: Dolunaydı.

Lincoln: Takvime bakacağım.

Mary: Aman tamam, vazgeçtim!

Lincoln: Özür dilerim.

Mary: Soru mu var hâlâ aklında? Bacak sorusu. Ondan mı?

Lincoln: Ne demek istedi acaba?

III

(Will Haines ve karısının kulübesi. Haines, uzun bir yolculuğun ardından içeri girer. Alice elindeki örgü işini bırakıp adama koşar)

Alice: Sordun mu ona? Andrew'u affetti mi?

Will: *(Çok dalgınca)* Büyük bir sersemlik ettim, Alice.

Alice: *(Sertçe)* Ne? Bana oğlumuzu affetmiyor deme!

Will: Soramadım.

Alice: Ne? Soramadın mı?

Will: Ne oldu bana bilmiyorum. Karşımda Amerika Birleşik Devletleri Başkanı, yanında önemli insanlar. Kabinesi, dostları… Derken biri, Bay Lincoln, dedi, bu adam sizinle konuşmak için bütün gün at binmiş. Bir soru

soracakmış. Yol boyunca kafamda tekrarlamıştım soruyu. “Sayın Başkan Hazretleri, oğlumuz Andrew bir kusur işlemiş. Nöbette uyuyakalmanın ne ciddi bir kabahat olduğunu biliyorum ama genç bir adamı bu yüzden idam etmek insanlığa sığar mı? Cezasını affedemez misiniz Sayın Başkanım?”

Alice: Tam da böyle sorman gerekiyordu.

Will: Ama niyeyse, onca insanın bakışları altında, Başkan bana, “Evet, sorunuz nedir?” diye sorduğunda, ben dönüp “Bay Lincoln, sizce bir insanın bacakları ne uzunlukta olmalıdır?” dedim.

Alice: Ne?

Will: Doğru duydun. Bunu sordum. Neden böyle bir laf ettiğimi sorma. Bir insanın bacakları ne uzunlukta olmalıymış…

Alice: Nasıl bir soru bu böyle?

Will: Dedim ya, bilmiyorum.

Alice: Bacakları… Ne uzunlukta…

Will: Bağışla beni Alice.

Alice: Bir insanın bacakları ne uzunlukta olmalıdır? Duyduğum en saçma soru bu.

Will: Biliyorum, biliyorum. Hatırlatıp durma.

Alice: İyi de, niye bacak uzunluğu? Bacak seni ilgilendiren özel bir konu değil ki!

Will: Söyleyecek bir söz bulmaya çalışıyordum. Kafamdaki her şey uçup gitmişti. Saniyelerin geçtiğini hissediyordum. Nutkum tutulmuş gibi görünmek istemedim.

Alice: Bay Lincoln bir şey dedi mi? Cevap verdi mi?

Will: Verdi. Yere değecek kadar, dedi.

Alice: Yere değecek kadar mı? Bu ne demek ki şimdi?

Will: Kim bilir? Ama herkes çok güldü. Tabii o adamlar en bayat espriye bile gülmeye şartlanmış.

Alice: *(Birden yüzü değişir)* Belki de Andrew’un affedilmesini istemiyorsun!

Will: Ne?

Alice: Belki içinden, oğlumuzun cezasının hafifletilmesi geçmiyor. Belki onu kıskanıyorsun!

Will: Delirdin mi sen? Ben! Ben, oğlumu kıskanacağım!

Alice: Niye kıskanmayasın? Senden güçlü. Baltayı, kazmayı, küreği senden iyi kullanıyor. Toprağın dilinden, tanıdığım tüm erkeklerden daha çok anlıyor.

Will: Kes! Kes!

Alice: Kabul et William, berbat bir çiftçisin sen.

Will: *(Panikle titreyerek)* Evet, kabul ediyorum! Çiftçilikten nefret ediyorum! Bütün tohumlar aynı bana! Hele toprak! Tozu humustan ayırt edemem ben! Ama siz yok musunuz? En iyi okullarda okumuş Doğulular… Gülersiniz bana. Küçümsersiniz beni. Şalgam ekerim, mısır çıkar. Bu, insanı incitmez mi sanıyorsun?

Alice: Tohum torbalarını bir ufak sopaya bağlasan, ne ektiğini bileceksin.

Will: Ölmek istiyorum! Her şey kötüye gidiyor!

(O anda kapı çalar ve Alice açtığında, Abraham Lincoln ile karşılaşır. Bitkindir ve gözleri kıpkırmızıdır)

Lincoln: Bay Haines?

Will: Başkan Lincoln …

Lincoln: O soru…

Will: Biliyorum, biliyorum. Ne büyük aptallık ettim. O kadar heyecanlandım ki, ağzımdan ancak bu çıktı.

(Haines ağlayarak dizlerinin üstüne çöker. Lincoln da ağlıyordur.)

Lincoln: Haklıydım o zaman. Anlamsız bir soruydu.

Will: Evet, evet. Affedin beni.

Lincoln: *(Salya sümük ağlamaktadır)* Affediyorum, affediyorum. Kalkın. Ayağa kalkın. Oğlunuzu da affedeceğim. Hata yapan tüm erkek çocukları da affedilecek. *(Haines ailesini kollarıyla sarar.)* Sorduğunuz saçma soru, hayatımı gözden geçirmemi sağladı. Bunun için size teşekkür ediyorum ve sizi seviyorum.

Alice: Biz de hayatımızı değerlendirdik Abe. Abe dememde bir sakınca var mıydı?

Lincoln: Hayır, olur mu hiç? Yiyecek bir şeyler var mı? Bu kadar yol geldim, bari bir şeyler ikram edin.

(Ekmeği bölüp peyniri keserlerken perde iner.)

Fabrizio's:

Eleştiri ve Tepkiler

(En seçkin yemek eleştirmenlerimizden Fabian Plotnick'in, İkinci Cadde'deki Fabrizio's Villa Nova Restaurant hakkında düşünce dergilerinden birinde yayınlanan eleştirisi ve âdet olduğu üzere buna verilen bazı derinlikli tepkilerden oluşmaktadır)

İtalyan Yeni Gerçekçi Nişasta akımının bir ifadesi olarak makarna, Fabrizio's şefi Mario Spinelli tarafından çok iyi anlaşılmıştır. Hamurunu yavaşça yoğurur Spinelli. Ağızlarının suyu akarak bekleyen müşteriler arasında gerilime yol açar. Neredeyse kötücül bir muziplik ve acayiplik taşıyan fettuccinesi, bu ürünü toplumsal değişimin bir aracı olarak kullandığı hepimizce bilinen Barzino'ya çok şey borçludur. Fark şudur: Barzino'da müşteri beyaz fettuccine beklemeye yönlendirilir ve bunu elde eder. Fabrizio'da ise yeşil fettuccine gelir. Neden? Keyfi bir davranışa benziyor bu. Müşteri olarak biz bu değişime hazır değiliz. Dolayısıyla bu yeşil makarna hoşumuza gitmiyor. Şefin amaçlamadığı bir biçimde hayal kırıklığına yol açıyor. Öte yandan linguine alabildiğine lezzetli ve hiç didaktik değil. İçinde yaygın bir Marksist eğilim olduğu belli, ancak sosu bunu gizliyor. Uzun yıllar ateşli bir İtalyan komünisti olan Spinelli, Marksist düşüncesini hissedilmez bir biçimde tortelliniye karıştırarak benimsetmeyi başarmıştı.

Yemeğe başladığım antre ilk başta hedefsiz gelmişti ama ançüezlere odaklandıkça amacını çözmeye başladım. Spinelli, hayatın tümünün bu antrede gizli olduğunu mu söylemek istiyordu? Siyah zeytinler, ölümlülüğün dayanılmaz bir hatırlatıcısı mıydı? Öyleyse, kereviz neredeydi? Özellikle mi konmamıştı? Jacobelli'de antre sadece kerevizden oluşur. Ama Jacobelli, aşırı uçlarda dolaşır. Dikkatimizi, hayatın anlamsızlığına çekmek ister. Hazırladığı karides kokteylini kim unutabilir? Sarmısağa bulanmış dört karides, tabakta öyle bir yatırılmıştır ki, Vietnam meselesi hakkında belki yüzlerce kitaptan çok şey anlatır. Ne büyük ses

getirmişti zamanında! Şimdi ise, Gino Finochi'nin (Gino's Vesuvio Restaurant) bir seksen uzunluğunda bir süt danası dilimine tutturduğu bir parça siyah şifonla hazırladığı Yumuşak Fileminyon'unun yanında çocuk işi gibi kalıyor. (Finochi, tavuk ve balığa kıyasla süt danasıyla her zaman daha iyi çalışır ve *Time* dergisinin Robert Rauschenberg üzerine yaptığı sayıda Finochi'ye değinmemesi, akıl almaz bir ihmal olmuştur.) Bu avangard şeflerin aksine Spinelli, bu kadar ileri gitmez. Katlı dondurmasında yaptığı gibi hep tereddüt eder ve sonunda erimiş halde sunar. Spinelli'nin tarzında, özellikle de Spaghetti Vongole uygulamasında hep bir deneysellik söz konusu olmuştur. (Psikanalize başlamadan önce, kabuklular Spinelli için büyük korku kaynağıydı. Bunları açmaya dayanamazdı, açıp içlerine baktığında ise bayılırdı. Vongole üzerine yaptığı ilk çalışmalar, "kabuklu benzerleri" üzerine kuruluydu. Yerfıstığı, zeytin ve hastaneye kaldırılmadan hemen öncesinde küçük silgiler kullanmıştı.)

Fabrizio'daki en güzel hoşluklardan biri, Spinelli'nin hazırladığı Parma Usulü Kemiksiz Tavuk. Yemeğin adı büyük bir ironi barındırıyor; çünkü Spinelli, hayatın hızla ve özensizce tüketilmemesine dikkat çekmek istercesine, tavuğun içine fazladan kemikler sokuşturmuş. Ağızdan sürekli kemik çıkarılması ve bunların tabağa bırakılması, yemeğe ürkütücü bir ses katıyor. İnsanın aklına, Spinelli'nin aşçılığında sık sık ortaya çıkan Webern geliyor mutlaka. Stravinsky hakkında yazan Robert Craft, Schoenberg'in Spinelli'nin salataları üzerindeki ve Spinelli'nin de Stravinsky'nin Re Minör Keman Konçertosu üzerindeki etkisine değinir. Öyle ki, sebze çorbası, ahenksizliğe mükemmel bir örnektir. Küçük doğranmış çeşitli sebzeler içeren bu çorbayı içen müşteri, ağzından sürekli ses çıkarmak durumundadır. Bu sesler belirli kalıplar halinde ve sıralı düzende tekrarlanır. Fabrizio'da bulunduğum ilk gece, genç bir çocuk ve şişman bir adamın karşılıklı çorba içmeleri öyle büyük bir heyecan uyandırmıştı ki, dakikalarca ayakta alkışlanmışlardı. Tatlı olarak aldığımız tortoni, bana Leibniz'in olağanüstü tespitini hatırlattı: "Monad'ların penceresi yoktur." Ne kadar yerinde! Fabrizio'nun fiyatları ise, bir defasında Hannah Arendt'in bana dediği gibi, "tarihsel açıdan kaçınılmaz olmaksızın makul." Buna katılıyorum.

Sayın Editör,

Fabian Plotnick'in Fabrizio's Villa Nova Restaurant'a dairyazısı, son derece haklı ve anlaşılır eleştirilerle dolu. Derinlemesine analizinden eksik

olan tek nokta, Fabrizio’nun bir aile işletmesi olmasına rağmen, klasik çekirdek İtalyan ailesi yapısına uymaması. İlginçtir ki, Sanayi Devrimi öncesi orta sınıf Gal madencilerinin hanelerine benziyor daha ziyade. Fabrizio’nun eşi ve çocuklarıyla ilişkileri kapitalist ve akran grubu odaklıdır. Çalışanların cinsel görenekleri ise Victoria dönemini çağrıştırmaktadır; özellikle kasada duran kızın. Çalışma koşulları ise erken dönem İngiltere fabrikalarının sorunlarını yansıtıyor ve garsonlar günde sekiz-on saat hizmet verirken güvenlik standartlarına uymayan peçeteler kullanmak zorundalar.

Dove Rapkin

Sayın Editör,

Fabian Plotnick, Villa Nova eleştirisinde fiyatlar için “makul” demiştir. Sormak lazım, acaba kendisi Eliot’ın Dört Kuartet’ine de makul der mi? Eliot’ın bu eseriyle Logos öğretisinin daha ilkel bir aşamasına dönmesi, dünyada daha içkin bir gerekçeye sahip olabilir, ama tavuk tetrazzini sekiz buçuk dolar olur mu yahu? Katolik bağlamda bile anlamsız bir hareket. Bay Plotnick’in *Encounter* dergisinde (2/58) yayımlanan “Eliot, Reenkarnasyon ve Midye Çorbası” makalesini okumasını salık veririm.

Eino Shmeederer

Sayın Editör,

Bay Plotnick’in Mario Spinelli’nin fettuccinesini tartışırken dikkate almadığı, porsiyonların miktarı, daha doğrusu, makarna tanelerinin adedi. Tek sayılı tanelerin adedi, tek sayılı ve çift sayılı tanelerin adetlerinin toplamına eşit. (Paradoks olduğu çok açık.) Bu mantık dilbilimsel açıdan da çöküyor ve Bay Plotnick’in “fettuccine” kelimesini doğru kullanamamasına yol açıyor. Fettuccine, bir simge haline geliyor. Açıklamak gerekirse, fettuccine x olsun diyelim. Şu halde, $a=x/b$ (b, herhangi bir antrenin yarısına eşit bir sabit değerdir). Bu mantığa göre, fettuccine eşittir linguine dememiz gerekir. Ne anlamsız! Bu yargıyı, “Fettuccine çok lezzetliydi,” olarak ifade etmek mümkün değildir. Bunun yerine, “Fettuccine ve linguine, rigatoni değildir,” dememiz gereklidir. Gödel’in defalarca dile getirdiği gibi, “Yemeden önce her şeyi mantıksal kalkülüse çevirmemiz şarttır.”

Profesör Word Babcocke

Massachusetts Teknik Üniversitesi

Sayın Editör,

Bay Fabian Plotnick'in Fabrizio's Villa Nova hakkındaki eleştirisini ilgiyle okudum ve bunu da güncel revizyonist tarihçiliğin insanın kanını donduran bir örneği olarak değerlendirdim. Fabrizio'nun Stalin devrindeki en acımasız tasfiye hamlelerinde bile işletmesini açık tutmakla kalmayıp daha fazla masa alacak şekilde genişlettiğini ne çabuk unuttuk!

Bu sırada kimse Sovyetlerin siyasi baskıcılığı üzerine ağzını açmıyordu. Hatta, Sovyet Muhaliflerine Özgürlük Komitesi, Ruslar ünlü Troçkist atıştırmalık şefi Grigor Tomşinskiy'i serbest bırakana dek Fabrizio'nun gnocchi yemeklerini menüden çıkarmasını istediğinde, Fabrizio bunu reddetmişti. Tomşinskiy o tarihe kadar on bin sayfayı aşkın yemek tarifi derlemişti ama bunların tümüne NKVD el koydu.

Sovyet mahkemesinin Tomşinskiy'i kürek cezasına çarptırmasının ardında, "Reşit olmayan bir kimsenin mide yanmasına yataklık etmek," gibi gülünç bir bahane vardır. Fabrizio'daki sözde aydınlar neredeydi o zaman? Vestiyerdeki kız Tina, Sovyetler Birliği'ndeki tüm vestiyer görevlileri evlerinden uzaklaştırılıp Stalinci serserilerin kıyafetlerini asmak zorunda bırakıldığında, sesini yükseltmek için hiçbir şey yapmadı. Unutmayalım ki, onlarca Sovyet fizikçisi oburluk suçlamasıyla hapse atıldığında, birçok lokanta bu durumu protesto etmek için kepenk kapattı ama Fabrizio normal servisine devam etmekle kalmayıp yemekten sonra nane şekeri sunma uygulamasına geçti. Otuzlarda Fabrizio'da yemek yediğimde, lokantanın, makarna sipariş eden masum müşterilere blinçiki yediren azılı bir Stalinci yatağı olduğunu görmüştüm. Müşterilerin mutfakta neler olup bittiğini bilmediklerini ileri sürmek, saçmalıktır. İnsan salyangoz ısmarladığı halde önüne blini getirilince ne döndüğünü anlamaz mı? Doğrusu şu ki, aydınlar bu durumu görmezden gelmeyi yeğlediler. Bir defasında lokantaya birlikte gittiğim Profesör Gideon Cheops, borşç, tavuk kievski ve helvadan oluşan bir Rus yemeğini gövdeye indirdikten sonra, gözümün içine bakıp "Spagetti nefismiş, değil mi?" demişti.

Profesör Quincy Mondragon

New York Üniversitesi

Fabian Plotnick'in Cevabı:

Bay Shmeederer, lokanta fiyatlarını da, Eliot'ın Dört Kuartet'ini de bilmediğini sergilemiştir. Eliot, lezzetli bir tavuk tetrazzini için yedi buçuk

dolar ödemeyi *(Partisan* Review'dan alıntıyla), "Olmayacak iş değil," şeklinde yorumlamıştır. Ayrıca, "Kuru Havuz" adlı eserinde de bu düşünceyi, aynen bu kelimelerle olmasa da, Krişna'ya atfetmiştir.

Dove Rapkin'e çekirdek aile hakkındaki bilgileri, Profesör Babcocke'a ise mükemmel dilbilim analizi için teşekkür ederim. Ancak Babcocke'un denklemine katılmadığımı belirtmek ve bunun yerine aşağıdaki modeli öne sürmek isterim:

(a) Bazı makarnalar linguinedir.

(b) Tüm linguineler spagetti değildir.

(c) Hiçbir spagetti makarna değildir; dolayısıyla tüm spagettiler linguinedir.

Wittgenstein bu modeli Tanrı'nın varlığını kanıtlamak için kullanmış, ardından Bertrand Russell aynı modeli Tanrı'nın sadece var olduğunu değil, Wittgenstein'ı çok ufak tefek bulduğunu da kanıtlamakta kullanmıştır.

Son olarak Profesör Mondragon'un yorumuna değinmek istiyorum. Spinelli'nin 1930'larda Fabrizio'nun mutfağında çalıştığı, hatta belki gereğinden uzun çalıştığı doğrudur. Ancak unutmamak gerekir ki, aynı kişi, Amerikan Karşıtı Eylemler Komitesi tarafından menüdeki "Prosciutto ve kavun" yemeğinin adını, siyasi açıdan daha tehlikesiz olan "Prosciutto ve incir" şeklinde değiştirmesi yönünde baskı gördüğünde, olayı Yüksek Mahkeme'ye taşımış ve davanın sonunda aldırdığı içtihat kararıyla, İştiha Verici Taamın Muhafaza-ı Tammına Dair Kanun'un yasalaşmasını sağlamıştır.

Ceza

Connie Chasen'ın, ona karşı duyduğum ölümcül çekime karşılık vermiş olması, Batı Central Park'ın tarihinde görülmemiş bir mucizeydi. Uzun boyu, sarı saçları, çıkık elmacık-kemikleri, oyunculuğu, akademisyenliği, baştan çıkarıcılığı, dönüşü mümkün olmayan yabancılaşmışlığı, ancak vücut kıvrımlarının çağrıştırdığı şehvetli ve nemli erotizmin gölgesinde kalan hırçın ve kıvrak zekasıyla, partideki her genç adamın değişmez boy hedefi konumundaydı. Onun beni, yani kavruk, uzun burunlu, yirmi dört yaşında çiçeği burnunda bir oyun yazarı ve mızmız Harold Cohen'i seçmesi, bir batında sekiz çocuk doğurmak gibi, imkânsıza yakın bir olaydı.

Doğrudur; tek cümlelik bir açılışla insanın ilgisini çekebilir, sonrasında çok geniş bir konu yelpazesinde uzun süre konuşmayı sürdürebilirim; ama bu her bakımdan kusursuz serap veya hayalin benim orta halli yeteneklerime bu kadar hızlı ve tümüyle yönelmiş olması beni şaşırtmıştı.

"Bayıldım sana," demişti, bir kitaplığa yaslanarak atıştırmalıklar eşliğinde ateşli konuşmalarla geçirdiğimiz bir saatten sonra. "Umarım ararsın beni."

‘‘Aramak mı? Ben şimdi seninle eve gitmek isterim aslında."

"Ne güzel," dedi cilveli bir gülücükle, ‘‘Aslına bakarsan seni etkileyemediğimi düşünüyordum."

Kan, damarlarımdan ismi lazım olmayan bir menzile doğru şiddetle akarken, umursamaz bir tavır takınmaya çalıştım. Üstelik yüzüm kızarmıştı; eski alışkanlık.

"Bence bomba gibisin," diyerek yüzünün daha da aydınlanmasını sağladım. Aslında böyle çabuk kabul edilmeye hazırlıksızdım. Üzüm suyundan ileri gelen kibri, önümüzdeki günlerin yolunu yapmak için kullanıyordum. Böylece, olası bir ikinci buluşmanın ardından odaya geçme teklifinde bulunacak olursam, bu büyük bir sürpriz gibi algılanmayacak ve trajedi temeli üzerine kurulu bir platonik bağı yerle bir etmeyecekti. Ama ne kadar ihtiyatlı, suçluluk içinde ve evhamlı olsam da, bu gece benim gecemdi. Connie Chasen ve ben, birbirimize inkar edilemeyecek bir çekim duyuyorduk ve sadece bir saat sonra, keten çarşafları oraya buraya savurarak, insan tutkusunun absürt koreografisini şaşmaz bir duygusal bağlılıkla icra ediyorduk. Yaşadığım en erotik ve tatmin edici seks deneyimiydi. Olaydan sonra kız kollarımda gevşemiş ve doymuş bir halde yatarken, kaderin benden nasıl intikam alacağını merak etmeye başladım. Kör mü olacaktım? Kötürüm mü kalacaktım? Evrenin uyumlu döngüsünü sürdürebilmesi için Harold Cohen'in ne gibi bir amansız bedel ödemesi gerekecekti? Bunları bir bir anlatacağım.

Sonraki dört haftada bir hayal kırıklığı olmadı. Connie ve ben birbirimizi tanıdık ve her yeni keşiften şaşkınlıkla karışık büyük mutluluk duyduk. Kıvrak, heyecan verici ve duyarlı olduğunu öğrendim. Hayal gücü verimli, referansları çok entelektüel ve çeşitliydi. Novalis'i tartışabilir, Rig-Veda'dan alıntılar yapabilirdi. Cole Porter'ın tüm şarkılarının sözlerini ezbere biliyordu. Yatakta sınır tanımıyordu ve deneylere açıktı; toplumumuzun henüz hazır olmadığı türden bir insandı işte. Bir kusurunu

bulmak için kılı kırk yarmak gerekiyordu. Evet, biraz fevri bir kadındı. Lokantada ısmarladığı yemeğin mutlaka değiştirilmesini istiyor, bunu da illa ki yemeğin yarısını geçtikten sonra yapıyordu. Bunun garsona da, aşçıya da haksızlık olduğunu söylediğimde bana sinirlenmesi şarttı. Ayrıca günaşırı rejim değiştiriyordu; birine tüm kalbiyle bağlandıktan iki gün sonra, yeni ve daha moda bir kilo verme programı uğruna eskisini terk ediveriyordu.

Kilolu olmaya yakın bile değildi üstelik. Bilakis, vücut hatlarını gören *Vogue* kapak kızları hasetlerinden çatlardı. Ama Franz Kafka'nınkini aratmayan bir aşağılık kompleksi, onu hummalı ve sarsıcı özeleştiri krizlerine sokuyordu. Onu dinleyecek olursanız, sersem zavallının tekiydi, Çehov'a niyetlenmek şöyle dursun, tiyatroda herhangi bir rol üstlenecek kadar bile yetenek kırıntısına sahip değildi. Onu yüreklendirme çabalarım iyi kötü sonuç veriyordu, ben de durmaksızın yükleniyordum. Ama biliyordum ki, onu ne kadar arzuladığım, beynine ve vücuduna duyduğum takıntılı aşktan belli olmasaydı, ne kadar konuşursam konuşayım kâr etmezdi.

Güvensizliğin şahikasına, altı hafta süren harika bir aşkın sonunda ulaştık. Ailesi Connecticut'taki evlerinde bir mangal partisi veriyordu ve ben de sonunda onlarla tanışacaktım.

"Babam harika bir insandır," dedi tapınırcasına, "çok da yakışıklıdır. Annem de çok güzeldir. Ya seninkiler?"

"Güzel olduklarını söyleyemem," diye bir itirafta bulundum. Aslında ailemin dış görünüşünü bundan da beter buluyor, hele anne tarafımdaki akrabaları, deney tüpünde yetiştirilmiş birtakım mahluklara benzetiyordum. Ailemi şiddetle eleştirirdim; birbirimizle sürekli dalga geçer, kavga ederdik. Ama yakındık. Ailemin hiçbir bireyinden ömrüm boyunca tek iltifat duymamıştım. Aslına bakarsanız, Tanrı bir gün İbrahim Peygamber'i Ur kentine gönderdiğinden beri, tek güzel söz edilmemişti bizimkilerde herhalde.

''Bizimkiler hiç kavga etmez," dedi. "İçerler, ama hep çok kibardırlar. Danny de çok hoştur." Erkek kardeşiydi. "Tuhaftır ama tatlı bir çocuktur. Besteler yapar."

"Onlarla tanışmak için sabırsızlanıyorum."

"Umarım kız kardeşim Lindsay'ye takılmazsın ama."

“Yok canım.”

“Benden iki yaş küçüktür ve acayip parlak ve seksi bir kızdır. Herkes ona deli oluyor.”

“Etkilendim,” dedim. Connie yüzümü okşadı.

Yarı şaka yarı ciddi “Onu benden çok beğenmezsin umarım,” diyerek korkusunu zarif bir biçimde dile getirdi.

“Sen hiç merak etme,” diye temin ettim onu.

“Sahi mi? Söz mü?”

“Aranızda kıskançlık mı var?”

“Hayır, birbirimizi çok severiz. Ama melek yüzlü, yuvarlak hatlı bir kızdır. Anneme benzemiş. Zekası ve espri anlayışı da cabası.”

“Çok güzelsin,” dedim ve öptüm onu. Ama itiraf etmeliyim ki, yirmi bir yaşındaki Lindsay Chasen’ın hayali o gün aklımdan gitmek bilmedi. Gerçekten dediği gibi harika bir çocuk çıkarsa ne yaparım Tanrım, diye düşündüm. Ya gerçekten Connie’nin anlattığı kadar dayanılmazsa? Vurulmaz mıyım acaba? Lindsay adında (adı bile güzel!) Connecticut’lı bir beyaz Anglosakson Protestan’ın tatlı kokusu ve çınlayan kahkahası, bu tutulmuş ama henüz bağlanmamış gözleri Connie’den başkasına, yeni bir heyecana çevirir miydi? Connie’yi altı haftadır tanıyordum ve onunla çok güzel zaman geçirmekle birlikte, aklımı başımdan alacak kadar aşka kapılmamıştım henüz. Öte yandan, son altı haftanın su gibi akmasını sağlayan baş döndürücü kahkaha ve şehvet fırtınasında bir dalgalanma yaratmak için, Lindsay’nin sahiden de benzersiz bir varlık olması gerekliydi.

O gece Connie ile seviştim ama rüyama Lindsay girdi. Film yıldızı yüzlü, prenses zarafetinde, gencecik üniversite öğrencisi Lindsay… Huzursuz tavşan uykularından sonra, gecenin bir yarısı, heyecan ve endişeyle uyandım.

Sabahleyin fantezilerim biraz dinmişti. Kahvaltıdan sonra çiçek ve şarap alıp Connie’yle yola çıktık. Sonbaharın muhteşem güzelliğine arabanın radyosundaki Vivaldi ve o günkü kültür-sanat programına dair görüşlerimiz eşlik etti. Chasen ailesinin Lyme’daki bahçeli evinin kapısına bir adım kala, bu muhteşem kız kardeşin beni çarpıp çarpmayacağı merakı yine düştü içime.

“Lindsay’nin erkek arkadaşı da gelecek mi?” diye sordum, suçluluktan çatlayan sesimle.

“Ayrılmışlar,” dedi Connie. “Ayda bir sevgili değiştirir zaten. Tam bir şeytandır.” Hadi yahu, dedim kendi kendime, her şey bir yana, kız boşta üstelik. Sahiden de Connie’den daha heyecan verici olabilir mi? İnanmakta zorlansam da, kendimi tüm olacaklara hazırlamaya çalıştım. Tüm diyorsam, o serin, berrak sonbahar gününde kendiliğinden olacaklar dışında.

Connie ve ben, eğlence ve içkinin gırla gittiği mangal partisine katıldık. Birbirinden şık ve çekici misafirleriyle ilgilenen aile bireyleriyle tek tek tanıştım. Lindsay sahiden de Connie’nin anlattığı kadar sıcak, cilveli ve eğlenceli bir kızdı, ama onu Connie’ye tercih etmedim. İkisi arasında seçim yapacak olsam, yirmi bir yaşındaki üniversiteli yerine ablasını seçerdim. O gün kalbimi çalan, Connie’nin büyüleyici annesi Emily olmuştu.

Elli beş yaşında, bronz tenli, balık etinde bir kadın olan Emily Chasen, kırlaşan saçlarını kemikli yüzünü ortaya çıkaracak şekilde topuz yapmış, değme İtalyan mimarlarının veremeyeceği kıvrımlara sahip vücudunu öne çıkartmıştı. Kocaman ve ışıl ışıl gülümsemesi, yürekten gelen şen kahkahasıyla dayanılmaz bir sıcaklık ve baştan çıkarıcılık abidesiydi.

Ne gen varmış ailede be, diye düşündüm. Madalya taksalar yeridir! Tutarlılık da dikkat çekiciydi; çünkü Emily Chasen bana en az kızı kadar yakın davranıyordu. Diğer konukların isteklerini hiçe sayarak kadının tüm zamanına el koymama rağmen benimle konuşmaktan zevk alıyordu. Hobisi olan fotoğrafçılıktan ve kitaplardan konuştuk. Joseph Heller’ın bir kitabını okumaktaydı ve çok beğenmişti. Alabildiğine komik ve son derece sürükleyici olduğunu belirttikten sonra kadehimi doldururken, “Siz Yahudiler çok egzotik tiplersiniz,” dedi. Egzotik mi? Ah bir de Greenblatt’ları tanısan! Veya babamın arkadaşı olan Milton Sharpstein ve karısını! Hele de benim kuzen Tovah’yı! Egzotikmiş… Tamam, iyi insanlardır da, hazımsızlığa o mu iyi gelir bu mu, televizyondan şu kadar mı uzak durmalı bu kadar mı diye didişirlerken egzotikten başka her şeye benzerler.

Emily ile saatlerce sinemadan konuştuk, benim tiyatrodaki umutlarımdan, onun yeni alışkanlık edindiği kolajdan söz ettik. Bu kadının pek çok yaratıcı ve entelektüel ihtiyacının şu veya bu nedenle açığa çıkmamış olduğu ortadaydı. Ancak hayatından mutsuz değildi; çünkü, alsın götürsün beni buralardan diyeceğiniz türden bir adamın biraz yaşlısı olan

kocası John Chasen ile kumrular gibi bıcır bıcırdılar. Açıklanamaz nedenlerle (acıma duygusu herhalde) kırk yıldır evli olan bizimkilerle karşılaştırıldığında, Emily ve John hâlâ cicim aylarındaydı. Tabii bizimkiler, karşılıklı suçlamalar ve silahlı çatışmaya dönmesi an meselesi kapışmalar olmadan havanın nasıl olduğunu bile konuşamazlardı.

Eve dönüş vaktimiz geldiğinde epey üzülmüştüm ve tüm benliğimi Emily'nin hayali ele geçirmiş olarak oradan ayrıldım.

"Çok tatlılar, değil mi," dedi Connie, hızla Manhattan'a dönerken.

"Çok," diye katıldım.

"Babam da harika değil mi? Kırar geçirir insanı."

"Ya…" Aslında, babasıyla on kelime ya etmiş, ya etmemiştim.

Annem de harika görünüyordu. Uzun zamandır bu kadar iyi görmemiştim. Gripten yeni kalktı üstelik."

"Çok hoş bir kadın," dedim.

"Fotoğrafları ve kolajları çok iyidir," dedi Connie. "Keşke babam bu kadar geri kafalılık edeceğine ona biraz destek olsa. Ama sanatsal yaratıcılıkla hiç ilgilenmiyor, yapılanları da hiç anlamıyor."

"Ne kötü," dedim. "Umarım anneni çok bunaltmamıştır bunca zaman."

"Bunalttı," dedi Connie. "Peki ya Lindsay? Aşık oldun mu ona?"

"Çok hoş bir kız, ama senin kadar değil. Yani benim için öyle en azından."

"İçim rahat etti," dedi Connie gülerek ve yanağıma bir öpücük kondurdu. Cehennemlik bir rezil olduğumdan, asıl annesini tekrar görmek istediğimi söyleyemedim. Ama arabayı kullanırken bile, beynim bilgisayarlar gibi guruldayarak çalışıyor ve bu büyüleyici ve harika kadınla biraz daha zaman geçirmenin en olmadık bahanelerini yaratmaya uğraşıyordu. Bunun nereye varacağını sorsanız, cevap veremezdim. O serin sonbahar gecesinde yolda giderken tek bildiğim, Freud, Sofokles ve Eugene O'Neill'ın bir yerlerde gülüyor olduğuydu.

Sonraki birkaç ayda Emily Chasen'ı birçok kez görme fırsatı elde ettim. Genellikle Connie ile birlikte onu şehirde bir müzeye, konsere filan götürüyorduk. Birkaç kez, Connie'nin işi varken, ikimiz yalnız kaldık. Annesi ve sevgilisinin böyle iyi dost olması, Connie'nin çok hoşuna gitmişti. Bir-iki kere, Emily'nin bulunduğu yere "tesadüfen" gitmiş gibi

yapıp onu bir yürüyüşe veya bir şeyler içmeye davet ettim. Sanatsal hülyalarını ilgiyle dinler, esprilerine içtenlikle gülerken kadının benimle zaman geçirmekten memnun olduğu çok açıktı. Müzikten, edebiyattan ve hayattan konuştuk; gözlemlerim hep ilgisini çekti onun. Ayrıca beni, yeni edindiği bir dosttan başka hiçbir şekilde görmediği de gayet açıktı. Görüyorduysa da, kesinlikle renk vermiyordu. Ne bekliyordum ki? Kızıyla birlikte yaşıyordum. Belirli tabuların olduğu uygar bir toplumda, düzeyli bir beraberlik sürdürüyorduk. Ayrıca kim sanıyordum ki ben bu kadını? Kendi kızının sevgilisini baştan çıkaracak, Alman filmlerinde rastlanan türden bir aşk arsızı mı? Aslına bakarsanız, benden hoşlandığını itiraf etse ya da ulaşılmaz kadın rolünden farklı bir davranışa bürünse, ona olan tüm saygımı yitirirdim. Ama sırılsıklam da âşıktım. Bu, yakıcı bir hasrete dönüştü ve mantığın her türlüsüne meydan okuyarak, evliliğinin göründüğü kadar iyi gitmediğine veya ne kadar karşı koymaya çalışsa da bana vurulmuş olduğuna dair küçücük de olsa bir ipucu almak için dua etmeye başladım. Ara sıra, acaba ben mi cüretkâr bir adım atsam diye düşündüğüm olsa da, üçüncü sayfa manşetlerini aklıma getirerek geri çekildim ve hareketsiz kaldım.

İçinde bulunduğum karmaşık durumu Connie’ye dürüstçe anlatmayı ve büyük acı veren bu buhrandan kurtulmak için onun yardımını almayı delicesine istiyordum ama bunu yapmaya kalkışmanın cinayete davet olduğunun da farkındaydım. O yüzden, bu erkekçe dürüstlük yerine, Emily’nin bana karşı duygularına dair ufacık bir bilgi edinebilmek için, yerde bulduğu her kırıntıyı gagalayan bir serçeye döndüm.

“Anneni Matisse sergisine götürdüm,” dedim Connie’ye bir gün.

“Biliyorum,” dedi, “çok memnun olmuş.”

“Şanslı bir kadın. Mutlu görünüyor. Evliliği iyi gidiyor.”

“Evet.” Sessizlik.

“Eee… Sana bir şey dedi mi?”

“Ardından çok güzel bir sohbete daldığınızı söyledi. Fotoğrafları hakkında.”

“Evet.” Sessizlik. “Başka bir şey dedi mi? Benim hakkımda? Acaba çok mu üzerine düşüyorum diye endişeliyim de.”

“Hayır hayır; kesinlikle. Sana bayılıyor.”

“Öyle mi?”

“Danny giderek babamla daha çok zaman geçirdiği için seni oğlu gibi görüyor.”

“Oğlu mu?” dedim; yıkılmıştım.

“Oğlunun, yaptıklarıyla senin kadar ilgilenmesini isterdi bence. Ona gerçek bir yoldaş olmasını, Danny’ye göre daha fazla entelektüel eğiliminin olmasını… Sanatsal ihtiyaçlarına biraz daha duyarlı olmasını… Bence sen bu ihtiyacım karşılıyorsun.”

O gün çok keyifsizdim ve evde Connie ile televizyon izlerken vücudum, beni en çok oğlu kadar tehlikeli gören bu kadına tutkulu bir şefkatle sarılmak için yanıp tutuşuyordu. Yoksa kadının duyguları farklı mıydı? Connie, laf olsun diye mi söylemişti bunları? Acaba Emily, kendisinden hayli küçük bir erkeğin onu alabildiğine seksi, güzel ve çekici bulmasından, anne-oğul ilişkisine hiçbir şekilde benzemeyen bir aşk ve tutkuyla onunla ilişki yaşamak istemesinden heyecan duymaz mıydı? O yaştaki bir kadının, hele de en derin duygularına kocasından karşılık bulamıyorsa, tutkulu bir âşığın ilgisinden hoşnut kalması mümkün olamaz mıydı yani? Diğer yandan ben, ailemde bana aşılanan orta sınıf kültürüne dayanarak, kızıyla birlikte yaşıyor olmayı çok mu ciddiye alıyordum? Daha tuhaf şeyler de oluyor hem. Hele de sanatsal ve yaratıcı yetenekleri çok daha derin olan bireyler arasında. Bu işleri bir yoluna koymam ve artık delicesine bir takıntıya dönüşmüş duygularıma son vermem gerekiyordu. Durum bana çok ağır gelmeye başlamıştı ve artık ya buna son verecek, ya da harekete geçecektim. Harekete geçmeye karar verdim.

Geçmişteki başarılı manevralarım, ne yol izlemem gerektiğini belirleyivermişti. Onu, loş, gözlerden uzak, sota locaların bol olduğu, masum görünüşlü romlu içkilerin kısacık zamanda libidoyu zincirlerinden kurtardığı bir lokanta olan Trader Vic’e götürecektim. İki tane Mai Tai attıktan sonra ateş serbest olurdu artık. Dizi okşayan bir el. Ansızın bir öpücük. Parmakların buluşması. Mucizevi alkol, istikrarlı büyüsünü yine ortaya koyardı. Beni geçmişte hiç yüzüstü bırakmamıştı. Habersiz kurban kaşlarını kaldırarak geri çekilse bile, her şeyi bu nefis ada içkisinin etkilerine yorarak yara almadan kaçmak mümkün olurdu.

“Affet beni,” diye sıyırabilirdim, “çok sarhoş etti beni bu içki. Ne yaptığımı bilmiyorum.”

Evet, tatlı dilin, hoşbeşin sonu gelsin, diye düşündüm. İki kadına birden âşıktım ki bu çok da görülmemiş bir sorun değildi. Ama bunların anne-kız olması? İşte bu büyük sorundu. Çıldırmaya başlamıştım artık. Ancak, o anda ne kadar güven sarhoşu olsam da, işlerin tam planladığım gibi yürümediğini itiraf etmek zorundayım. ‘Soğuk bir şubat günü onu Trader Vic’e götürmeyi başardım. Birbirimizin gözlerinin içine bakarak hayatın anlamından konuşurken, büyük bardaklarda, köpüklü, beyaz, küçük ananas küplerine saplanmış ahşap şemsiyelerle süslü içkileri de yuvarladık. Ama o kadar. Burada kaldı çünkü temel içgüdülerim dizginlerinden boşanmış olsa bile, bu yapacağımın Connie’yi yıkacağını düşündüm. Son kertede, elimi Emily Chasen’ın dizine koyup karanlık arzularımın peşinden gitmemi, suçlulukla sızlayan vicdanım, daha doğrusu, akli melekelerime yeniden kavuşmuş olmam engelledi. Fantezilerimin esiri olduğumu, Connie’yi sevdiğimi ve onu hiçbir şekilde kırmamam gerektiğini fark etmek, işimi bitirdi. Evet, Harold Cohen, bize göstermek istediğinden daha sıradan bir insandı. Kız arkadaşını da, iddia ettiğinden çok daha fazla seviyordu. Emily Chasen’a duyulan aşkın dosyalanması ve kaldırılması gerekiyordu. Connie’nin annesine karşı hissettiklerimi kontrol altına almak zor olduysa da, akıl ve mantığın, saygının öne çıkması şarttı.

Mümkün olsa Emily’nin etli ve davetkâr dudaklarına kondurulacak bir öpücükle taçlanacak bir akşamüstü geçirdik. Ardından hesabı istedim ve konuyu kapattım. Hafifçe atıştıran karın altında gülüşerek yürüdükten sonra onu arabasına bindirdim ve kadın Lyme’a doğru yola çıktı. Ardından, her gece yatağımı paylaştığım kadına yeni ve daha sıcak duygular hissederek evime döndüm. Hayat gerçek bir kaos, diye düşündüm. Duyguların sağı solu belli olmuyor… İnsan nasıl oluyor da kırk yıl evli kalabiliyor? Bence bu, Kızıldeniz’in ikiye yarılmasından da büyük bir mucize ama babam olanca saflığıyla ikincisini daha görkemli bir başarı sayıyor. Connie’yi öptüm ve onu ne çok sevdiğimi söyledim. O da bana aynısını söyledi. Seviştik.

Şimdi bir film geçişi gibi gelelim birkaç ay sonrasına. Connie artık benimle ilişkiye giremiyor. Neden? Yunan tragedyalarındaki karakterler gibi kendi başıma sardığım bir bela bu. Cinsel hayatımız, son birkaç haftada sinsice soğumaya başladı.

“Neyin var?” diye sordum, “Ben mi bir şey yaptım?”

“Hayır canım, olur mu; senin suçun yok. Of Tanrım!”

“Ne var o zaman, söyle.”

“Havamda değilim,” dedi. “Her gece yapmak zorunda mıyız?” Her gece dediği, iki gecede birdi, zaten kısa süre sonra daha da seyrekleşti.

Bir şeyler başlatmak istediğim zaman, “Olmaz,” diyordu, “Zor bir dönemden geçtiğimi biliyorsun.”

“Zor bir dönem mi?” diye sordum inanamayarak, “Başka biri mi var?”

“Elbette yok.”

“Beni seviyor musun?”

“Evet. Keşke sevmeseydim.”

“O zaman neyin var? Niye soğuksun? İyileşmiyor da, kötüye gidiyor.”

“Seninle yapamam,” diye itiraf etti bir gece. “Bana erkek kardeşimi hatırlatıyorsun.”

“Ne?”

“Bana Danny’yi hatırlatıyorsun. Nedenini sorma.” “Kardeşin mi? Dalga mı geçiyorsun?”

“Hayır.”

“Adam yirmi üç yaşında, sarışın, beyaz, Protestan, babanın hukuk bürosunda çalışıyor. Ben sana onu mu hatırlatıyorum?”

“Kardeşimle yatıyor gibiyim,” diye ağladı.

“Tamam, tamam; ağlama. Her şey yoluna girecek. İki aspirin alıp yatacağım. Kendimi iyi hissetmiyorum.” Zonklamakta olan şakaklarımı ovup şaşkınmış gibi yaptım ama gerçekte annesiyle olan yakın ilişkimin, beni Connie’nin gözünde kardeş konumuna getirmiş olduğunun bal gibi farkındaydım. Kader intikamını alıyordu. Connie Chasen’ın bronz, diri vücudunun bir parmak ötesinde durarak ama ona, alışageldiğim “Öğk!” ünlemini duymadan elimi dahi süremeyerek, Tantalus gibi eziyet görüyordum. Tüm duygusal filmlerin vazgeçilmez unsuru olan akıldışı rol dağılımı sayesinde, kardeş olup çıkmıştım aniden.

Sonraki aylarım, ıstırabın çeşitli aşamaları içinde geçti. Önce, yatakta reddedilmenin acısı vardı. Ardından birbirimize bu durumun geçici olduğunu söyledik. Bununla eşzamanlı olarak, anlayışlı ve sabırlı olma çabalarım geldi. Üniversitede seksi bir kızla çıktığım halde yüzüne belirli bir açıdan baktığımda kızı Rifka teyzeme benzettiğim için performans

gösteremeyişimi anımsadım. O kız, gençliğimdeki sincap suratlı teyzeden çok daha güzeldi, ama annemin kardeşiyle sevişiyor olma düşüncesi, o anı dönüşü olmaksızın paramparça etmişti. Bu yüzden Connie'nin neler yaşadığını biliyordum ama cinsel mutsuzluğum katlanarak artıyordu. Bir zaman geçtikten sonra, kendimi sürekli kısıtlıyor oluşum, önce kinayeli sözlerle, ardından evi kundaklama isteğiyle dışa vurmaya başladı. Buna rağmen kabalaşmamaya, bu mantıksızlık fırtınasını en az hasarla atlatmaya ve Connie ile diğer açılardan iyi olan ilişkimi korumaya bakıyordum. Psikanaliste gitme tavsiyeme hiç kulak asmadı; çünkü onun Connecticut geçmişine, Viyana kökenli bir Yahudi icadı kadar ters gelen bir şey daha yoktu.

"Başka kadınlarla yat. Daha ne yapabilirim?" diye bir teklifte bulundu.

"Başka kadınlarla yatmak istemiyorum. Ben seni seviyorum."

"Ben de seni seviyorum. Biliyorsun bunu. Ama seninle yatamam." Gerçekten de, ben öyle önüne gelenle yatacak bir adam değildim. Connie'nin annesiyle yaşadığım fanteziye dayalı macera dışında Connie'yi hiç aldatmamıştım. Bilmem hangi oyuncuyla, şuradaki hostesle, badem gözlü bir üniversiteliyle filan olağan sayılabilecek hayaller kurmuştum ama sevgilime sadakatsizlik etmemiştim. Edemeyeceğimden de değil. Tanıştığım bazı kadınlar alabildiğine girişken, hatta kimi zaman saldırgan davranmışlarsa da, Connie'ye bağlılığımı korumuş, onun geçtiği bu zor dönemde de ikiye katlamıştım. Connie yanımızda olsun olmasın hâlâ görüştüğüm, masumane ve dostça zaman geçirdiğim Emily'ye tekrar asılmak aklımdan geçtiyse de, küllenmesi için çok uğraştığım bir ateşi tekrar körüklemenin hepimize ancak acı getireceğini düşünerek durdum.

Bu söylediklerimden, Connie'nin bana sadık olduğu düşünülmesin. Aksine, o ne yazık ki en azından birkaç kez yabancı kuvvetlerin çekim alanına girmiş, birtakım oyuncular ve yazarlarla yatak kaçamakları yapmıştı.

Çelişen ifadelerini yakalayıp yüzüne vurduğum bir gece saat üçte, "Ne dememi bekliyorsun?" diye ağlamıştı. "Bunu sadece bende bir tuhaflık olmadığından emin olmak için yapıyorum. Hâlâ seks yapabildiğimden emin olmam gerek."

Haksızlığa uğramışlığın verdiği öfkeyle, "Benden başka herkesle seks yapabiliyorsun," dedim.

“Evet. Sen bana kardeşimi hatırlatıyorsun.”

“Bırak artık bu zırvalığı.”

“Sana başka kadınlarla yat dedim.”

“Şimdiye kadar yatmamaya çalıştım ama başka çarem kalmadı sanki.”

“Lütfen. Rica ediyorum yat. Bir lanet bu,” diye ağladı.

Gerçekten de lanetti. Birbirini seven iki insan, gülünçlük raddesindeki bir acayiplik yüzünden ayrı kalmak zorunda bırakılıyorsa, buna başka ne denirdi ki? Kendim edip kendim bulmuştum üstelik, annesiyle yakın bir ilişki kurarak. Belki de, kızını becerdikten sonra bir de Emily Chasen’ı baştan çıkarıp yatağa atmaya kalkışmamın cezasıydı bu.

Kibir günahıydı belki de. Ben, Harold Cohen, kibirden suçlu bulunmuştum. Kendisini ömrü boyunca bir kemirgenden yüksek görmemiş bir adam, kibrinin cezasını mı çekiyordu? Kabullenmesi çok zor. Ama sonunda ayrıldık. Daha da acı veren bir şekilde dost kaldık ve kendi yollarımıza gittik. Evlerimiz arasında on sokak vardı ve günaşırı konuşuyorduk ama ilişkimiz bitmişti. İşte o zaman, ancak o zaman, Connie’ye ne kadar tutkun olduğumun farkına vardım. Huzursuzluk ve melankoli, içinde bulunduğum Proustvari acı bulutuna renk katıyordu. Geçirdiğimiz güzel anları, olağanüstü sevişmelerimizi hatırladım ve koca evin yalnızlığında ağladım. Birileriyle çıkmaya çalıştım ama hepsi kaçınılmaz şekilde ruhsuz geldi. Yatak odamda geçit töreni yapan onca ünlü meraklısı ve sekreter, içimde sadece bir boşluk bıraktı. Yalnız kalıp iyi bir kitap okumayı tercih edecek duruma geldim. Dünya bayat ve kısır bir yer gibi geliyordu; sıkıcı, berbat bir hayat sürüyordum ki, bir gün, Connie’nin annesinin kocasından ayrıldığını ve boşanacakları haberini aldım. Kalbim uzun zamandır ilk kez normalden hızlı atarken, şu işe bak, dedim. Bizimkiler Montague ve Capulet aileleri gibi dalaşıyor ama ömür boyu birlikte kalıyorlar. Connie’nin anne ve babası ise martini içip taze âşıklar gibi diz dize otururken küt diye boşanıveriyorlar.

Yeni hedefim belliydi artık: Trader Vic. Artık önümde, takılıp düşeceğim engeller olmayacaktı. Gerçi Connie’nin eski sevgilisi olmaktan ötürü durumum biraz tuhaftı, ama geçmişteki dayanılmaz sıkıntıların yanında bunun esamisi okunmazdı. Artık ikimiz de bekâr insanlardık. Emily Chasen’a karşı küllenmiş ama hiç sönmemiş aşk ateşi, yeniden harlandı.

Belki kaderin acımasız bir cilvesi Connie ile aramı bozmuştu, ama onun annesini elde etmeme hiçbir güç engel olamayacaktı.

Ekonomik paketteki dev kibrimin sırtına binerek Emily'yi aradım ve bir buluşma ayarladım. Üç gün sonra, en sevdiğim lokantanın karanlık locasında baş başa oturuyorduk ve üç Bahia'nın ardından, evliliğinin çöküşüyle ilgili içini dökmeye başladı. Daha az kısıtlayıcı, yaratıcılığına daha çok imkân tanıyan bir hayat arayışına sıra geldiğinde, onu öptüm. Evet, şaşırdı, ama çığlık atmadı. Şaşkınlığını açığa vurduğunda ona duygularımı itiraf ettim ve onu bir daha öptüm. Kafası karışmıştı ama öfkeye kapılarak masadan kalkıp fırlamadı. Üçüncü öpücükte, bana teslim olacağını anlamıştım. Duygularımı paylaşıyordu. Onu evime götürdüm ve seviştik. Ertesi sabah, romun etkisi geçtikten sonra bile muhteşem görünüyordu gözüme. Bir daha seviştik.

"Benimle evlenmeni istiyorum," dedim gözümü aşk bürümüş halde.

"Yalancı," dedi.

"Çok ciddiyim," dedim. "Başka şeye asla razı olmam." Öpüştük ve gülüşerek, planlar yaparak kahvaltı ettik. Aynı gün olayı Connie'ye çıtlattım ve gelebilecek yumruklara karşı gardımı aldım ama hiçbir şey gelmedi. Küçümseyici kahkahalardan dizginlenemez öfkeye kadar çeşitli tepkilere kendimi hazırlamıştım, ama Connie bu durumu büyük olgunlukla karşıladı. Kendisinin de çok sosyal bir hayatı vardı, çeşitli çekici erkeklerle çıkıyordu ve annesinin boşanması söz konusu olduğunda, kadının geleceğinden epey endişe duymuştu. Derken ansızın, bu muhteşem hanımefendiyi kurtaracak bir şövalye çıkagelmişti. O şövalyenin Connie ile hâlâ güzel ve dostça bir ilişkisi de vardı. Her bakımdan şansım yaver gitmişti. Connie'nin bana cehennem azabı yaşatmaktan kaynaklanan suçluluk duygusu silinecekti. Emily mutlu olacaktı. Ben mutlu olacaktım. Evet, Connie bunu büyük bir olgunlukla karşıladı. Yetiştirilme biçimi bunu gerektirirdi.

Öte yandan bizimkiler, haberi alır almaz onuncu kattaki evin penceresine koşup önce sen atlayacaksın-ben atlayacağım kapışmasına başladılar.

Sabahlığını parçalayıp dişlerini gıcırdatan annem, "Hiç böyle şey duymadım," diye uludu . .

"Delirmiş bu oğlan. Sersem seni. Kafayı yemişsin,'' dedi babam. Solgun ve şaşkın görünüyordu.

“Elli beş yaşında dul karının birini mi alacaksın oğlum?” diye çığlık atan Rose teyzem, mektup açacağını kaptığı gibi gözlerinin hizasına getirdi.

“Onu seviyorum,” diye itiraz ettim.

“Yaşı senin iki katından fazla,” diye bağırdı Louie amcam.

“Ne yani?”

“Yanisi, olmaz bu iş,” dedi babam, kutsal kitaba gönderme yaparak.

“Kız arkadaşının annesiyle mi evleniyormuş?” diyen Tillie halam, sözünü bitirdikten sonra baygınlık geçirdi.

“Elli beş yaşında ve dul,” diye haykıran annem, böyle durumlar için sakladığı siyanür kapsülünü arıyordu bir yandan.

“Tarikat filan mıymış bunlar?” diye sordu Louie amcam. “Oğlanın beynini mi yıkamışlar?”

“Ebleh! Embesil!” diye bağırdı babam. Tillie halam kendine geldi, gözlerini bana dikti, nerede olduğunu hatırladı ve tekrar bayıldı. Rose teyzem ise bir köşede dizlerinin üstüne çökmüş bağıra çağıra dua ediyordu.

“Tanrı seni cezalandıracak Harold,’’ diye bağırdı babam. “Tanrı, dilini damağına yapıştıracak; bütün davarların, erkek çocukların ölecek, soyun kuruyacak. Ekininin onda biri solup gidecek ve …”

Emily ile evlendim ve intihar eden de olmadı. Düğünümüze Emily’nin üç çocuğu ve on küsur arkadaşımız katıldı. Connie’nin evindeydik ve şampanya su gibi akıyordu. Bizimkiler katılamadılar; bir adakları varmış, onu kesmeleri gerekiyormuş. Danslar ettik, gülüştük, çok güzel bir gece geçirdik. Bir an geldi, kendimi Connie ile yatak odasında otururken buldum. İlişkimizi, iyi ve kötü günlerimizi, ona nasıl bir cinsel çekim duyduğumu filan anıp eğlendik.

“Gururumu okşadın,” dedi sıcak bir sesle.

“Anasına bak kızını al derler ama bu kez tersi oldu,” dedim. Sonra bir anda Connie’nin dilini ağzımda hissettim. “Ne halt ediyorsun sen?” dedim geri çekilirken, “Sarhoş musun?”

“Beni inanamayacağın kadar azdırıyorsun,” dedi beni yatağa sürüklerken.

“Ne oldu sana böyle? Nemfoman mısın kızım sen?” deyip kalkarken, bir yandan da bu ani saldırganlığından ötürü heyecanlanmıştım.

“Seninle yatmak zorundayım. Şimdi olmasa da yakın zamanda,” dedi.

“Benimle? Harold Cohen’le? Seninle yaşamış olan adamla? Seni seven adamla? Danny’ye benzettiğin için beş metre yakınına sokulamayan zavallıyla? Şimdi beni mi istiyorsun? Kardeş yerine koyduğun bu adamı?”

“Ama olay çok değişti,” dedi bana sokularak. “Annemle evlenerek babam oldun.” Beni tekrar öptü ve kutlamalara dönmeden önce, “Merak etme baba,” dedi, “daha çok fırsatımız olacak.”

Yatağa oturup pencereden boşluğa baktım. Ailemi düşündüm ve acaba tiyatroyu bırakıp hahamlık okuluna mı devam etsem dedim. Kapının aralığından gülüşürken ve konuklarla konuşurken gördüğüm Emily ve Connie’ye baktım ve bitkin, kamburu çıkmış, zavallı bir adam olarak, büyükbabamın o özlü sözünü tekrarladım: “Vah vah.”

Bir Hırsızın İtirafları

(Aşağıda, Virgil Ives’ın yakında yayımlanacak anılarından bazı parçalar bulunmaktadır. Bay Ives, çeşitli suçlardan ötürü hüküm giydiği dört müebbet hapis cezasının ilkini çekmektedir ve tahliye olduğunda çocuklarla ilgilenebileceği bir görevde bulunmak istemektedir.)

Elbette çaldım. Neden çalmayacakmışım? Bizim oralarda, lokantaya gitmek için çalmak gerekir. Bahşiş bırakmak için bir daha çalmak gerekir. Herkes yüzde on beş çalarken ben yüzde yirmi çalardım, garsonlar da pek severdi beni. Bir vurgundan eve dönerken, yatmak için pijama çalardım. Hava çok sıcaksa sadece iç çamaşırı çaldığım da olurdu. Bu bir hayat tarzıydı. Kötü yetiştirildiğimi söyleyebilirsiniz. Babam ben bildim bileli polisten kaçardı ve onu kılık değiştirmemiş olarak ilk kez yirmi iki yaşımda görebildim. Ben adamı yıllar boyu kısa boylu, sakallı, kara gözlükler takan ve topal biri sanmıştım; halbuki uzun boylu ve sarışınmış, Lindbergh’e benziyormuş. Profesyonel banka soyguncusuydu ama yaş haddinden dolayı altmış beşinde emekliye sevk edildi. Son yıllarını posta dolandırıcılığıyla geçirmek istediyse de, posta ücretlerinin yükselmesiyle birlikte her şeyini kaybetti.

Annem de aranıyordu. Tabii o zamanın kadınları bugünküler gibi hak hukuk diye tutturmazlardı. O zamanlarda bir kadın suç işlemek isterse, seçenekleri şantaj ve arada bir kundaklama ile sınırlıydı. Kadınlar Chicago’da soygundan sonra kaçış arabalarını kullanmışlardı belki, ama sadece 1926’daki şoför grevi sırasında. Berbat bir grevdi. Sekiz hafta sürdü

ve bu arada hangi çete vurgunu yapıp dışarı çıksa, ya taksi çevirmek, ya da yayan kaçmak zorunda kaldı.

Bir kız, iki erkek kardeşim vardı. Jenny parayla evlendi. Parası bol bir insandan söz etmiyorum; bir tomar teklikle evlendi gerçekten. Ortanca kardeşim Vic, bir intihalciler çetesine katılmıştı. *Çorak Ülke*'nin altına kendi imzasını atmak üzereydi ki federal ajanlar çevresini sardı. On yıl yedi. Öte yandan, saygın bir ailenin zengin çocuğu, Pound'un *Cantos* şiirine bir güzel imzasını attı ve şartlı tahliyeyle çıktı. Kanun bu kadar işliyor işte. En küçük kardeşim Charlie, tombalacılık da yaptı, çalıntı mal satıcılığı da, tefecilik de. Bir türlü aradığını bulamadı. Sonunda, şüpheli davranıştan ötürü tutuklandı. Yedi yılını şüpheli davranışlarla geçirdikten sonra bunun para getiren bir suç olmadığını anladı.

İlk çaldığım, bir somun ekmekti. Rifkin diye bir fırıncının yanında çalışıyordum. İşim, bayat çöreklerin içindeki jöleyi alıp taze ürünlere aktarmaktı. Çok hassas bir işti; lastik bir hortum ve bisturi yardımı ile yapılıyordu. Elim bir titreyecek olsa jöle yere dökülür, ihtiyar Rifkin de arkadan saçıma asılırdı. Hepimizin örnek aldığı Arnold Rothstein bir gün gelip bir somun ekmek almak istediğini, ama buna kesinlikle para vermeyeceğini söyledi. Bunun, işini bilen çocuklar için ortamlara girmenin yolu olduğunu da ima etti. Bunu bir işaret belleyip her gün bir dilim çavdar ekmeği aşırarak üç haftada somunu tamamladım ve Rothstein'ın dükkanının yolunu tuttum. Yolda üstüme bir pişmanlık çökmez mi? Rifkin'den nefret etmeye ediyordum ama karısı bir seferinde, dayım ölüm döşeğinde yatarken bir ekmeğin üzerindeki iki ayçekirdeğini eve götürmeme izin vermişti. Ekmeği iade etmeye çalıştım ama hangi dilimi hangi somundan aldığımı bulmaya uğraşırken yakayı ele verdim. Ardından da soluğu Elmira Islahevi'nde aldım.

Elmira, fena bir yerdi. Beş kez kaçtım. Bir seferinde, çamaşır taşıyan kamyonetin arkasına saklandım. Gardiyanlar şüphelendi ve biri copuyla beni dürttü, ardından da çamaşır sepetinde ne halt ettiğimi sordu. Gözünün içine baktım ve "Gömleğim ben," dedim. İnanmadığı belliydi. Bir ileri bir geri yürüyor, gözünü dikmiş bakıyordu. Biraz panikledim. "Gömleğim dedim ya," diye devam ettim. "Mavi renkli kot kumaştan iş gömleğiyim." Daha lafımı bitirmeden ellerimi ayaklarımı kelepçelediler ve kodese tıktılar.

Suça dair ne biliyorsam Elmira'da öğrendim: Cepler nasıl tırtıklanır, kasa nasıl açılır, cam nasıl kesilir… Sözgelişi, profesyonel suçluların bile

bilmediği bir şey öğrendim: Voli sırasında polisle çatışmaya girersen, ilk iki kurşunu sıkma hakkı polisindir. Ondan sonra karşılık verirsin. Veya polis sana, “Etrafın sarıldı, teslim ol!” derse, ezbere kurşun saçmazsın. “Şu anda çıkmamayı tercih ediyorum,” dersin. Her işin bir adabı vardır. Bugün kim bunları hatırlıyor dersen, başka hikaye.

Sonraki birkaç yıl, değme soyguncu elime su dökemezdi. Millet tutturmuş Raffles diye; onun tarzı başka, benimki başkaydı. Ben bir kere Raffles’ın oğluyla yemek yedim. Sıkı herifti. Lindy’nin yerindeydik. O karabiber değirmenini çaldı, ben çatalları ve peçeteleri indirdim. Derken o ketçap şişesini götürdü. Ben şapkasını aşırdım. O şemsiyemi ve kravat iğnemi cebellezi etti. Çıkarken de cila niyetine bir garson kaçırdık. Çok eğlenmiştik. Baba Raffles, işe kedi çalarak başlamıştı. (Benim alerjim olduğu için o işe giremedim.) Yıpranmış bir kedi kostümü giyer, damdan dama atlardı. Sonunda, köpek kılığına girmiş iki dedektif tarafından yakalandı. Öpüşen Haydut’u duymuşsunuzdur. Girdiği evi soyar, kurbanı kadınsa, onu da öper öyle giderdi. Nasıl kötü enselendi, bilseniz. İki kız kurusunu sandalyeye bağlamış, önlerinde bir yandan dans eder, bir yandan da “Bir Öpücük Ver Bana” diye şarkı söylerken, tabureye takılıp düşmüş ve kasığını kırmış.

Bu elemanlar manşet olurdu ama ben polisin hiç çözemediği birçok iş çevirdim bugüne kadar. Bir keresinde bir konağa girdim, kasayı uçurdum, altı bin doları indirdim, üstelik konağın sahipleri aynı odada uyurken! Gerçi dinamit patlayınca adam uyandı ama ben onu tüm gelirin İzciler Derneği’ne aktarılacağına ikna edince tekrar uyudu. Arkamda, dönemin başkanı Franklin D. Roosevelt’in parmak izlerini bırakmayı akıl ettim neyse ki. Daha sonra, büyük bir diplomatik resepsiyonda, el sıkıştığım bir hanımın elmas gerdanlığını yürüttüm. Hoover marka eski bir elektrikli süpürgeyle girişip gerdanlığı ve küpeleri ele geçirdim. Toz torbasını açtığımda bir de takma diş buldum, meğer Hollanda Büyükelçisi’ninmiş.

Ama en sağlam işim, British Museum’a girmek oldu. Mücevher Salonu’nun zemininde boydan boya duyarga olduğunu ve ayağımı bastığım anda alarm çalacağını biliyordum. Yere değmeyeyim diye çatı penceresinden halatla aşağı sarkıtıldım. Usulcacık sokulmuş, Kittridge Elmasları’nın muhafazasına yanaşmış, camı kesiyordum ki, açık pencereden bir serçe girdi içeri ve yere konup alarmı öttürdü. Sekiz polis arabası peydah oldu birden. On yıl yedim. Serçeye yirmi yıl verdiler. Ama

altı ay sonra şartlı tahliye ettiler. Bir yıl sonra, Fort Worth'te Haham Morris Klugfein'ı bilinci yitinceye kadar gagaladığı için tekrar içeri aldılar.

Ev sahiplerine kendilerini soygunculardan korumaları için ne önerebilirim? Bir kere, çıkarken evde bir ışığı açık bırakın. En az altmış vatlık olacak ama; yoksa hırsız ışıklandırmayı beğenmeyip evin altını üstüne getirir. Köpek beslemek de iyi fikirdir ama hep işe yarayacak diye bir şey yok. Köpeği olan bir evi soymaya çıktığımda, bir kap köpek mamasının içine biraz uyku ilacı karıştırıp hayvana veriyorum. O kesmezse, bu sefer bir Theodore Dreiser romanını küçük lokmalara ayırıp yediriyorum. Eğer şehir dışına çıkıyorsanız ve evinizi korumasız bırakacaksanız, pencerelerden birinin önüne kartondan bir maket koymak yararlı olur. Herhangi bir maket işinizi görür. Bir keresinde, Bronx'ta oturan bir adam penceresinin önüne Montgomery Clift'in maketini koyup hafta sonu için bir yerlere gitmiş. Derken o pencerenin önünden Montgomery Clift geçmesin mi! Camda kendi siluetini görünce, bir telaşla muhabbet etmeye çalışmış. Yedi saat boyunca karşılık alamaması üzerine California'ya dönmüş ve arkadaşlarına New Yorkluların çok kendini beğenmiş olduklarını söylemiş.

Bir hırsızı evinizi soyarken yakalarsanız paniğe kapılmayın. O da sizin kadar korkmuş haldedir. Yapılacak en iyi şeylerden biri, onu soymaktır. Atik davranın ve saatiyle cüzdanını götürün. Ardından o sizin yatağınıza girer, siz de kirişi kırarsınız. Bu yöntemi uygulayarak altı yıl boyunca Des Moines'da, başka bir adamın karısı ve üç çocuğuyla yaşadım, ta ki diğer bir soyguncuyu aynı şekilde bastırıp yerime geçmesini sağlayana dek. O aileyle çok mutlu altı yıl geçirdim ve onları hâlâ sevgiyle anarım. Yine de kürek mahkumları olarak birbirine zincirlenip çalıştırılmaya dair söylenecek daha çok şey var.